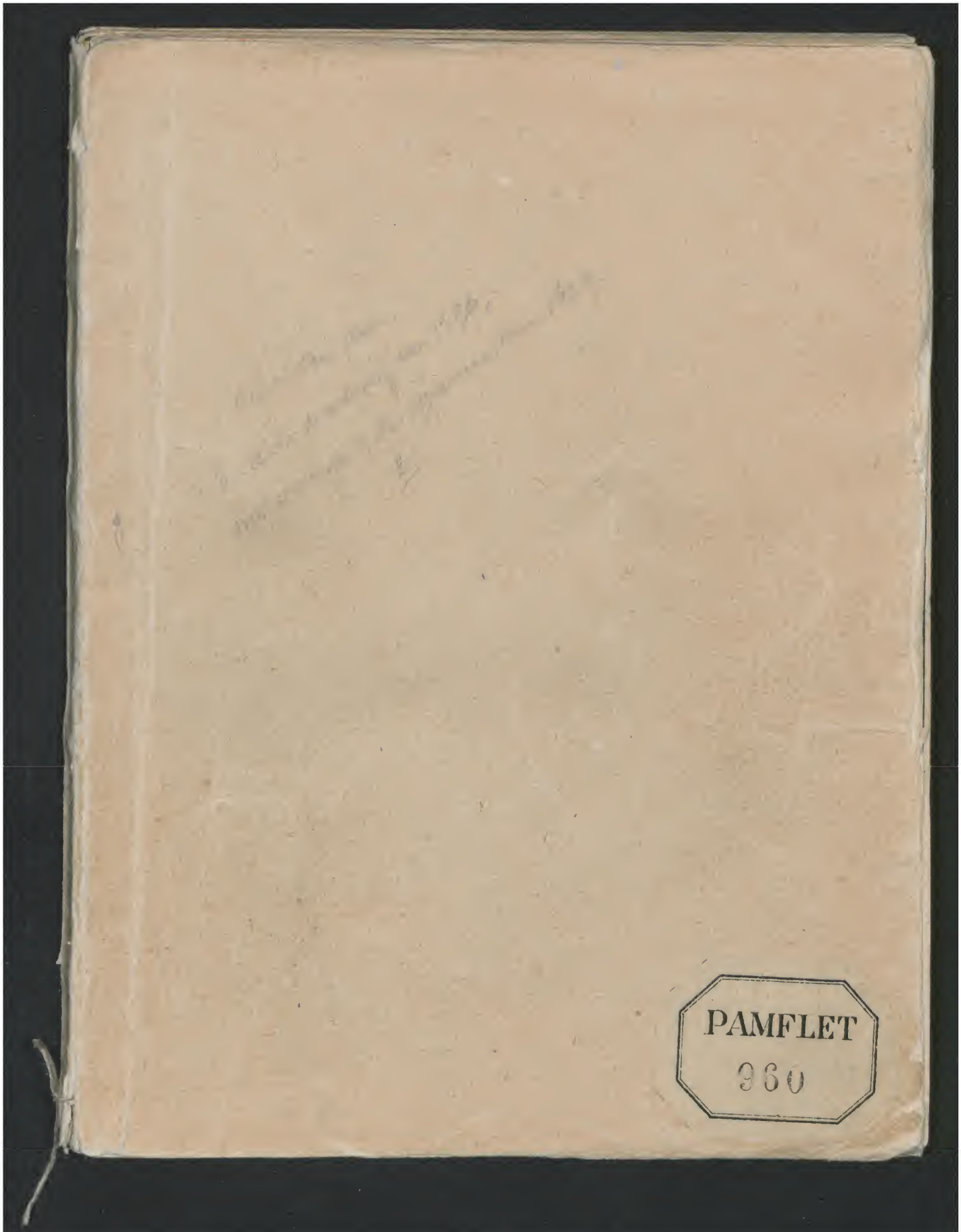

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

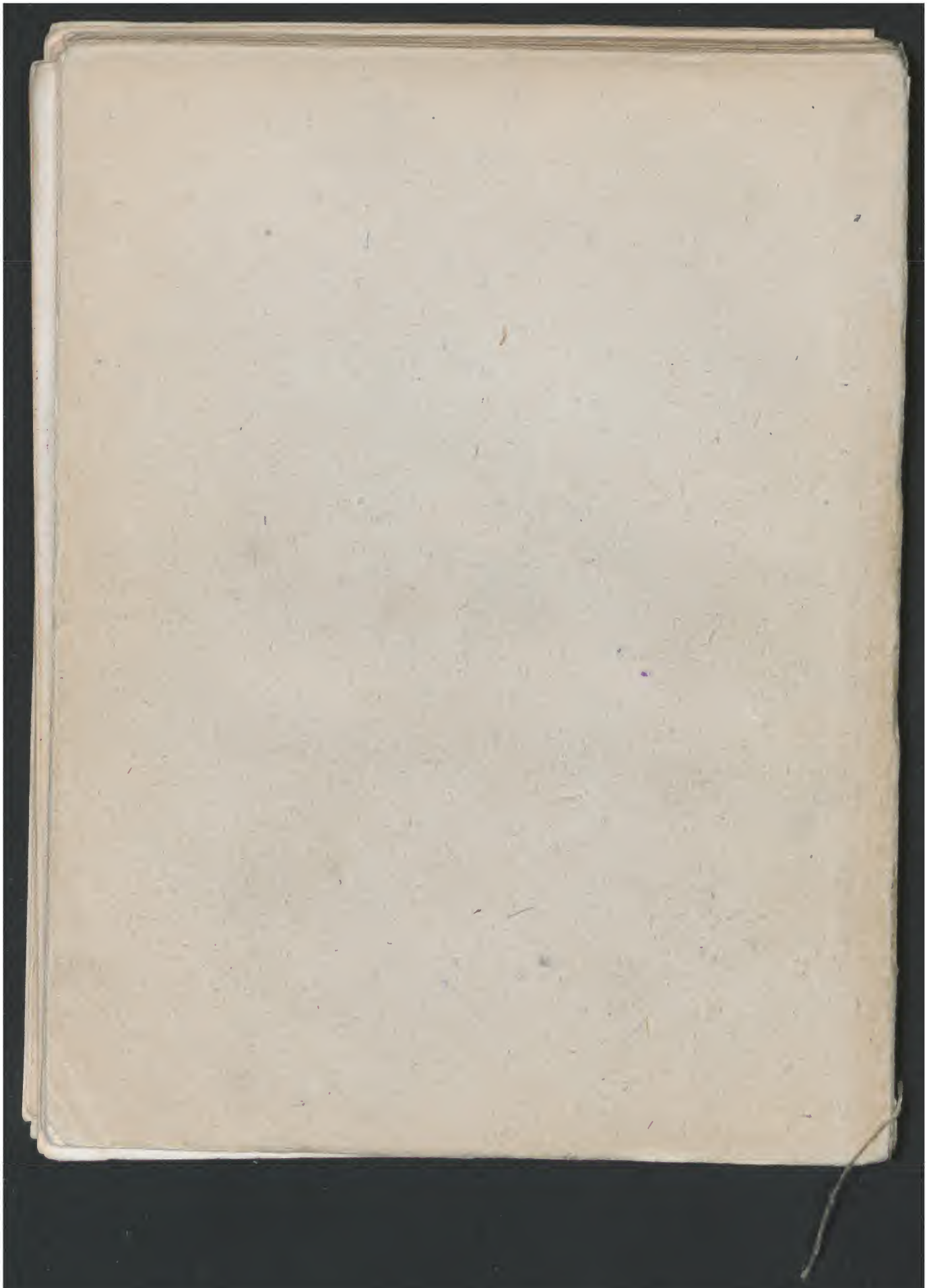

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

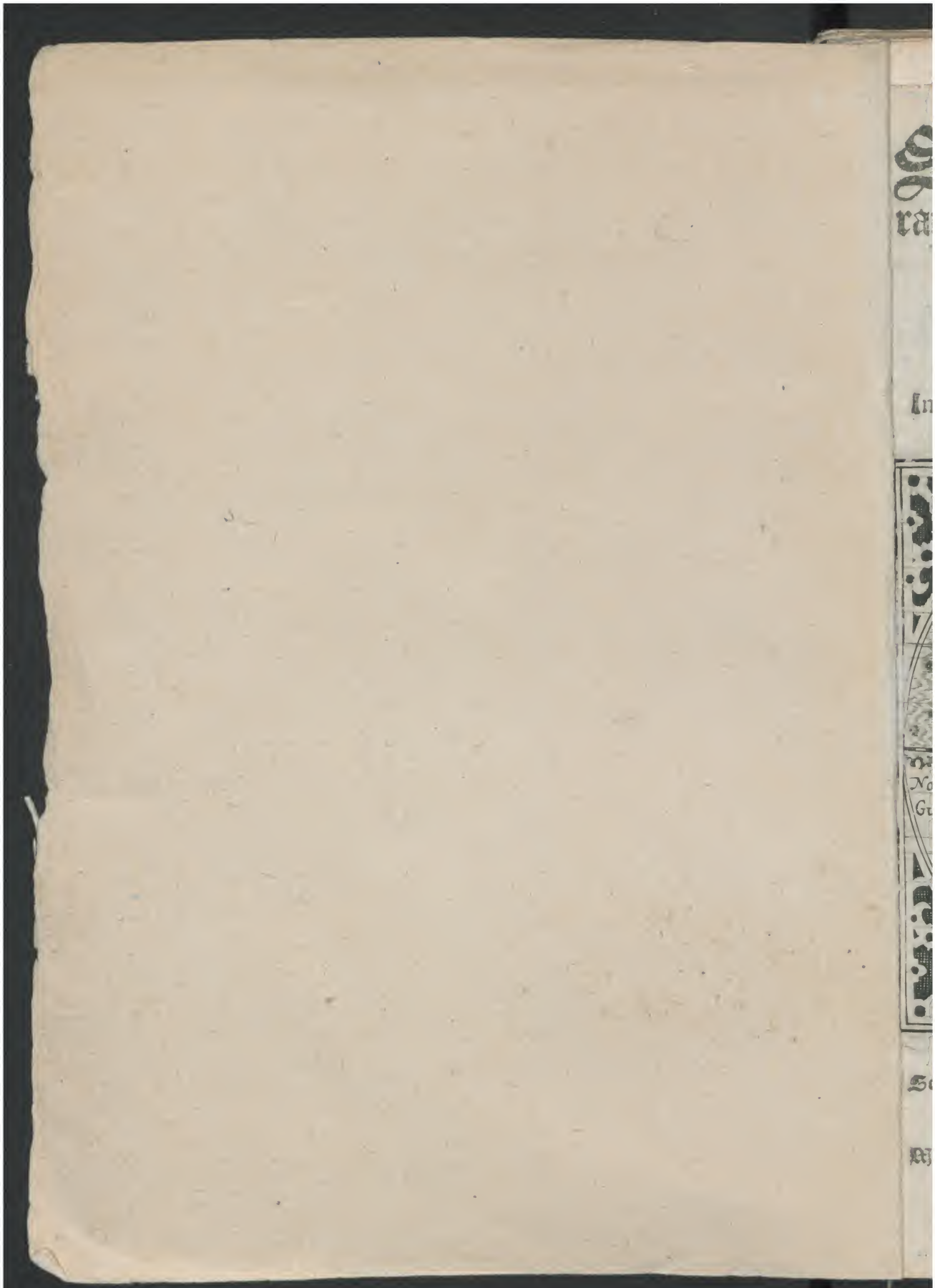

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Spieghel der Spaenscher ty-
rannye / in West Indien. Waer inne verhaelt Wort de moordadighe / schandelijcke / ende grouwelijcke feyten / die de selve Spanjaerden ghebruyct hebben inde selve Landen.

Mitsgaders de beschrijvinghe vander ghelegenthept / zeden ende aert vande selve Landen ende Volcken.

In Spaenscher Talen beschreven, door den E. Bisschop Don Fray Bartholome de las Casas, van S. Dominicus Oorden.

Num. 15.

Schendet dat Lant niet / daer ghy inne woont / want wie bloetschuldich is / die schendet dat Lant / ende dat Lant en can vant bloet niet verseent worden / dat daer inne vergoten wordt / sonder door dat bloet des gheens dier vergoten heeft.

Cicero Philip. 13.

Mijn opinie is / dat men den genen / die gerechte heeft in tweedrachten / doetslaghen van Borghers ende inlantsche oorloghe / behoort te verdrijven uyt den gemeente der menschen / ende vande wereldt te helpen.

t'Amstelredam by Nicolaes Biestkens de jonghe. Ende men vintse te coop by Cornelis Claesz. Opt Water int Schrijfboeck. M. D. LVI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Cort verhael vande destructien van Indien.

Als het Indien werde ontdeckt / int Jaer 1492. Het iaer daer nae quamen daer / om te stichten ende te besetten de Chzistenen / te weten de Spanjaerts / inder voeghen datter gheleden zijn 49. iaren / datter groote menichte van Spaenjaerts ginghen / ende de eerste daer sp aen Landt quamen om het fept van stichten ende besetten / was het groot ende wtnemende gheluckich Eplandt Espannola / d'welcke inde ronde heeft seshondert mplen / daer zijn ander seer groote ende ontallicke Eplanden van allen spden ontrent / de welcke wp alle saghen / ende waren meer bewoont ende vol van naturelen volcke / te weeten / Indianen / dan mach wesen eenich ander Landt inde werelt. Het vaste Landt / d'welck lepdt van dit Eplandt / ten naesten twee hondert ende vpftich Mplen / luttel meer / begzepen vande Zeecant / meer dan thien dupsent mplen / al ondeckt / ende daghelijcx ontdeckt men meer / alsoo vol van volck / gheliick een bieczf vol bpen / so veel belangt datmen ondeckt heeft totten iaere dupsent vijf hondert ende eenenveertich / schpnende dat Godt in het voozschzeben Landt / tselfens wtstozte den grooten hoop ofte meeste menichte van alle het ontallicke Menschelijcke gheslacht.

Het Eplandt Espannola is 600. mplen int ronde / eer t gevonden Anno 1492.

Wat de Indianen voor luyden zijn.

Alle dit ontallick Volck van alle soozten / schiep Godt simpel / sonder erchept noch eenighe dobbelhept / wtnemende ghehoorsaem / ghetrou aen haere natuerlijcke Heeren / ende den Chzistenen die sp dienen / ootmoedich / patientich / vzeetsaem ende stil / sonder kijven / troubleren / beroeren / niet quellick / niet crackeelachtich / sonder rancuer / sonder haet / sonder wzaecke te begheren / meer dan ander ter werelt zijn. Ock zijn sp delicater / teerder ende weecker van complexie / ende die min moghen teghens den arbepdt / ende die eer sterben van wat sieckte dat het sp. Ja de kinderen vande Pzincen ende Heeren onder ons opgheboet ende op ghetrocken in alle delicaet leben / en zijn niet delicater dan sp en zijn / hoe wel dat sp ock zijn vande ghene die van arbepders af comen. Sp zijn ock seer arm / ende die min besitten noch en begeeren te besitten het tijtelijck goet / ende daerom niet hobeerdich / niet ambicteur / niet begeerlijck / haer leben is sulck dat het ghene vande hepligbe vaders inde woestijne schijnt niet strengher ghewees te hebben / noch min onlustich / noch arm. Sp gaen ghemepnlick naeckt / ghedeckt alleenlijck haere schamelhept / ten hoochsten decken sp haer met een cleedeken van katoen / van anderhalf elle / oft twee ellen int vierrant. Sp slapen op een sargie / ende die doen sp veel in een hanghende netteken / welck sp in het

Wertelt hier de nederhept luttsaemhept / eñ dat goede gemoegen van dese lieden.

Waer met daer sp in slapen heet Hamacas.

Eplant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

WIe heeft van grooter quaet ſyn leven hooren ſeggen?
Den rijcken Adel ſy op houte Rooſters legghen,
En blaeckeren haer doodt, op langhſaem pynlijck vyer,
De Spaenſche Gout-ſieckte den Indiaen ſtaet dier,
Sy ſtieren handeloos de Mannen en de Vrouwen
Als Booden van haer macht, die dit verkonden ſouwen
By haer ghevluchten hoop : een yſſelijcke ſaeck;
Ach dit onnooſel bloedt roept van den Hemel wraeck!

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

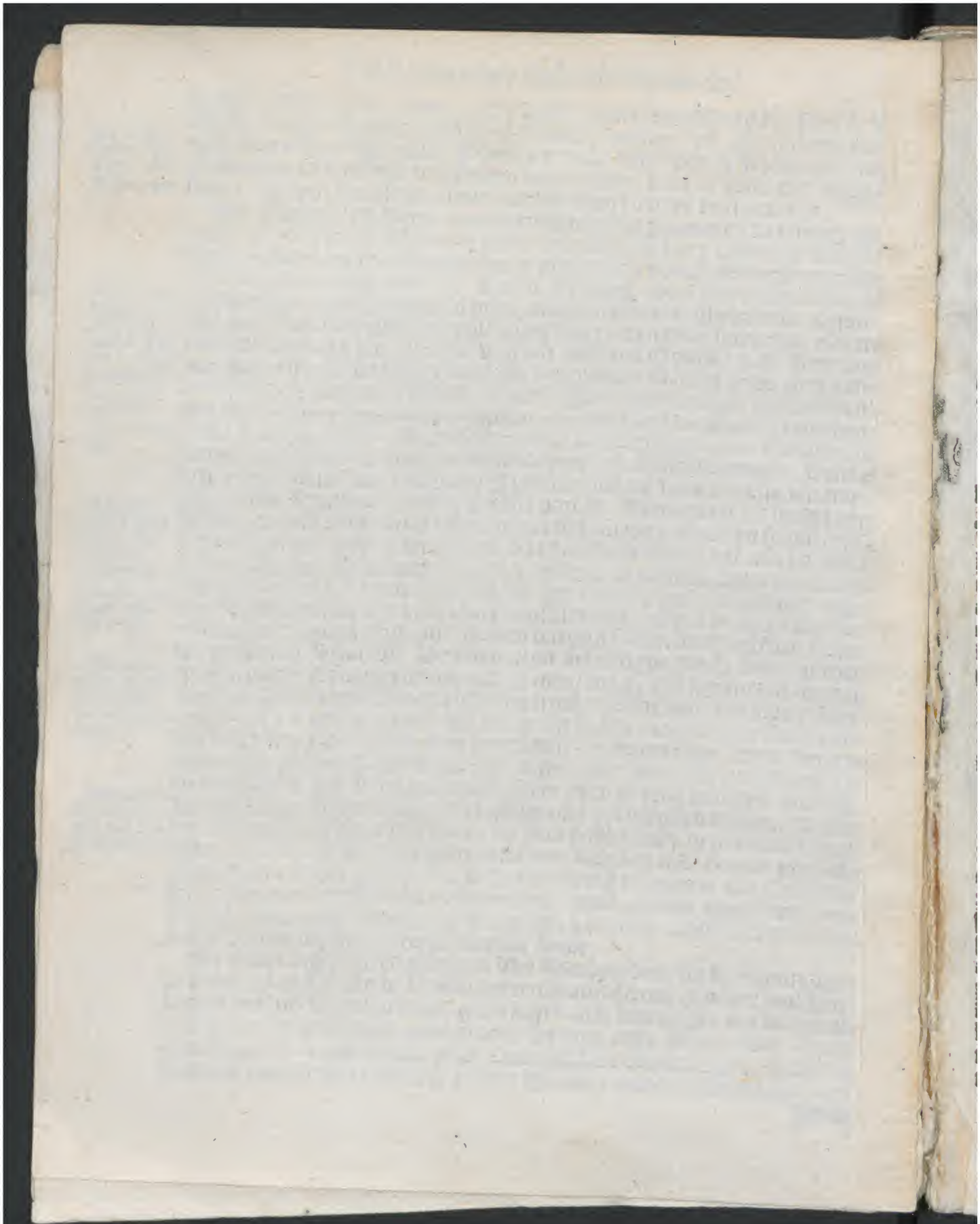

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Cort verhael vande destructie van Indien.

Eylandt Espannola heeten Hamaras. Sy hebben oock supber onbelammert ende levende verstandt/ seer begrijpende ende leerbaer tot alle goede leere/ seer bequaem om aen te nemen ons heylich Catholick gheloove/ ende haer te verrieren met deughdelijcke manieren/ ende de ghene die min beletsels daer toe hebben/ dan ander die Godt schaepte inde werelt/ende sy zijn soo importun/ achter dien dat sy eens beginnen kennisse te hebben vande saecken vanden geloove om die te volweten/ ende te oeffenen/ ende ghebruycken de Sacramenten vande Kercke/ ende Godt te dienen/ dat ick mach seggben/dat de Religieusen wel van noode hebben/ om haer te verdraghen/ dat Godt haer begave met seer merckelijcke gave van patientia/ epndelijck hebbe ick hooren seggben aen veele wereltlijcke Spaenjaerts ouer veele Jaren ende menichmael/ niet connende loochenen de goethept die sy inde Indianen sagen/ voorwaer dit volck soude het geluckichste vande werelt wesen/ kenden sy alleenlick Godt.

Onder dese tamme ende sachtmoedighe Schapen/ende bander qualitept als voren/ van Godt haeren Schepper alsoo begaeft/ vielen de Spaenjaerts/terstondt als sy se kenden/ als wtnemende felle ende van veel daghen hongherighe Wolven/ Tigren/ ende Leeuwen/ ende sy en hebben aldaer van ober veertich iaer tot nu toe/ anders niet ghedaen/ ende doent noch heden daechs/dan die verscheuren/ dooden/benauwen affligheren/tormenteren ende bederven/ met vreemde/ nieuwe/diverse/ ende nimmermeer diergheliicke ghesien/ noch ghelesen/noch ghehoorde manieren van wreethepdt/ waer af eenighe luttele hier onder sullen ghsept worden/ inder voeghen dat daer waren int Eylandt van Espannola boven drie Millioenen sielen/die wy saghen/ nu ter tijdt daer niet en zijn vande ingheboorne/ twee hondert persoonen/ het Eylandt Cuba is by na so lanck/ als van Valladolid tot Roomen/ende is heedendaechs t'eenemael verwoest. Het Eylandt van sint Juan/ende dat van Jamayca/ Eylanden seer groot ende seer gheluckich/ ende playsant/ zijn beyde desolaet. D'Eylanden Lucayos/ welcke paelen aen het voorst. van Espannola ende Cuba/ int Noorden/ zijn meer dan tsestich in ghetale/met de ghene diemen heet de Gigantes/ ende ander groote ende cleyne Eylanden/ ende daer af het slechtste is vruchtbaerder ende playsanter/ dan den hof vanden Coninck van Sevillien/ ende het ghesontste Lant vande werelt/ daer inne waren meer dan vijfhondert duysent sielen/daer en is op dit pas niet eene creature alleene. Sy doodense al/ soo sy wt haere Landen trocken/ende brochtense int Eylandt Espannola/achter dat sy sagen dat de naturele daer failleerden/ gaende derwaerts een schip ouer drie iaeren/ om te soecken ofter pet ouer ghebleben was (soo een goet Christen wert beweecht door compassie) om te bekeeren diemen soude moghen vinden/ men vonter maer elf persoonen die ick sach. Ander meer dan dertich Eylanden gelegen by dat van sint

* * Eylant Cuba is by na so lanck als van Valodid tot Roomen.

* Nota.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

sint Juan/zijn desert ende verlaten. Alle dese Eylanden te Lande/maecken meer dan tweeduysent mylen/ die al gheabondoneert ende wtghestorven zijn.

Int vaste lant wert vernielt grooter rijck dan thien Spanjen.

Van het groot vast Landt zijn wy verseeckert dat onse Spaenjaerts met haere wreetheydt ende boose feyten/ hebben vernielt ende wtgheroyt ende die heden daechs blijven te niete/ gheweest hebbende/ vol relick volck/meer dan thien rijcken grooter dan heel Spanjen/ al gingen daer mede in Aragon ende Poortugael/ ende meer Landts dan tweemael van Sevillien tot Jerusalem/ d'welck meer is dan tweeduysent mylen.

Presenteert reeckeninge te doen/ datter vernielt zijn meer dã 2000. millioenen sielen.

Wy sullen seer seeckere ende warachtighe reeckeninghe geven/datter ghestorven zijn inde voors. veertich iaren door de voors. tyrannije ende helsche daden vande Christenen/ onrechtveerdelick ende tyrannelijck/ meer dan twaelf millioenen sielen/mans/vrouwen ende kinderen/ ende voorwaer ick gheloove/ sonder dat ick meyne my te vergrijpen/ dattet is meer dan vijfthien millioenen. De twaelf milloenen maecken twaelf mael thien hondert duysent/ oft hondert mael hondert duysent/ ende twintich mael hondert duysent. De vijfthien millioenen maecken hondert mael hondert duysent/ ende vijftich mael hondert duysent.

Laten int oorlogen niemant leven dã vrouwen en kinderen/en altemet niet.

Twee generale ende principale manieren hebben ghehadt de ghene die daer ginghen/ ende haer heeten Christenen/ om wt te wortelen ende vanden bodem des aertrijcx wech te nemen de voors. miserable Natien/ d'eene door onrechtveerdighe/ wreede/ ende bloedighe tyrannische oorloghen/ d'ander/ naedemael sy ghedoot hebben/ alle de ghene die hadden moghen hyghen/suchten oft peysen/ opte vryheydt ende libertept vanden Landen/ oft om wtte tormenten diese leden/ te gheraecken (soo doen alle de Heeren naturele/ ende die mannen) want ghemeynlicken en laeten sy inde oorloghe niemandt leven/ dan de kinderen ende vrouwen/ verdrucken sy al de reste mette swaerste afgrijselijcste ende scherpste slavernije/ daer in men opt menschen oft beesten soude connen ghelegghen. Onder dese manieren van helsche tyrannije/ worden ghebrocht als ten hoofde/ alle d'ander soorten/om te vernielen al dat ontallick volck.

De oorsaecke waerom de Christenen hebben ghedoot ende verdestrueert/ so veele ende soodanige sielen/ heeft geweest alleenlick/om dat sy voor haer leste eynde achten het gout/ ende haer wilden in seer corten tijdt vervullen met rijckdom/ ende opclimmen tot hooghe staten/ sonder proportie van haere persoonen/ te weten om de onversaeyde begeerte ende ambitie die in haer was/de welcke heeft grooter gheweest/ dan inde werelt mach wesen/ wesende de voors. Landen so gheluckich ende rijck/ ende het volck soo ootmoedich/ soo patientich ende soo licht om te onderwerpen/ den welcken sy niet meer respects en hebben ghedraghen/ noch sy luyden en hebbender oock niet meer wercx af ghemaeckt

Ick

Afbeeldinghe vande Spaenſche Tyrannye.

DEr wreede Spangiaarts, haer onmenſchelijcke handel,
Haer woede raſery, haar Goddelooſe wandel,
In 't Weſt-Indiſche Landt in voortyden gheſchiedt,
Ghy hier in juyſte form wel af-ghebeeldet ſiet.
Derthien onnooſel lien, deſe Ziel-moorders vinghen,
Die zy tot Godes eer en zijn Apoſt'len hinghen!
Het ſnootſte laſter, laes! datmen ter wereld weet
Wert met Godts Heyl'ge naem bemantelt en bekleedt:
De kleene kind'ren ſy tegen Steen-klippen ſmeten;
Godt ſal in zyn gherecht dien grouwel niet vergeten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

(Ick segghe de waerheyt/soo ick wete/ende allen den voorst. tijt gheseten hebbe) Ick en segghe anders niet dan van Beesten (God gabe dat spse hadden ghetracteert ende gheacht als Beesten) maer gheluyck ende min dan den dyeck ende sluyck opter straten. Ende alsoo hebben sy sorge ghedraghen voor haer leven ende stelen / ende daeromme hebben sy al dat volck ghedoot sonder gheloove/ende sonder Sacramenten/Ende dit is een seer notoire geverificeerde waerheyt/dat alle menschen/al zijnt oock de tyrannen ende moorders selve/wetē ende bekennen / dat nopt d'Indianen van alle het Indien/dē Christenen eenich quaet deden/maer dat spse hielden/als of sy uyten Hemel ghecomen waren/ soo langhe tot dat sy of hare ghebueren eerst veel repsen/veel quaets/roovens/doodens/gewelts ende quellinghe van haer ontfinghen. *

Van het eylandt Espannola/ leggende aen de Noortzyde/de Linie equinoctiael op 20. graden.

IN het Eylant Espannola/welck was deerste(soo wy gesept hebbē) daer de Christenen in quamen/ begost de groote destructie/ellende/ende beden ffenisse van desen volcke / de voorsz. Spaenjaerts nemēde de vrouwen eñ kinderen vande Indianē om hen te dienen/ende die te misbruycken/ etende het ghene dat sy met veel swetens ende sueren arbeyt costen by een gerapen/niet te vreden wesende met tghene dat sy hen na hare macht/die altijt cleyn is(Want sy en plegen niet meer te hebben/ dan dat hen ordenaerlick van noode is / ende berepden met cleynen arbeyt) geerne gaven/waer in te noteeren staet/dat het gene dat ghenoech is voor drie huysen van dertich persoonen tsamen voor een maent/ een Christen eet ende vernielt in eenen dach/ende aenrechtende vele sortsen/ ghewelt ende overlast. Inder voeghen dat d'Indianen begosten te verstaen/dat alsulcke menschen niet en costen ghecomen zijn uyt den hemel/ ende sommighe berchden haer eetwerck / andere haer vrouwen eñ kinderen/vele vloden opt ghebercht/om haer te schepden van dien volcke/ ende van sulcke rouwe ende gruwelicke conversatie. De Christenen gaven haer suffeletten/smeten hen met buysten ende stockē/sonder te mydē de Heeren/ende het quam soo verre/ tot sulcken tenteritept ende onbeschaemthepdt/dat een Capitepn vande Christenen de huysvrouwe verrachte vanden grootsten Coninck/ Heere vanden gheheelen Eylande.

Groote sloberheydt der Indianen.

Een Spaens Capitepn derf verrachten de huysvrouwe vā hare grootste Coningen.

Hier om begosten d'Indianen te soecken middelen om de Christenen te verdryven uyt haer Landt. Sy stelden hen in wapenen/ welcke seer weerck zijn ende van cleyne offentie ende resistentie / ende min defentie.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

(daerom dat alle hare oorlooghen / luttel meer zijn dan hier te Lande Juegos de Cannas/ende oock van kinderen) De Christenen met de peerden/sweerden ende lancien beginne te moorden eñ vreemde wreetheden onder haer te doen. Sy vielen in de steden ende vlecken/ende en lieten noch ionck noch oudt/noch grootgaende vrouwen / noch die int kinderbedde lagen/die sy den buyck niet op en rockten ende verscheurden/alleleens oft eenen hoop Lammeren in hare kopen rustende hadden gheweest. Sy wedden wie een mensch met eenen slach totten middel clooven soude/oft het hooft afsnyden/oft het inghewant ontdecken. Sy namen de jonghe kinderkens vande borste haers Moeders byde beenen/ende sloeghen die metten hoofde teghen de steenrotzsen / ander wirpense van achter over de schouderen inde ryvieren / lachende ende geckende/ende alsse vielen int water/riepen sy / bobbelt vry op / tuerpo de tal/ sommighe dooden sy metten sweerde / tsaemen mette moeders/ met al dat sy voor hen vonden. Sy maeckten seker Galgen/dat de voeten by nae op d'eerde raeckten/ende van derthien tot derthien/ter eeren ende reverentie van onsen Verlosser ende de twaelf Apostelen/brengende hout ende vyer/verbrandense levendich / ander bonden ende besetten al het lichaem met drooch stroo/ende alsoo ontstekende / verbrandense. Sommighe/ende alle de ghene die sy wilden het leven behouden / hieuwen sy beyde de handen af / ende behinghense daer mede / segghende: Gaet henen met brieven / te weten / draecht de tydinghe aen de ghene die opt gheberchte ghevloden zijn. Ghemeynlijck dooden sy de Heeren ende Edelen in deser manieren: Sy maecten seker roosteren van stocken op vorcxkens/ende bondense daer op/ende sy stoockten daer cleyn vyer onder/op dat sy alleynskens schreeuwende ende cryschende/ in alsulcke desperate tormenten/haer droeve sielen wtsteenen souden.

De Christenen te peerde/connen de Indianen niet weder staen.

Sy nemen de kinderkens/ die teghen de steenrotzsen de hersenen inslaende.

Ghemeenlijck so dooden sy de heeren eñ edelē by dese wrede maniere.

Ick sach eens op de Roosters brayen / vier of vijf principaele Heeren (Ick meyne oock datter waren twee oft drie paer Roosteren/daer noch andere op laghen om te roosten) ende want sy door pyne seer riepen/ het welck den Capiteyn zijn slapen belettede/so beval hy datmense worgen soude/ende den Officier die booser was dan dē Hencker/ diese verbrande(ick weet wel hoe hy genaemt was/ende ooc so kenne ick zijn maechschap te Sevilien) en wildese niet worgen/ maer hy stack hare monden vol hout/op dat sy niet roepen en souden/ende stoockte het vyer/om dat sy van lancx/soo hy wilde/brayen souden. Ick sach alle dese voorsz. dinghen/ende ontallicke meer andere / ende al het volck dat wech cost loopen/verberchde hem in de Berghen/vliende van alsulck onmenschelijck ghespuys/ende sonder compassie/felle beesten: Ja wtroyers ende Capitael vyanden van het menschelijck geslachte. Ende sy leerden hasewinden eñ ander wrede honden/dat siende eenen Indiaen dien sy verscheurden in eenen credo/ende grepen beter aen/ende aten hem op/ghelijck oft een vercken hadde gheweest. Dese honden maeckten groot jammer eñ verscheuringe/

Officier boser eñ wreder dan den hencker.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

verscheuringe/ende om dat sonntijts/maer selden ende luttel/ de Indianen dooden eenighe Christenen met goede redene ende heplige Justitie/ sy maecten eene ordonnantie onder haer/ dat om eenen Christen/die d'Indianen dooden souden/sy daer tegens hondert Indianen ombrengen souden.

De Rijcken die int Eylandt Espannola waren.

IN dit Lant Espannola waren bijf seer groote ende principale Rijcken/ ende bijf Coninghen seer machtich / den welcken bycans obedieerden alle ander Heeren van sommige verschepden Provintien/die sonder ghetal waren/ ende en kendē genē superieur. D'een Rijck hiet Magua/ d'welck wil seggen het Rijck vanden Velde/of de la Vega. Dit Velt is een vande schoonste ende wonderlijckste dinghen van der werelt/want het duert tachtentich mylen vander Zee/dienmen hiet del Sur/tot die van Noort. Het is breet bijf mylen/ende met achtien hoghe Bergen van allen zyden/daer comen dertich dupsent Rivieren in/ onder de welcke zijn de twaelf soo groot als Ebro ende Duero / ende Guadalquevir/ende alle die Rivieren die vallen van eenen Berch die staet int Weste/ende zijn twintich of bijf en twintich dupsent / ende sy zijn wtnemende rijck van Gout. In welck ghebercht wort begrepen de Provintie van Cuba/daer of men sept de Mynen van Cubao/daer af comt dat wtgelesen ende opgeclommen Gout/dat herwaerts over vernoemt is.

Int lāt Espannola warē certijts bijf seer grote Rijckē.

Een eylen vell 80 mylē lanck.

Int gebercht vā Cubao valt vele Gout.

Den Conincx ende Heere van desen Rijcke is genaemt Guarionex/ hy hadde Heeren voor Vasallen soo groot / dat een van haer opbracht sesthien dupsent Mannen van oorloghe/ om te dienen den voors. Guarionex/ende ick kenne sommighe daer af. Desen Conincx was seer ghehoorsaem/deurdelijck ende vreedtsaem van naturen/ ende toegedaen de Coninghen van Castilien / ende zijn volck gaf seecker jaren deur zijn bevel/elcken persoon die hups hiel/het hol van een Belle vol Gouts/ēn daer nae niet connende de voors. Belle vol maken / soo sneden sy die int midden af/ende gaven de helft vol. Want d'Indianen van dat Eylandt hebben seer luttel/oft gene wetenschap om Gout wt de Mijnen te graven/desen Cacique sepde ende presenteerde den Coningen van Castilien te dienen/ende op te rechten een Ackerwerck oft Lantbouwinge/welcke sich strecken soude van het eylant Isabella (welcke was d'eerste woninge vande Christenen) tot de stadt van sinte Dominicus/t'welck zijn bijfrich groote Mylen / op conditie dat sy hem gheen Gout en souden eyschen/segghende metter waerheydt dat zijn onderseten dat niet en wisten te winnen. Het Ackerwerck dat hy sepde op te rechten/ wete ick

Desen Conincx soo machtich/ dat zijn heerē/ die hem onderdaen warē/op brachtē 160000 mannen.

Caciques sende tgout minderē presenteerē/ōm te acheren/ om daer mede vry te zijn.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

dat hy cost ghevoechlick doen/ ende dat het den Coninck iaerlicx soude ingebrocht hebben inde drie millionen Castillanen/ende dat daer deur/ beneffens int voorsz. eylandt/heden sdaechs wesen souden vijftich steden soo groot als Sevillien. Den loon ende betalinghe die sy desen goeden ende grooten Coninck deden ende gaven/ was/ dat sy hem onteerden deur zijn huysvrouwe/de welcke vercracht worde door een quaet Christen/die een Capiteyn was. Hy die de tijt hadde moghen gade slaen/eñ zijn volck vergaderen om hem te wreecken / resolveerde alleen wech te gaen/ende sterven ballinck van zijn rijck ende staet / in een Provintie diemen hiet de los Eiguayos/ daer Heer af was een van zynen Vasallen/Soo haest als sy hem misten/en cost hy niet verborghen blyven/sy ginghen oorloghen teghens den Heere die hem hadde/ daer sy grooten moort deden/tot dat sy hem creghen / ende met ketenen ende boyen gevangen zijnde/setten hem in een schip om wech te voeren na Castillien/ waer deur veel Christenen verdroncken / ende groote quantiteyt van Gout/daer onder was het groot greyn dat 3600. Castilanen woech/ om dat God sulcken onrecht wreken soude.

Voor alle goe deucht vercrachtē sy zyne huysvrouwe.

Daer verdrōcken veele van dese tyrannen.

Het ander Rijck wert genaemt Del Darien daer nu de Coninckl̄ijcke haven is/als Cabo de la vela/ totten noorden/ eñ grooter dan Poortugael/hoe wel voorwaer veel geluckiger ende weerdiger om bewoont te worden/ hebbende veele ende groote berghen ende Mijnen van gout ende coper/seer rijck/waer af de Coninck hiet Guacanagari/onder den welcken waren veel ende seer groote Heeren/ vande welcke icker veel hebbe ghesien ende ghekent. Aen het Landt van desen voorsz. Coninck quā eerst den ouden Admirael die d'Indien ontdeckte/ welcke d'eerste reyse de voorsz. Guacanagari/als den Admirael het Eylant ontdeckte/ ontfinck met alsulcke beleeftheyt ende liefde/ ende alle d'ander Christenen die by hem waren/hielp ende addresseerde (verloren gaende aldaer het Schip daer den Admirael op ginck) dat hy in zijn eyghen vaderlandt ende van zijn eyghen Ouders niet beter onthaelt hadde moghen worden/ dit hebbe ick wten monde vanden voorsz. Admirael. Desen Coninck vliende om het moorden ende wreetheyt vande Christenen/ verdestrueert ende gepriveert van zijnen staet/ verloren zijnde/storf int gheberchte/ alle d'ander Heeren zijne ondersaten vergingen inde tirannije ende slavernije/ die onder sal verhaelt worden.

De deucht vāde Indianen wort haer qualick gheloont.

Het derde Rijck ende heerschappie was la Magnana/ een wonderlijck seer ghesont ende vruchtbaer landt/ daer nu ghemaeckt wort het beste suycker van dien Eylande. De Coninck hiet Caonabo/ ende in macht/ staet ende gravitept/ ende ceremonien van hem te laten dienen/ ginck alle ander te boven. Sy vinghen hem met eene groote subtijlheyt ende quaetheyt/wesende sonder achterdencken in zijn huys/sy worpen hem in een schip/ende sonden hem na Castillien/ende liggende inde haven ses schepen om te vertrecken/soo wilde Godt thoonen dat dit met dander/

Den Coninck Caonabo ghevanghen/naer Castilien ghesonden/verstincken alle.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

d'ander/was eene groote onrechtveerdicheyt ende ongelijck/ende sondt dien nacht groot onweer ende tempeest/dat alle de schepen soncken met alle de Christenen dier in waren/ ende met den voorsz. Caonabo/ beswaert met ketenen ende boeyen. Hy hadde drie of vier vrome broeders ghelijck hy was / welcke ghesien hebbende alsulcke onrechtveerdighe ghevanckenisse van haren Broeder ende Heere/ mitsgaders de destructien ende moorderyen/welcke de Christenen in d'ander Landen deden/ besonder als sy wisten dat de Coninck haren Broeder doot was/namen de wapenen om de Christenē aen te grypen/ende daer over hen te wreken/maer de Christenen met seeckere peerden (welck de schadelijckste wapen is/diemen teghens d'Indianen ghebruycken mach) gaen tot henwaerts/ende moorden in sulcker manieren/dat sy verwoesten ende vernielden de helft van het heel Rijck.

De Broeders vandē Coninc willen haer wreken.

Het vierde Rijck is t'ghene dat ghenaemt wort de Xaragua/dit was ghelijck het merch oft hof van het gantsche eylandt/het was frayer in tale/beter ghepoliceert/ghemaniert ende gheordineert / ende passeerde in menichte ende rusticheydt van edeldom (want daer vele heeren ende edelen waren) mitsgaders in netheydt ende schoonheydt van allen den volcke/waren sy de meeste. De Coninck ende Heere hiet Behechio/ hy hadde een suster ghenaemt Anacaona. Dese twee ghebroeders deden aen den Coninghen van Castilien groote diensten : ende weldaden aen de Christenen/die verlossende wt groote perijculen des doots / ende nae den doot vanden Coninck Behechio/bleef int Lant zijn suster Anacaona. Daer quam eens de Gouverneur die het eylandt regheerde/met tsestich te peerde ende drie hondert te voete/ende die te peerde saten/waren suffisant om te bederven het heel eylant metten vasten Lande/ende daer quamen sonder achterdencken tzynen beroepe/meer dan drie hondert Heerē/vande welcke hy deur bedroch dede settē in een groot stroyē huys/de grootste/ende dede haer levendich verbrandē/alle d'ander met ander volck deur liepen sy met hare Lancien ende Messen/ende sy hinghen(om haer meer te eeren) de Princesse Anacaona. Het gebeurde dat eenighe Christenen door compassie ofte begeerte/sommighe kinderkens namen/om te beschutten datse niet ghedoot en souden worden/ende settense achter op haer peerden/Als daer nu eenen anderen Spainjaert dit van achteren gewaer wert/nam zijn Lantie ende doorliep hem/een ander siende het kindeken op d'eerde/sneet hem de beenen af metten sweerde. Sommighe van dien volcke die vlien costen van dese onmenschelicke wreetheyt/trocken over in een cleyn eylandt/ dat daer by leydt/ acht Mylen inde Zee/ende de voorsz. Gouverneur condemneerde alle dese(die alsoo verliepen) voor slaven/om dat sy haer niet en lieten dootslaen.

Den Coninck Behechie doet den Coninck van Castillien veel diensten.

De Princesse schandelic opghehanghen.

Wreetheydt over de kinderen.

Het vijfde Rijck hiet Higuey/daer een oude Coninginne Higuanama heerschappie over hadde / dese hinghen sy / ende ick sach ontallick veel volcx levendich verbrandē ende verscheuren/ende by diversche eñ nieuwe manieren

De Coninginne vant Rijck van Higuey wort opghehanghen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

we manieren van dooden ende ppnen te tormenteren/ ende alle de gene die sp levendich namen/maeckten sp alle tot slaven /want de particularitepten die in dit moorden ende vernielé van desen volcke zijn geweest/ zijn soo veel/datmense in veel schrpbens niet en soude conden begrppen (want inder waerhept ick gheloove wel hoe veel datmen sepde/datmen van dupsent delen niet een en soude connen wtdrucken) Ick wil alleenlick int gene dat het voorsepts van oorloghe raeckt/beslupten/segghende ende affirmeerende voor God ende in mijne conscientie/dat ick voor seker houde/dat tot alle dese onrechtveerdicheden ende boosheydt (ende andere die ick late ende wel soude connen gheseggben) d'Indianen niet meer oorsaecke en gaven noch schult en hadden/gheliick men soude moghen geven een convent van goede ende wel ghereguleerde religieusen/ om hen te rooven/doot te slaen/ende d'overblpvende stellen in een eewighe ghevanckenisse ende slavernie. Meer affirmeere ick dat totter tijdt dat al de grote menichte van volcke/van dit eplant doot ende verwoest was/dat sp tegens den Chpistenen niet een doodsonde (welcke voor den menschen strafbaer soude zijn) en deden/eñ de gene die alleenlick zijn gereserveert voor God/gelijck begeerlijckheyt van wrake/ haet ende rancreur/welck sp teghens alsulcke capitael vpanden/ ghelijck hen de Chpistenen waren/souden hebben moghen draghen/dat viel/ geloove ick/in seer luttel persoonen/ende waren luttel meer hittich ende scherp (so ick wete voor de groote experientie die ick van haer hebbe) dan de kinderen van thien of tmaelf jaeren / ende ick weet seerckerlick ende ontwpfelijck dat d'Indianen altijt seer rechtveerdighe oorloogben tegens den Chpistenen hebben gevoert/ende dat de Chpistenen eene noch gene die rechtveerdich was/tegens d'Indianen nopt en hadden / maer wel warense alle dupvels ende seer onrechtveerdich/ja veel meer dammé soude connen segghen van eenighen tyran ter werelt / ende van gheliicken affirmeere ick van allen den gheenen die soo al ommé in Indien ghedaen hebben.

Den Auteur ontschuldicht de Indianen.

De Indianen hebben wel rechtveerdich haer oorlogen tegen de Chpistenē gevoert.

*

Als nu de oorloogben ende t'dooden dande mans (overblpvende gemeenlick de jongers/vrouwen ende kinderen) een epnde hadde/so depleden sp de voorsepts overblpvende onder hen / ghevende aen eenen dertich/ aen een ander veertich/aen sommighe hondert ende twee hondert personen/soo een pegelijk wel metten Oversten tyran/die sp Gouverneur hieten/stont/onder dit coleur dat hpse souden leeren inde saecke vanden geloove/waer in de Chpistenen ghemeenlijck selve Idioten zijn/wreede menschen/wtnemende gierich/luxurieus/ende en weten van gheen ander siel sorghe/dan dat sp de Indianen/die hen ghegheven ende bevolen zijn/met namen de mans/sepnden inde Mijnen om gout wt te graven/ d'welck is eenen onlpdelijcken arbeydt/ende de vrouwen inde schueren ende landthupsen/om de landtcueringhe te doen / arbeyden voor seer cleyne mans/sp en gaven noch den eenen noch den anderen niet t'eten

De arme overblpvelinghen worden ghedeelt.

dan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

DE Gier'ghe Heb-luſt groot, de Karſten maeckt onchriſten,
De Spaenſche duyvels ſnoot, die locken loos met liſten
Drie hondert Heeren ſlecht, in eenen ſtroyen Hut,
Dees werden door den brand het leven uyt geput.
Ancoan die Princes wiert levendigh ghehanghen,
De vluchtelinghen ſy als wilde Dieren pranghen,
Het overſchot van 't Volck wert kommerlijck verſmacht,
Den Spaengiaert meer het Gout als d'ede l Ziele acht.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

dan cruyt/ende dinghen van gheender substantie/het melck verdroochden de vrouwen inde borsten/ende also sturven in corten tijt alle de kinderkens/ende om dies wil dat de mans verre vande vrouwen waeren/ende die nemmermeer en sagen/ de generatie verginck/de man sturven van arbeyt ende hongher inde Mijnen/ende de vrouwen van gelijcken int lantwerc/also vergine in dat eylant sulcké groté volck/t welck oock alomme inde werelt soude geschiet hebbé/ haddet alomme so geweest.

Aldus moest tgheheele ghesiacht vergaē.

Om te segghen de sware lasten van drie ende vier Arouas (Arovas is 25. pont) die sy haer opleyden/ende d'Indianen droeghen dit hondert ende twee hondert Mylen/ende de Christenen dedent haer draghen in Hamacas/t'welck zijn ghelijck netten/want syse altijt gebruyckten als Muylen/inder voegen dat sy sweeren op de schouderen hadden/ghelijck seer verweerde ende ghematteerde beesten / oock met geesselen/stocken/soffeletten/vuysten/vloecken/ende ander duysent soorten van tormenten/die sy haer int arbeyden aendeden / inder waerheyt het en soude in veel tijts ende pampiers niet connen vervaet worden/ende het soude de menschen vervaren ende doen verschricken. Het staet te noteeren dat het bederven van desen eylande ende landen begost / van datmen daer wiste van d'afl yvicheydt vande deurluchtichste Coninginne Isabel/ d'welck was int jaer 1504. Want tot die tijt toe haddemen alleenlijck/ door onrechtveerdighe oorloghen/in dit eylant eenighe Provintien verdestrueert/maer niet teenemael/ende dit worde by na meestendeel voor de Coninginne verborgé. Want de Coninginne (die in glorie sy) droech sonderlinghe sorghe/ende hadde een wonderlicke yver tot de behoudenisse ende prosperiteyt van dit volck/soo wy weten /die d'effect met onsen ooghen ghesien/ende handen ghetast hebben. Men moet oock eenen anderen reghel hier in teeckenen/ dat de Christenen in allen canten van Indien daer sy ghecomen zijn/van daghe tot daghe/ hoe sy daer langer gheweest zijn/altijt hare wreetheden / verdruckinghen ende abominabelen overlast met gewelt over dat onnosel volck gingen vermeerderen/ ende haer quellende met nieu manieren van tormenten/want God lietse teenemael vallen in eenen verkeerden sin.

De arme Indianen wordē in plaetse van muylen ghebruyckt/om sware packen te draghen.

De verwoestinghe begost als de doorluchtige coninginne Isabel sterf/sy droech sorghe voor dit arme volck.

Van d'eylanden van sint Juan ende Jamayca.

DE Spaenjaers quamen inde voors. eylanden van sint Juan ende Jamayca/welcke niet dan vol schoone hoven ende byekorven waren/int jaer 1509. met alsulcken propooste/ende ten eynde als sy waren gheweest int Eylant van Espannola/ sy deden daer van ghelijcken grooten ouerlast ende sonden/ende meer ander seer notabele ende groote wreetheyden/ meer doodende/ brandende/ brayende/werpende voor de felle honden/ende daer nae verdruckende/ tormenterende ende

quellende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Van een millioen Indianē geen 400 oder ghebleven.

quellende in de Mijnen ende anderen arbeyt/ tot dat sy consumeerde en te niet deden alle dat ongeluckich onnoosel volck. Daer waren in beyde de Eylanden meer dan ses hondert dupsen sielen/ ende ick gheloove wel meer dan een millioen/ ende daer en zijn heden daechs in elck niet tweehondert persoonen/ d'ander zijn al verlozen sonder gheloove ende Sacramenten.

Van het eylant Cuba.

IN Jaer 1511. quamen de Spaensaerts int Eylant Cuba/ welck so ick gheseyt hebbe/ soo lanck is als soude moghen zijn van Valladolid tot Roome (daer groote Prouincien ende volck in waren) sy begosten ende eynden op suicker wijs als boven staet/ ende veel meer/ ende met meerder wreethept/ hier gebeurden veele notabele stucken. Eenen Cacique ende principalen Heere die genaemt was Hatuey/ ende was ouercomen vant Eylant Espannolo tot Cuba met veel van zijn volck om te ontgaen de calamiteyten ende onmenschelijcke quade daden vande Christenen/ ende wesende int voorsz. Eylandt van Cuba/ ende hebbende verstaen dat de Christenen daer arriveerden/ vergaderde veel oft al zijn volck/ ende seyde haer/ ghy weet nu hoe datmen seyt/ dat de Christenen hier ouercomen/ ende ghy hebt by experientie bevonden hoe dat sy ghetracteert hebben alsulcken/ ende alsulcken Heeren/ ende het volck van Hapti (welck is Espannola) het selfde comen sy hier doē. Weet ghy waerom sy dat doen? Sy antwoorden neen/ dan dat sy van natueren fel ende boos waren. Hy seyde: dat zijt alleen daerom niet en deden/ maer om dat sy eenen voor haer Godt houden die sy aenbidden ende seer lief hebben/ ende om dien van ons te crijgen om te aenbidden/ arbeyden sy om ons te onderwerpen ende te dooden. Hy hadde by hem een cofferken vol gouts ende gesteenten/ ende seyde: siet hier den Godt vande Christenen/ laet ons hem (dunckt u goet) Areytos maecken (welck zijn dansen) ende mogheliick het sal hem aengenaem zijn/ ende hy sal haer bevelen dat sy ons geen quaet en doen/ sy riepen al/ tis goet/ sy dansten der voor tot dat sy al moede waren/ ende daer seyde de Heere Hatuey: Siet hoe dat het sy/ in gheval dat wy hem bewaren/ soo sullen sy/ om hem te crijgen/ ons ten lesten dooden/ dus laeten wijt in desen riviet werpen/ sy waren al van advijse datmen dat doen soude/ ende alsoo worpen sy het cofferken in eenen grooten riviet die daer ontrent was.

Eenen Cazique ende vande grootste Heeren van Hispanniola gevlucht zijn de op Cuba/ eñ de Christenen daer comende heeft volc daer versamelt/ haer toonende een doose vol gout/ ende edel gesteenten/ seggende: Dit is den Christenē God/ dis soecken sy oock ons te leeren. Laet ons dese boose luyden weder slaen.

Desen Cacique ende Heere vluchte altijt voor de Christenen van dat sy int Eylandt van Cuba quamen/ als een diefe wel kenden/ ende verweerde hem als hijse ghemoete/ ten lesten wert hy gevangen/ ende om dat hy alleenlick vliede voor soo boose ende wreede menschen/ desse-

deerde

Afbeeldinghe vande Spaenſche Tyrannye.

SIet hoe de Spangiaerts hier bloetgierigh fel vernielen
Tot op twee hondert Man, ſes hondert duyſent zielen,
Caſique van Cuba 't Eyland als vooght beſat
Dees kend' den Spaenſchen aard, dus drencten hy zijn ſchat,
Als deſen Heer Hatney in't vlammigh vyer was ſtaende
En hem een goeden Man, van d'Hemel veel vermaende
Van 't eeuwigh blyde Rijck en van de Helſche pijn
Wou liever inde Hel, dan by de Spangiaarts zijn.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

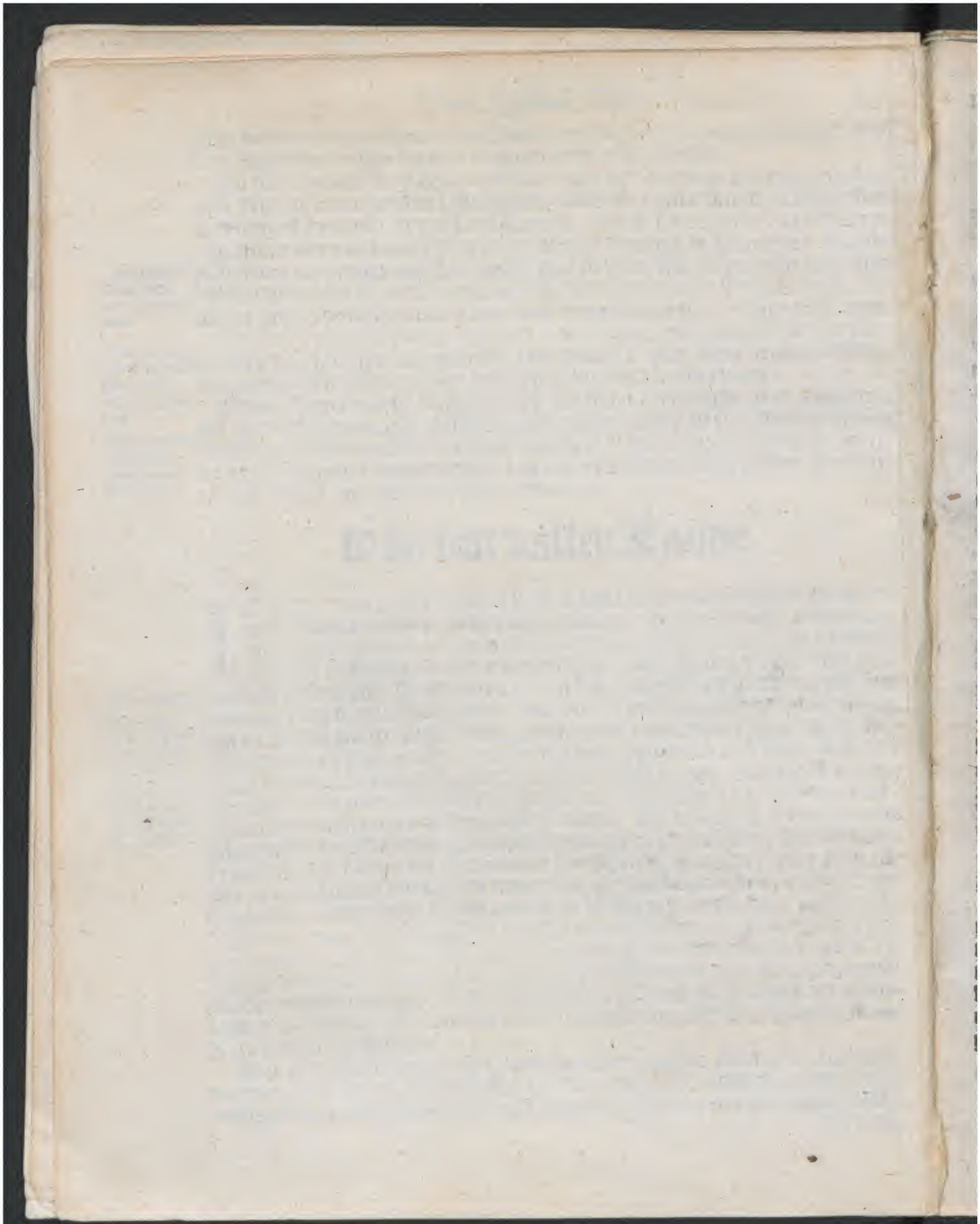

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

deerde hy hem teghens den geenen die hem wilden dooden/ ende met allen zijn volck totter doot verdrucken/levendich verbrant/ als hy ghebonden stont aenden staeck/ eenen heylighen man/ religieus van sinte Franciscus die daer was/seyde hem sommighe dinghen van God ende van onsen geloove(die hy noyt ghehoort en hadde)ende mochten genoech zijn in dien cleynen tijt die den hencker hem gaf / ende so verre hy dat wilde ghelooven dat hy inden hemel/ daer d'eeuwighe glorie ende ruste was/ gaen soude/ende ingheval / niet dat hy inde helle varen soude/ende lyden d'eeuwighe tormenten ende pyne/hy een luttel peysende/ vraechde oft de Christenen inden hemel gingen/de religieus antwoorde: Ja/maer de goede. De Cacique repliceerde terstont sonder meer te dencken/dat hy daer niet en wilde gaen/maer wel inde helle/om niet te wesen daer sy waren / noch soo wreden volck te sien. Dit is de fame ende eere die God ende ons gheloove door de Christenen/ die in Indien ghegaen zijn/hebben ghewonnen.

Desen selfden Cacique gevãgen zijnde/en aẽ de stake vast om te branden/ quam een Religieus vã sint Franciscus/ vercondichde hem den hemel hy soude Christen worden/ dander vraecht waer de Christenen voeren/ hy seyde inden hemel/ dander seyde ick en begeer by die tyrannen niet te zijn.

Eens comende een menichte van Indianen/ons vriendelick met spyse thien Mylen verre van een groote vlecke te ghemoete / ende gevende ons seer veel visch/broot/cost/met al dat sy vermochtẽ. De Duyvel besat subytelick de Christenen/eñ sy vernielden mettẽ sweerde in myne tegenwoordicheydt/sonder redene of oorsaecke die sy hadden / meer dan drie duysent sielen / die daer voor ons saten / mannen vrouwen ende kinderen/daer sach ick sulcke wreetheydt/dat noyt yemandt dierghelijcke en sach/noch en dachte te sien.

Dese wreetheyt en sach ic noyt.

Op een ander mael/luttel daghen daer na/liet ick weten met verseeckeringhe dat sy niet vreesen en souden alle de Heeren vanden Provintie de la hovana/want sy van mijn credict hadden hooren segghen/dat sy haer niet en souden absenteren/ maer dat sy ons teghen comen souden/ ende datmen haer niet misdoen en soude/want overmits het voorleden moorden was het gheheel Lant vervaert/ende dit dede ick met advijs vanden Capiteyn. Als wy nu daer ontrent waren/quamen ons ontfanghen eenentwintich Heeren ende Caciquen / ende de Capiteyn vinckse terstont allegader/brekende de verseeckeringhe die ick haer ghegheven hadde/ende wildese t'sanderdaechs levendich verbranden / segghende: Het waer goet datmense verbrande/want sy metter tijt souden mogen eenich quaet doen. Ick vant my wel beladen ende in groote pyne om haer lieden te salveren/ten lesten sy ontquamen.

In Havana 21 heeren of Caciquen gevanghen/willende daer mee door gaen.

Nademael dat alle d'Indianen vande lande/van dit eylandt waren geset inde slavernie ende calamiteyt van die van Espannola/siende dattet al sturf ende verginck sonder remedie/ sommighe begosten te vluchten na de berghen / ander wt desperatie haer te verhanghen/jae mans/ vrouwen ende de kinderen tsamen met haer/ende om de wreetheyt van eenen Spaenjaert/die een groot tyran was(welcken ick kenne)verhinghen haer wel 200. Indianen / ende by dese maniere bedurf veel volcx.

De Indianen siende dese wreetheyt/brẽgen haerselven om den hals.

In dit eylant was eenen Officier vanden Coninck/welcke sy gaven inde deylinghe drie hondert Indianen/ ende ten eynde van drie maenden hadde hyer ghedoot/int arbeyden vande Mijnen/ twee hondert eñ t'seventich/inder voeghen datter hem maer bleven dertich/te weten het thiende deel/daer na gaven syer hem noch eens soo veel ende meer/ende van ghelijcken dede hyse sterven/sy gaven der hem altijdt meer / ende te meer vernielde hyer/tot dat hy oock sterf/ende de Duyvel nam hem ende zijn siele wech.

Sterven meer dan 270 In-

Drie of vier maenden was ick daer teghenwoordich / soo dat daer sturven van hongher/overmits dat de vaders ende moeders inde Mijnen ghedreven waren/meer dan seven duysent kinderkens.

Daer comē om den hals meer dan 7000. kinderen.

Ander schrickelicke dinghen sach ick / daer na gingense d'Indianen/ die op de berghen ghevloden waren/iaghen/daer sy een wonderlijcken grouwel bedreven/also verdestrueerden sy het voors. eylant/welcke wy nu onlancx saghen/ende t'is een groote deernisse te sien / hoe dattet verwoest ende desolaet ghewordē is.

Sy iaghen de menschen als men t Wilt doet.

Vanden vasten Lande.

Int jaer 1514. quam int vast Lant eenen onsalighen Gouverneur/welck eenen wreden tyran was/ sonder eenich medelyden ofte wijsheydt/ghelijck een instrument van Godts thoorne / seer bequaem om daer te stichten ende te besetten met vele Spanjaerts/ende hoe wel dat sommighe tyrannen opt vast Landt gheweest hadden ende seer ghemoort/ oock gheschandaliseert veel volcx / het en hadde nochtans maer aende Zeecant gheweest/afworpende ende roovende t'ghene sy costen/maer desen ginck alle d'ander (die voor hem oock in alle d'eylanden gheweest hadden) te boven/soo oock alle zyne boose daden/voorgaende abominatien ende grouwel overwonnen/niet alleenlick aende Zeecant/maer oock in groote rijcken ende landen. Hy verwoeste/doode/ende wirp wtnemende groote menichte van volcke inde helle. Hy verwoeste veel mylen boven el Darien tot het rijck eñ Provintie van Nicaragua ingesloten/dwelck zijn meer dan vijf hondert mylen/ende het gheluckichste ende bewoonste Landt datmen inde werelt vint/daer veel groote Heeren waren/ontallicke ende groote vlecken/wonderlicke rijck van Gout/want tot die tijt toe en was nerghens so veel boven d'eerde ghebleken/ want al ist alsoo dat d'eylant Espannola bynae Spanien hadde vervult met Gout/ ende dat fijnder/so wast nochtans door d'Indianen wt het diepste vander aerden/ vande voors. Mynen/daer sy (soo gheseydt is) sturven/ghehaelt.

Hoe wel Espānola Spanien met Gout gevult hadde/die Provintie van Nicaragua heeft meer.

Dese Gouverneur ende zijn volck vonden nieuwe manieren van tormenten ende wreetheyden / om dat sy haer het Gout ontdecken ende

gheven

gheben souden. Daer was eenen van zijn Capitepnen/ die in een incomen (welcke hy dede dooz zijn bevel/om te rooven ende het volck wt te ropen) vermooz de meer dan veertich duysent sielen/die vernielende met den sweerde/levendich verbzandende / wozpende booz de felle honden/ ende tozmenterende met diversche tozmenten/welck een religieus/bzoeder Franciscus van S. Goman/met haer gaende/met zijn oogē aēsach. Om het Gods meer dā 4.cccc sielsvermoort.

Ende de boose blinthept die altijdt tot noch toe inde ghene die d'Indien gheregeert hebben/is gheweest int sept vande Indianen te bekeeren ende te behouden (d'welck sy altijt/dit segghe ick met waerhept/belangende de daet ende effect hebben ghepostponeeret ende nae ghelaten/ hoe wel dat sy met woozden anders hebben ghetoont/ghecolozeert ende ghesimuleert) is tot sulcken diepte gheromen/dat sy hebben gheimagineert / ghepzactiseert ende bevolen / datmen den Indianen vermanen soude/dat sy het gheloove aen nemen/ende den Coningen van Castilien d'obedientie geven souden/anders dat sy haer met oozlooge / vper/ende te bloede verbolghen souden/dae dooden ende vanghen/ als oft de soone Gods/die booz elck een ghestozben is/in zijn wet bevolen hadde/ als hy sepde: Euntes/docete omnes gentes / datmen de vzeedtsame ende stille Heydenen/die in haer eyghen lant zijn/versoecken ende aengheven souden / om het Chzisten gheloove aen te nemen / ende soo verre sy sonder ander pzedicatie ofte leere dat niet doen en wilden / noch haer alsoo onderwozpen onder de heerschappie vanden Coninck/die sy nopt en hoozden noch en sagen/ende besonder wiens volck ende bootschap seer wzede/onbermhertige ende grouwelicke tyzannen zijn/ dat sy daerom verbeuren souden haer Gout/Lant/Libertept/Wyven/Kinderen/ende het leven/d'welck is een absurd ende sot dinck / weerdich alle lafteringhe/ spottinghe ende helle. Als dan nu desen boosen ende onsaligen Gouverneur instructie hadde / dat hy de booz. vermaninghen doen ende versoecken soude/om de selve meer te justificeren / wesende andersins van haerselven onredelick/absurd ende wter maten onrechtveerdich/beval/ oft de moozdenaers die hy sont/dedent van haer selven/dat sy/alsse ginghen inde nacht afloopen ende berooven eenighe vlecken daer sy wisten dat Gout was/ende d'Indianen wesende in hare hupsen sonder achterdencken een halve myle van daer / onder haer selven vercondichden oft lasen de booz. vermaninghe oft versoeck / seggende: O Cacique ende Indianen van dit vast lant/van alsulcken vlecke oft plaetse / wy laten u weten datter een God is/eenen Paus ende eenen Coninck van Castilien/welcken een Heere ober dese Landen is/comt terstont om hem obedientie te gheven/doet ghijt niet/ weet dat wy u met oozleghen verbolghen sullen/dooden eñ vangen. Ende tegens den dageraet sliepen de onnoosele met haere vzouwen ende kinderen / doen vielen sy inde vlecken/ stekende vper inde hupsen/welcke ghemeynlick van stroo waren/ ende verbzanden de kinderen ende vzouwen levendich / ende veel sloeghen

syer doot eer sy wacker worden/de gene die sy wilden het leven behouden/dooden sy met pynigen/om dat sy haer segghen souden van ander contreyen daer Gout soude moghen zijn / oft van meer Gouts dan sy daer vonden / de reste sloeghen sy int yser ende maecktense slaven / daer na wesende het vyer gheeynt ende gheblust/gingen sy het Gout/dat in de huysen was/ soecken. In soodanighe wercken occupeerde desen verlooren mensch / met alle de boose Christenen die hy hadde/ van het iaer veerthien tot het jaer eenentwintich of tweentwintich toe / schynende in sulcken intreen vijf oft ses eñ meer dienaers/voor de welcke sy so veel deelen(boven het gheene dat hem competeerde als Capiteyn generael) van al het Gout/ peerlen ende juwelen die sy roofden/ende slaven die sy maeckten/assigneerden ende gaven / Van ghelijcken deden d'Offitiers vanden Coninck/seyndende derwaerts soo veel knechten als sy costen/ ende den eersten Bisschop van dat Rijck sondt oock de zyne / om deel in de voors.comenschappe te hebben. Sy roofden op den selven tijt(na dat ick can oordelen) meer dan een millioen Castillianen Gouts/noch meyne ick dat ick te luttel segghe/ende men sal niet bevinden dat sy den Coninck meer ghesonden hebben/dan drie duysent Castillianen / van alle dat sy gherooft hadden/ende sy hadden meer dan acht hondert duysent sielen vernielt. D'ander tyrannen ende gouverneurs die daer na volchden tot den jare drie en dertich/dooden ende ghedoochden datmen doode/deur de tyrannische slavernie/welcke d'oorloghe mede bracht/de gene dier noch resteerden.

514 · tot 1522

O Cacique of Indiaen / wy laten u weten datter maer eē Godt en is/eñ eenē Paus/eñ eenen Coninck van Spanien/ sy dit niet gheloovende oft daer van wetē de/worden berooft/doot geslaghen ende ghebrant.

*

1533

Onder ontallicke boose stucken die dese dede/ende lieten doen ten tijde dat hy Gouverneerēde was/dat gevende hem een Cacique oft Heer gewillich oft door vreese (soo gheloofelijcker is) negen duysent Castillanen/daer mede niet te vreden wesende/ vinghen den voorsz. Heere/ eñ bonden hem aen eenen staeck/sittende op de aerde met wtgereckte voeten/ende deden daer vier aen/ om dat hy meer gouts gheven soude/ hy sont tot zijnen huyse ende liet ander drie duysent Castillianen brengen/ sy pijnichden hem wederom/ ende niet meer gevende/ want hy niet en hadde/oft want hy oock niet gheven wilde/ werdt in sulcker manieren mishandelt ende gheroost dat het merch wt zijn voeten liep/ende sturf alsoo. Op dese wijse dooden ende pijnichden sy seer dickmael de Heeren/ om van haer gout te hebben.

Desen armen Indisschē here also om tgout gepynicht/dat tmerch wt zijn voeten liep.

Op eenen anderen tijdt gaende seecker compangie Spaenjaerts om te rooven ende dooden/ quamen aen eenen berch daer in veel volcx ghevlucht ende geborgen was/ om te ontgaen sulcken afgrijselijcken handel vande Christenen/ende onversiens haer ouervallende/namē tseventich of tachteutich ionghe dochters ende vrouwen/ doot blijvende veel die sy costen doot slaen. Tsanderdaechs quamen by een veel Indianen ende gingen tusschen de Christenen vechtende om haere Vrouwen wederom te hebben/ ende de Christenen siende dat sy ghedronghen ende

vermeestert

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

vermeestert werden/ende nochtans niet willende den roof verlaten/staken haere zweerden inde buycken vande voorsz. vrouwen ende dochteren/ende en lieten niemant leven. De Indianen die het herte crimpte van weedom ende droefheyt/ maeckten groot misbaer/ ende riepen: O boose menschen/ wreede Christenen/ a las yras matays? dat is te segghen/doot ghy de vrouwen (sy heeten in dat Landt de vrouwen yras) als oft sy wilden segghen/ tis een teecken van abominable ende wreede beestelijcke menschen/datmen de vrouwen doot.

De Spaniaer den siende dat sy haren roof van de ionghe dochters ende vrouwen niet connen houdē/ doorstekē die. Vrouwen te misdoē/byden Indianen/is een grouwel.

Thien of vijfthien mijlen van Panama/woonde een groot Heere genaemt Paris/seer rijck van gout/ de Christenen ginghen derwaerts eñ hy ontfinckse al/oft zijn broeders gheweest hadden/ende beschonck den Capiteyn met vijftich duysent Castillanen/ de Capiteyn ende Christenen lieten haer duncken/ dat de ghene die soo veel ghewillich gaf/groote schatten moest hebben (d'welck d'eynde ende vertroostinge van haeren arbeyt was) sy dissimuleren ende seggen dat sy wilden vertrecken/ ende inden dagheraet keeren sy wederom/ ende vallen in de vlecke daer gheen achterdencken en was/sy dooden ende verbranden veel volcx eñ roofden vijftich of tsestich duysent ander Castellanen/ende de Cacique ontquamt. Hy vergaderde terstont het meeste volck dat hy cost/ ende binnen twee oft drie dagen achterhaelde hy de Christenē/welcke droeghen haer hondert en dertich/ oft veertich duysent Castellanen/ ende sloecher vromelick in/ende versloech vijftich Christenē/ ende nam haer al het Gout/ d'ander wel gequetst zijnde/ende de vlucht nemende/ontquament.

Paris een rijc here in Panama/worde om zijn mildicheyt berooft/dan versamelt de Indianen ende neemt haer dē roof wederom

Daer na quamender veel Christenen wederom ende verdestrueerdē den voors. Cacique met ontallicke menichte van zijnen volcke/ ende de reste dooden sy inde ghewoonlicke slavernije. Inder voeghen dat heden daechs daer geen voetstappe noch teecken en is/dat daer eenighe vlecke gheweest is/oft mensch gheboren/in dertich mijlen/die al vol van volck van heerschappie waren/ dit en wort niet gherekent onder de moorderijen ende destructien/welcke desen onsaligē mensch met zijn geselschap inde Landen die hy verwoeste/dede.

Dese voorsz. rijcken Heere moestet al wederom misgelden.

Van de Provintien van Nicaragua.

INt jaer 1522. quam ter quader uren desen tyran verdrucken de seer gheluckighe Provintie van Nicaragua: Wie soude connen dechifreren het gheluck/gesontheyt / lusticheyt/prosperiteyt van dese Provintie/ ende frequentie ende stichtinghe van haren volcke? Het was voorwaer een saeke om te verwonderen/ te sien hoe beset van steden ende vlecken/welcke bycans inde lengde drie of vier Mylen duerden/vol van wonderlicke boomgaerden/welcke causeerden wtnemende grote menichte vā volcke/dit volck(want het effen

Lusticheyt deser Provintie.

Vlecken drie mylen lanck.

 ende

ende plat lant is/ daer sy haer niet en costen bozgen ende berghen/ ende lieffelijck ende lustich/dat zÿt qualick costen laten/ daerom sy ock veel persecutien leden ende hadden gheleden/ ende so veel allt haer meughelijck was verdzoegen de tyzannen ende slavernÿen vande Chzistenen/ ende om dat sy van natuyzen soethertich ende vzeetsam zÿn) dede desen tyzan met de tyzannen zÿn medegheselen die hem hadden het gantsch ander rÿck helpen destrueren/ soo veele schaden/ soo veele moozderÿen/ so veel wzeetheden/soo veel benauthepden ende onrechtveerdichepden/ dat gheen menschen tonghe dat soude connen ghelegghen. Hy sonter vÿftich te peerde/ende dede afrennē een heel Pzovintie grooter dan het Graefschap van Russellon/ sonder daer te laten leven man noch vzouwe noch ouders noch kinderen/ om seer clepne sake/ te weeten om dat sy soo vzoech niet en quamen als hÿse dede roepen/ oft en vzochten soo veele lasten Mays (welck is het cozen van dien lande) oft soo veel Indianen om hem oft ander van zÿn gheselschap te dienen. Want aengesien dat het lant effen was/niemandt en cost booz de peerden ende zÿne helsche gramschap vlieden. Hy sont Spaenjaerts om Intreen te doen/ dat is om te gaen rooben ende moozdē Indianen in ander Pzovintien/ ende liet de moozders ende roobers wech lepden/soo veel Indianen wt vzedelijcke blecken/eñ die hem dienden als sy wilden hebben/ de welcke sy sloeghen int pser om dat sy niet verlaeten en souden de lasten van dzy Arobas (een aroba is 25.pont) die sy haer oplepden/ ende het gheburde te meer repsen dat hy dat dede/ dat van vier dupsent Indianen niet ses levendich wederom tot haeren hupsen en keerden/sy lietense al doot lancx de weghen ligghen/ ende als sommighe moede waren/ende despereerden om de swaere lasten die sy dzoeghen/ ende werden cranck van hongher arbept ende wreckhept/om de ketenen niet te ontdoene/sy sneden haer neffens den hallbant het hooft af/ welck viel op deen syde/ ende het lichaem op dander. Watmen nu besiene wat dander gevoelden die booz ende achter gingen/ ende alsoo/alsmen gelijcke bevaerden aennam (soo d'Indianen wel hadden gheexperimenteert/datter niemant wederom en quam) als sy van hups gingen kretense ende suchtēse/seghende: dit is den wech daer lancx wp ginghen den Chzistenen dienen/ ende al wast dat wp seer arbepden/ ten lesten quamen wp na eenighen tijt t'hups bp onse hupsvzouwen ende kinderen/maer nu gaen wp sonder hope van nimmermeer wederom tē comen noch haer te sien/ noch meer te leven. Eens om dat hy wilde nieu wtdeylinge doen/want hem so lufte (ende ock septmen om die te nemen die hy niet lief en hadde/eñ te geven dien hem goet dochte) was nozsake dat d'Indianen dien saptijt diet en sayden/ende also daer geen vzoot en was/namen de Chzistenen den Indianen af so veel mays als sy hadden/om haer eñ haere kinderen te onderhoudē/waer dooz van honger stozven meer dā twintich of 30000 sielē/eñ het gebeurde dat een moeder haer sone vā honger at.

Tis met tongē niet te seghen alle de mooz derÿen eñ wzeetheden hier ghedaen.

Niemant conde haer om haer peerden ontlopen.

Indianen hate vzienden van vier dupsent die haer packen dzoegē die keerē geen vier tot haer hutten wederom.

Groote clachte der Indianē als sy op moeten om der Chzistenen packen te dzagen.

Een moeder eet vā honger haer kint.

Also

Also de vlecken/ welcke sy bewoonden/ waren als eenen lustigen hof/ de Christenen logeerden daer haer deel viel/ oft (so zijt heeten) haer incomende ghegeven was/ende dreven daer haere lantneringhe haer onderhouden vanden armen cost vande Indianen/ ende alsoo namen sy haer particulier Landt ende hoven daer sy op leefden. Inder voeghen dat de Spaenjaerts in haere huysen hadden/ alle d'Indianen/ Heeren/ Ouders/ Vrouwen/ kinderen/ende sy moesten haer dienen nacht ende dach sonder rusten/ia kinderen/ so vroech als sy haer opte beenen connen houden/ so occuperense een yegelijck int gene dat hy can doen/ende in meer dan hy vermach/ende alsoo hebben sy se gheconsumeert heden daechs/de luttel dier ouergheblevén zijn/niet hebbende noch moghende hebben eyghen huys noch dinck ter werelt/ daer in sy te boven gaen/ de onrechtveerdicheyden van deser soorten/ diemen int Eylant Espannola dede.

De Indianen Heeren ende anderen moet de Spanjaerts dienen tot de kinderkens toe.

Sy hebben veel volcx in dese Provincie bezwaert ende verdruckt/ ende zijn oorsake gheweest van haere vroege doot/doende haer dragen het houtwerck van dertich mylen totte haven toe/ om schepen te maken/ende Honich ende Was inde berghen/ daer sy vande Tigren verslonden worden/soecken/ ende sy hebben ghelaeden ende laeden nu/de Vrouwen die groot gaen/ ende die eerst ghebaert hebben/ ghelijck als beesten.

Ontsiē niet te ladē met packē de zwanger vrouwen.

D'afgrijselijcke pestelentie welcke principalijck dese Provintie heeft ghedestrueert/ heeft gheweest/dat de Gouverneur toeliete den Spaenjaerts dat sy slaven aende Caciquen ende Heeren vande steden eñ vlecken eyschen soude/ een yegelijck begeerde alle vier oft vijf maenden oft soo dickwils als de Gouverneur dat gedoochde oft gunde/vijftich slaven met dreygementen/inghevalle sy die niet en gaven/ dat syse levendich verbranden souden/oft voor de felle honden werpen/ende alsoo de Indianen gemeynlijck gheen slaven en hebben (ten hoochsten een Cacique oft Heer drie oft vier) de Heeren ginghen ende namen eerst alle de weesen/ ende daer na eyschten sy aende ghene die twee soonen hadden/ eenen/ die dry hadden/ twee/ende by desen middel volmaeckten de Caciquen het ghetal/ d'welck den tyran begheerde/ met groot schreyen ende kermen vanden volcke (want het is volck dat schijnt haere kinderen boven ander seer lief te hebben) Alsoo sy dat so dickmaels deden/ verwoesten sy vanden Jare 23. af/ tot den Jare 22. al dat heel Landt/ want sy sonden ses oft seven Jaer lanck vijf oft ses schepen om alsulcken comenschap/ wechnemende alle die groote menichte van volcke/ ende vercochtense voor slaven te Panama ende in Peru/ daer sy al gestorvē zijn/want het is duysentmael geverificeert eñ geexperimenteert dat wechnemende d'Indianen wt haer vaderlant/sy terstont te lichtelijcker stervē/ want syse niet altijt t'etē en gevē/eñ en schoonense niet in dē arbeyt gelijc sijse niet en vercopē/noch d'ander copē dā om tarbeydē.

Daer comen alle iaren vijf oft ses schepen dier lant vant volck blooten eñ voor slaven wech nemen.

Op

Op dese maniere hebben sy meer dan vijf hondert duysent persoonen wt dese Provintie ghetrocken/ende slaven ghemaeckt/wesende soo vry als ick ben. Door de helsche oorloghen die de Spaenjaerts haer hebben aenghedaen/ende d'afgryselicke servitupt daer syse in setten/ hebbender tot nu toe ghedoot/meer dan vijf of ses hondert duysent/ ende noch alle daghen doen. Binnen veerthien jaren is alle dese ellende ghedaen gheweest/daer en zijn nu inde gantsche Provintie van Nicaragua niet boven vier of vijf duysent personen/die sy dagelicx door de continuele diensten ende verdruckinghen oock vernielen / ende het was / soo gheseydt is/een vande meest bewoonde Landen vander werelt.

Door dees helsche servituten is tvolck in 20 jaer vā ses hōdert duysent gemindert op vijf duysent in 14. Jaer.

Van nieu Spanien.

INt jaer 1517. wert nieu Spanien ontdect/ ende int ontdecken werden door de gene diet vonden / onder den Indianen groote schandalen ende moorderyen gedaen. Int jaer 1518. gingen dese/die haer Christenen heten/daer roven ende moorden/hoe wel dat sy seggen dat sy gaen om te stichten ende besetten/ende van dit jaer 18. tot het jaer 1542. is overghestort ende ten hoochsten ghecomen alle de boosheyt/alle donrechtveerdicheyt/alle de overlast ende tyrannie die de Christenen in Indien ghedaen hebben / want sy hebben teenemael verloren alle vreese van God ende den Coninck/ende sy hebben hen selven vergheten/want den overlast/wreetheydt / grouwel/ moorderyen/ destructien/verwoestinghen/rooveryen/gewelt ende tyrannien in sulcke ende soo vele vaste landen gheperpetreert/zijn soo boven maten ende excessijf/dat al t'ghene dat wy gheseyt hebben/niet en is in comparatie van het gene dat hier gedaen is. Want al seyden wijt al/wesende ontallick tghene dat wy laten te segghen/ten is niet te gelijcken by dit dat sedert den jare 1518. tot nu 1542. ghedaen is geweest / ende hedensdaechs inde maent van September wort noch meer met alle abominatie ghedaen ende voorts ghekeert/op dat den reghel/die wy te vooren gheteeckent hebben/waer sy/ te weten: dat altijt van het beginsel af/alle quaet ende boosheyt is voortghewassen/ende meerderende in alle iammer eñ helsche daden/Inder voegen dat d'incomen vande Spanjaerts in nieu Spanien/d'welck was den 18. April/Anno 1518. totten jare 1530. welck waren twaelf jaren/duerde het moorden ende grouwel / welc de bloedighe ende wreede handen ende messen vande Spanjaerts continuelijck bedreven in vier hondert ende vijftich mylē/bycans rontomme Mexico ende daer ontrent/daer in begrepen vier ende vijf rijcken soo groot ende veel beter dan Spanien. Alle de steden waren volder van volcke dan Toleden/Sivilien/Valadolid/ende Caragoca/tsamen met Barcelonen/ want daer en is/noch noyt en was inde voors. steden soo veele volcx als

Alle tgene erghens gedaen/ is niet te ghelijcken by de tyrannie hier bedreven.

Wānneer de Spangiaerts in Nieuw Spangie

Dit lant is int om gaen 1800 mylen.

God

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

DEn Spangiaert die doet hier wel hondert Heeren branden,
Doch den hoogſten van al, brack uyt de Spaenſche banden,
Vlood na den Tempel toe, in aller yl bevreeſt,
Maer lacy, die is korts in lichten brandt geweeſt.
Dit ſach den Capiteyn met een alſulck vermaken
Als Nero, die eertijds Roomen met vreughd' ſach blaken,
Den ſlappen Indiaan heel madt en afgheſlooft,
Werdt om zijn Ketten ſlecht, al levendigh onthooft.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

God sette/ende was inde voors. vier hondert ende vijftich Mylen/welc int ronde wtbrengt/duysent acht hondert mylen.

De Spanjaerts binnen de voors. twaelf jaren / ende inde voors. vier hondert vijftich mylen hebben ghedoot metten sweerde/ lancien/ levendich brandende/ vrouwen ende kinderen/ ouders ende jongers/ meer dan vier millioenen sielen/ duerende (soo ghesept is) tghene dat sy ~~heten con~~quistas/ zijnde sortselicke invasien van wreede tyrannen / sy verdoemen niet alleen byde Wet Godts/ maer oock by alle menschelicke ordonantien (wesende booser dan de Turck die de Christe kercke soect te destrueren) behalven de ghene die sy hebben vernielt/ ende noch daghelicx vernielen inde voors. tyrannische slavernie/ verdruckinghe ende continuele vexatie/ ghene menschen tonghe/ gheleerthept noch cloeckhept en waer suffesant/ om particulierlick te verhalen de grouwelicke feyten/ welcke verscheyden/ t'samen in een / ende eenighe nae hare circonstantien/ ende qualiteyten/ diese beswaren/ geconsidereert/ t'welck dese gemeyn openbaer vyanden vanden menschelicken geslachte aldaer in dien bevanck hebben ghedaen ende aenghericht. Inder waerheydt men en sout nau met groote neerstichept/ tijt/ ende schryvens/ volcomelick connen wtlegghen/ nochtans sal ick eenighe segghen / onder protestatie ende eedt/ dat ick niet en meyne dat ick sal noemen een deel van duysent.

Eheen tonghe noch gheleertheyt soude dit alle connē verhalen.

Van nieu Spanien.

Onder ander moorden deden sy dese in een stadt / groot zijnde dertich duysent inwoonderen/ gheheten Cholula. De Heeren vander stadt comen de Christenen te gemoet/ ende eerst de Priesteren metten opper Priester in processie/ ende met eerbiedinghe ende reverentie/ ende leydende de selve int midden/ ende logerense inde stadt / ofte inde huysen vande principale Heeren/ De Spanjaerts delibereerden aldaer een moort/ om (soo sy spreken) straffe aen te rechten/ ende in het landt al omme vreese te iaghen ende hare fierheydt te bewysen/ want dit was altijt hare maniere van doen al omme inde landen daer sy in quamen/ te weten/ sy deden een wreede ende notable moordt/ om dat de saechtmoedighe schapen voor haer souden beven. Inder voeghen/ dat sy tot dien eynde eerst deden roepen alle de Heeren ende edelen vander stadt/ ende van al haer ondersaten metten principalen Heere/ ende also sy quamen den Capiteyn spreken/ werden terstont/ sonder dat yemandt de tydinghe cost ghedragen/ aenghetast ende ghevanghen. Sy hadden haer gheeyscht vijf of ses duysent Indianen om haer packen te draghen/ die terstont al quamen/ ende werden inde plaetse vanden huyse gheset. Het is om groot medelyden ende deernisse te hebben / te sien dese Indianen als sy haer ghereet maken/ om op te laden de lasten ende packen vande

Inde stadt Colula 30000. vermoort.

De spaniaerts maniere is in haren eerstē beginsel een straffe moort te doen/ om dat sy van de reste gevreest soudē zijn.

Indianen tot haren gheboode ſtaende worde noch ghedoot.

Spaenjaerts/want ſy comen naeckt/alleenlick ghedeckt hebbende hare ſchamelheydt/ende met een netteken op de ſchouderen met haren armen coſt/ſy vallen huckende op de knyen ende hielen/ghelyck ſeer tamme lammere/weſende al vergadert t'ſamen op de plaetſe met meer ander volck datter om ſtont/de Spaenjaerts in wapenen weſende / beſetten de poorte vande plaetſe/om te wachten/ende alle d'anoer dier meer waren ſnyten met hare ſweerden ende lancien / brenghen al deſe ſchapen/datter niemant af en quam/om den hals. Twee oft drie dagen daer na quame veel Indianen heel bebloet/die haer verborgen hadden onder de doode te voorſchyne/ſy gingen al crytende voor de Spaenjaerts/haer biddende om genade/dat zyſe niet doode en ſoude/Waer mede ſy nochtans geen compaſſie en hadden/noch gebruycten eenighe miſericordie/ maer ſo ſy voort quamen/ hieuwen zyſe in ſtucken. De Capitein beval datmen al de Heeren/die meer dan hondert waren/ welcke ſy gebonden hadden levendich aen ſtaken verbranden ſoude/Nochtans een die mogelick den principaelſten was/ende Coninck vande lande/ vont middel om hem ontbinden/en vertrock met ander twintich of dertich of veertich inden tempel die ſy daer hadden/ende was gelyck een ſterckte dieſe heten Cuu/ende verweerde hem daer eenen langen tyt vande Spaniaerts/maer de Spaniaerts die niet en vreſen noch en myen/byſonder onder dat ongewapent volck/ſtaken t'vyer inden tempel en verbrandenſe/ſeer ſchreeuwende ende roepende: O booſe menſchen wat hebben wy u lieden ghedaen? waerom doot ghy ons? Gaet henen / ghy ſult te Mexico gaen/ daer onſer alder heere Motencuma ons van u ſal wreken.

De Capiteyn vanden Spaenjaerts ghebrant.

Haren heere inden tempel hem warende/ wort met tempel met al verbrant.

Men ſeydt dat terwyl de voorſ. mooydery int huys geſchiede/dat de Capitein vande Spaniaerts vaſt ſonck in d'aerde. Mira Nero de Tarpeia a Roma como ſe ardia, gritos dan ninos y vielos, y el de nada ſe dolia, dat is ſoo veel te ſeggen: Nero ſach van zynen Paleyſe Troomen vranden/de kinderen ſchreyden ende d'ouders/ende hy en was niet droevich noch beclaechde des niet.

Noteert.

De ſtadt Tepeaca ginck niet voy.

Sy deden een ander groote mooyt inde ſtadt van Tepeaca / die veel grooter was ende ghepeupleerder van volcke/ dan de voorſ. daer ſy met den ſweerde ontallick veel volcx met ſonderlicke particularitepten ende wreetheden dooden.

Motencuma ſondt duyſentderley preſenten den Chriſtenen te ghemoet/en ontfaeghen haer wel / noch nasmen ſy hem ghevangen.

Van Cholula gingen ſy na Mexico/ende ſendende de groote Coninck Motencuma met duyſenden preſenten/heeren/volck en verſterens op den wech/en inden inganck vande caſſie van Mexico/welck is ontrent twee mylen/ſchicten hy zynen eygen broeder/ verſelſchapt met veel groote heeren/en grote preſenten van gout/ſilver en clederen/en int incomen vander ſtadt quam hy ſelve in perſoone in eenen gouwen roſbaer/ met alle zyn groot hof haer ontfangen/en verſelſchaptenſe totte paleyſen daer hy bevolen hadde datmenſe logeren ſoude. Opten ſelven dach ſo myn ſommige/vande gene die haer daer vonden/geſept hebben/ met ſeker diſſimulatien

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

DEn Spanjaert kan geē deugd' maer lang het quaet gedenckē,
Hy acht, noch Eer, noch Eed, noch giftē, noch geſchenckē,
Noch vriendelijcke Ionſt, of lieffelijck onthael,
Hy loont de hoogſte Liefd', met Coord', met Vyer, met Stael.
Onmenſchelijck gheſlacht! ghy doet u ſchricklijck vreeſen:
Ghy ſoeckt hier Goudt rijck wel, maer ſalich niet te weſen,
De Heb-luſt, en Eer-ſucht betoov'ren uwen gheeſt,
Ghelijck hy mach verſtaen, die dit vervollich leeſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

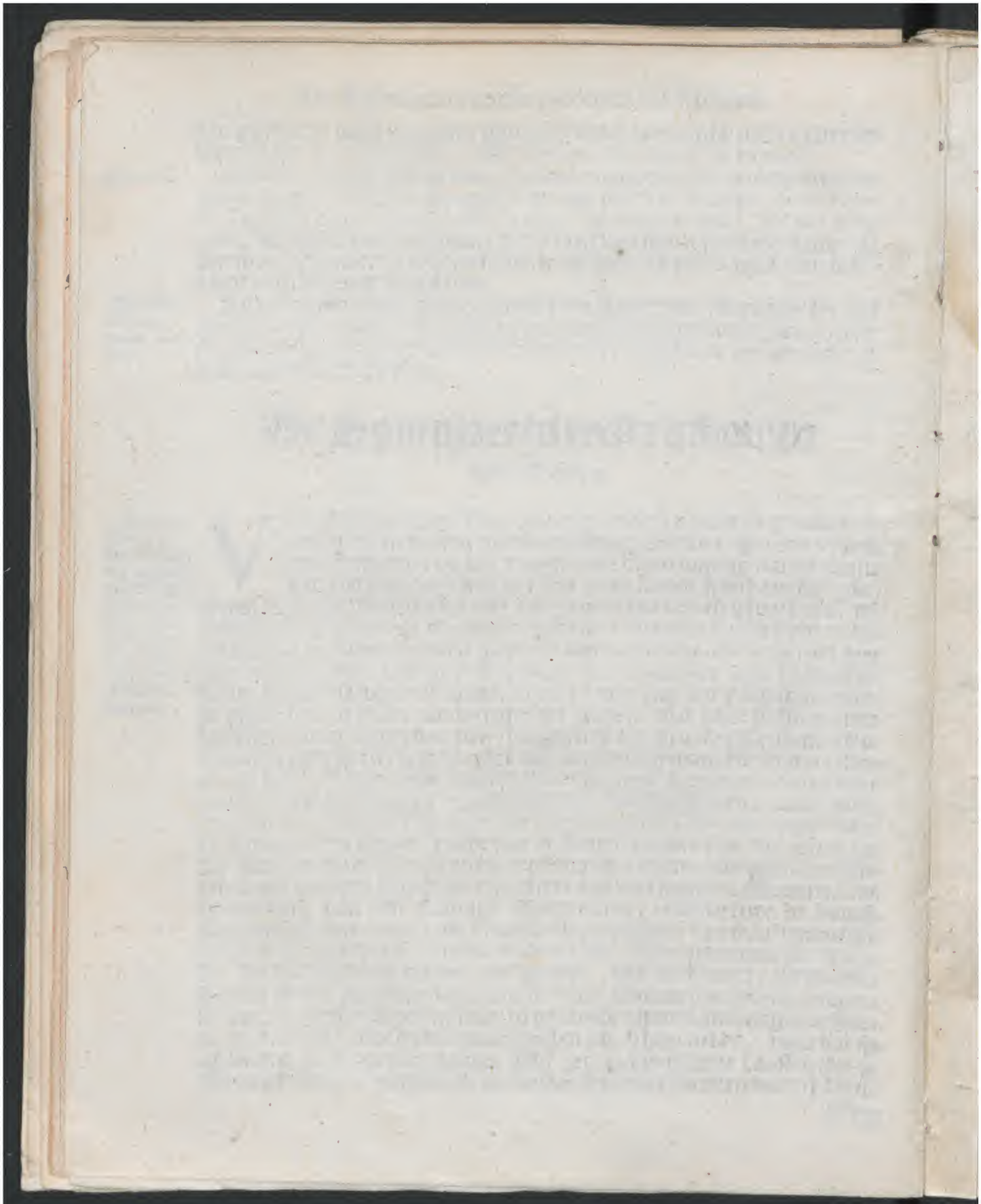

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

latien/wesende sonder achterdencken vinghen sy den grooten Coninck Motencuma eñ setten hē wachte vā 80. mannen/en daer sloegen sy hē int yser eñ boeyen. Maer dit overslaende/ overmits daer groote saken van waren te vertellen/wil ick alleenlick een notabel stuck/dat de voors. tyrannen daer deden/verhalen. De Capiteyn vande Spanjaerts gegaē zijnde na de haven vander zee/om aen te tasten eenen anderen Capiteyn die tegens hē quā/eñ gelatē hebbende eē sekere Capiteyn met luttel min dan hondert mannē/ tot bewaernisse vanden Coninck Motencuma/resolverende de voors. Spanjaerts/dat sy een ander notabel feyt/om haer vreese int gantsche lant te vermeerderen bestaen souden/eñ is eē practique/so ick seyde/die sy dicmaels hebben gebruyct. De Indianen volck eñ Heeren vande gansche stadt eñ hof vā Motencuma/en becommerde haer in geē ander ding dā in geneuchte haren ghevangenen Heere aen te doen/eñ onder ander feesten die sy hē deden/was dat sy tsavonts op alle stratē vander stadt hare gewoonlicke dansen (die sy Mitotes noemen/ gelijck in d'eylanden Areytos) danstē/daer sy brengē alle haer fray dingen eñ rijcdō/eñ daer mede behangē sy haer teenemael/wāt t'is de principael maniere van feesteren die sy hebben/eñ d'edelde ridderen vā Coninclijcken bloede/ danste na hare qualiteyt eñ graet naerder den huyse daer haren gevangē Heer was/aldernaest het voors. Paleys waren bat dan twee duysent sonen van Heeren/welck was de fleur vanden edeldō vanden helen lande eñ rijcke van Motencuma Herwaerts ginck de Capiteyn met een compangie Spanjaerts/eñ sont ander met ander compangien op alle ander plaetsen vander stadt/daermen dese voors. feesten hiel/gevoysende als of zijt gingen sien/eñ beval dat sy al op een seker ure daer in slaen souden. Hy ginc terwylen dat sy droncken warē eñ sonder achterdencken dansten/riep hy/sant Jago eñ a ellos/dat is: sint Jacob eñ op haer/eñ beginnen mette bloote messen te vernielen dese naeckte eñ delicate lichamen/eñ te storten dat edel bloet/eñ lieten niemāt levē. Van gelijcken deden d'ander op d'ander plaetsen/dit was een sake welcke al dat rijck eñ volc versloech/benaude eñ verbitterde/eñ so lange als de werelt staet/eñ niet vergaet/sullen sy niet laten te lamenteren eñ singhen in haer dansen/by maniere vā ryme eñ veer sen (so wy hier seggē) de voors. groote ellende eñ verlies vanden stamme van haren ganschen edeldom/ daer van sy over so veel jaren haer op veroemen. Gesien zijnde byde Indianen sulcken onrechtveerdigen wreeden eñ noyt meer gesiē stuck/onder so veel onnosele sonder schult geperpetreert (de gene die hadden patientelick verdraghen de ghevanckenisse/ niet min onrechtveerdich/ van haren Coninck/wāt hy selve beval dat sy de Christenen niet overvallen en souden/noch bevechten) nemen nu de wapenen alomme/die sy conden vinden/inde stadt op/ende vallen op de Spaenjaerts/ende van haer lieden ghequetst zijnde/ende conden qualick dit selfde ontcomen/quamen de Spaenjaerts settende een pongart op de borste vanden

Noyt grooter moort dā dese/ overvallende al den edeldom vanden lande/ eñ doorstekēse.

Dese al droncken zijnde/vrolick haren here festerende/zijn van allen zydē met messen vermoort ende gheplondert.

 ghevanghen.

Hoewel haeren Heere de Indianen belast dat sy de Christenen niet sullen bevechten/ doen anders.

ghevanghen Motencuma / hem alsoo dwinghende dat hy boven op de galerye soude gaen/ cñ den Indianen bevelen dat sy het huys niet meer bestormen en souden/ende sy souden stil sitten/ d'welck hy dede/ maer sy en wilden hem nerghens in ghehoorsaem zijn/ende spraken t'samen om eenen anderen Heere ende Capitepn/die haer aenvoeren soude/te kiesen. Ende want de Capitepn die ghegaen was tegens den anderen/ wederom victorieus quam/ende brocht veel meer Christenen mede / het stormen hiel drie ofte vper dagen op/tot dat hy inde stadt was/ maer corts daer na vergadert hebbende van alle het lant vele ontallick volck/vochten sy al t'samen in sulcker manieren/dat de Spaenjaerts vreesden dat sper al doot souden blyven/vonden gheraden snachts wter stadt te trecken/t'welck d'Indianen vernomen hebbende/ sloegender op de brugge van t'water met seer rechtveerdighe ende heylige oorloghe (om de goede rechtveerdighe sake die sy/soo ghesept is/ hadden/ende alle redelycke ende oprechte menschen sullen iustificeren) veel doot. Daer nae volchde het bestormen vande stadt / ende hebbende de Christenen d'overhandt/ deden over d'Indianen wonderbare ende vreemde wreethepden/ dootslaende ontallijck volck/ende levendich verbrandende veel ende groote Heeren.

De Indianen spreken om eē ander Heere.

De spaniaerts worden op de brugge ghesla gen/ twelck de Indianenqualick bequam.

Nae de wtnemende groote ende abominable tyrannien die sy deden inde stadt van Mexico ende ander meer/die daer ontrent thien/vyfthien ende twintich mylen ghelegen zijn/daer ontallijck veel volcx doot bleef/ doen ginck dese tyrannische pestilentie voort/ ende infecteerde ende verdestrueerde de Provintie van Panuco/ende was een wonderlick dinck te siene de menichte vanden volcke datter was / ende den grouwel ende moort die sy daer aenrichten. Daer na bedurven sy op gheliycke wyse de Provintie van Tututique/ende daer nae de Provintie van Spilcingo/ ende oock die van Colima/wesende elck een grooter Landt dan het Coninckrijck van Leon ende van Castilien. Het waer sonder faute onmoghelijck te segghen/ende te mopelick om te hooren/den moort/ oberlast ende wreethept die sy in elck besonder bedreven hebben.

Sy bedrieven oberlast in drie groote Provintien.

Hier staet te noteren dat den tytel daer sy met in quamen / ende daer door sy begosten te verdestrueren al dat onnoosel volck/ende verwoesten de voors. Landen (daer de warachtighe Christenen van dese groote ende ontallicke bewoonde steden ende vlecken/die sy vonden/haer hadden behooren te verblyden) was dat sy seyden/dat sy comen souden /haer onderworpen ende obedieren den Coninck van Spaenien / ingheval van wederghertnge/dat zyse doot souden slaen/ende tot slaven maken/ende de ghene die niet terstont en quamen te voldoen / achtervolgende hare onredelicke ende sotte voorschappen / souden haer gheven in handen van sulcke boose/felle ende beestelicke menschen / dietende haer rebellen ende opgheworpen teghens den dienst van zijne Mayestept / ende also schryven zijt herwaerts over aenden Coninck onsen Heere / ende de blintheyt vande

Sy comen in een schyn van subiecte/ omte maken dese lāden onder de Coninckliycke Maiesteyt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

IN 't midden van de vreughd', in't midden vande weelden
Als d'Edelinghen bly, danſten, en luſtigh ſpeelden
Om haer ghevanghen Heer, yets te verquicken wat,
Al inden Kercker groot, daer hy ghekluyſtert ſat.
Werd 't Edel weerloos volck met ſcharp-ſnydende ſwaerden
Ghekerft, gemodtſt, gedood, van die felle Spaengiaerden:
Coninghs-Sonen twee duyſt, die wierden daer vermoort:
Wie heeft van wreeder ſtuck zijn leven oyt ghehoort!

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

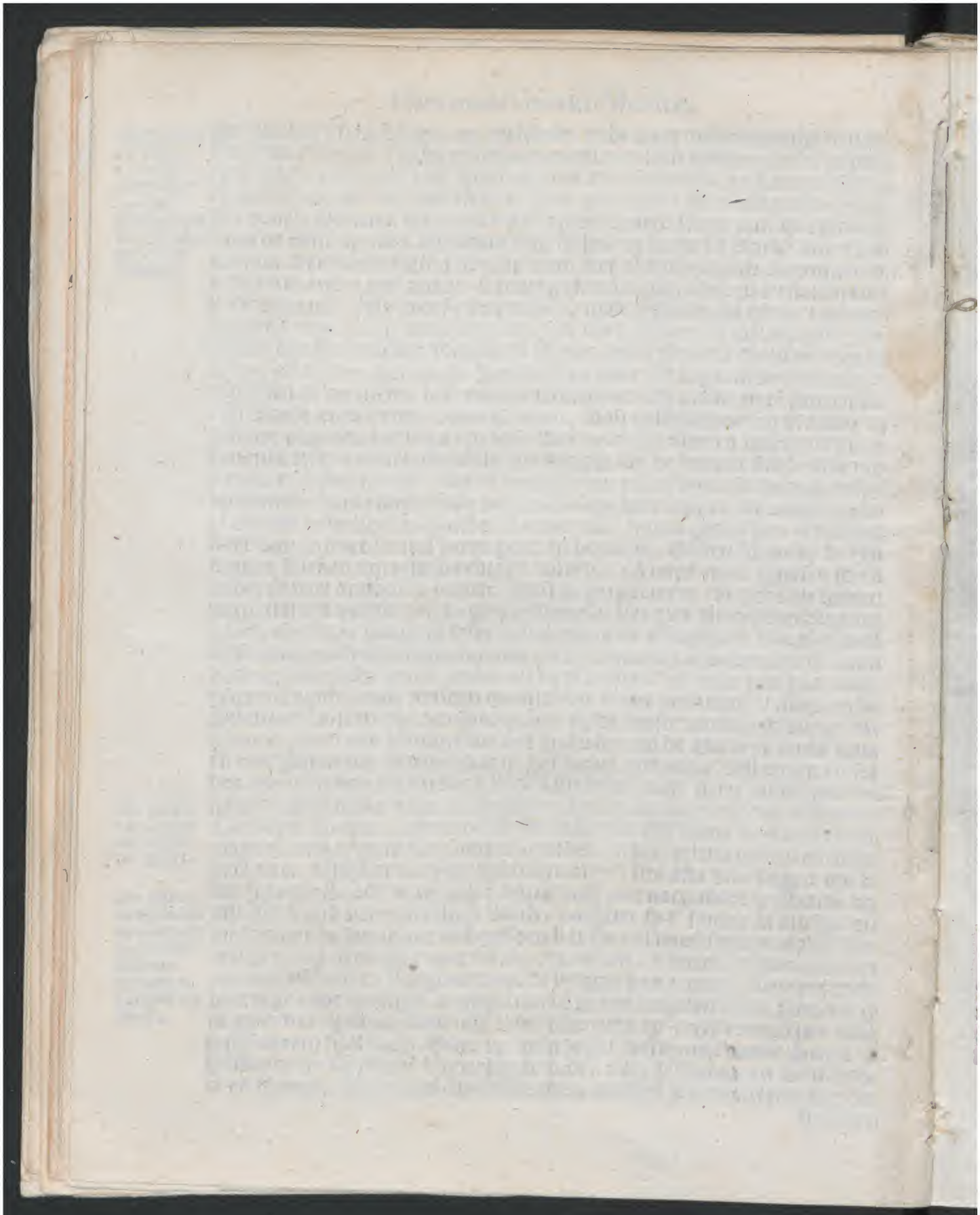

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

vande ghene die d'Indien regeerden en begreep noch en verstont t'gene niet/dat in hare rechten claerder dan eenigh̄s hare eerste beginselen wtghedruckt staet/te weten/datter niemandt rebel en is/ of can gheheeten worden/ten sy dat hy eerst onder saet sy.

Dat nu de Christenen considereren ende die wat van God/ van redene/ende oock vande menschelijcke rechten weten/hoe de heeren gestelt moesten zijn/van wat volck dat het sy/ dat sonder achterdenckē in haer landt sit/ ende en weet niet dat sy yemanden pet schuldich zijn/dat haer natuerlicke Heeren hebben / ende hoorende dese nieu maren die sy alsoo subptelick haer seyden: onderwoyt u onder eenen vreemden Coninck/ die ghy nopt en saecht noch en hoorde spreken/Ingheval neen: weet dat wy u terstondt in stucken houwen sullen/ende by experentie siende dat sy terstont so deden/ende dat het gruwelickste is/dat sy de gene die metter daet obedieren/setten in wtnemende swaere slavernie / daer sy met hare vrouwen/kinderen ende gantsche generatie in onghelooflicken arbeyt ende tormenten/ die langer dueren dan de gene diese metten sweerde dooden/ten lesten verloren gaen. Ende oft schoon door de voors. vreese ende vrepgementen dit volck of eenich ander inde werelt comen obedieren/ende kennen de heerschappie van eenen vreemden Coninck/so en sien de blinde ende door ambicie ende dupbelsche begeerte ghetransporteerde Spanjaerts niet/dat sy daerom niet een puntken rechts en winnen. Nademael voorwaer dat het zijn vreesen die vallen in d'alder constantste mans/welck na het natuerlick/menschelic ende Godlick recht ghedaen zijnde om pet te opereren/gheen plaetse en hebben/ten waer in de aenclachte ende schult die haer toestaet int helsche vper / ende oock daer sy letten ende schade doen den Coninghen van Castilien/rupneren de hare landen/ende te niete doende (soo veel als in haer is) al het recht dat sy in allen d'Indien hebben/ende dit zijn de dienſten/en anders geē/ die de Spanjaerts haren voors. Coningen inde voors. landen hebben gedaen/ende noch heden doen.

Hoe vreemt lupt dit/dat de se moeten obedieren eenen Heere die sy niet en kennen noch gheseen en hebben.

Sonder twyfel seyt de Auteur hier rechs

Met dese so recht veerdighen ende gheapproveerde titel/sont de voors. Capitepn tyran/ander twee Capitepnen tyrannen veel vreeder/felder/ booser ende van minder vermhertichept dan hy en was/ nae de groote seer florerende ende gheluckighe ryncken/ vitter maeten vol van volcke ende bewoont/te weten dat van Guatimala/d'welck gheleghen is aen de Zee dtemen heet Del sur/ ende dander van Naco ende Honduras oft Guapmura/ d'welck is aende noort Zee/ d'een teghens d'ander over/ ende de welcke paeldē ende stieten beyde vrie hondert mylen van Mexico. Den eenen depescheerde hy te lande ende den anderen ter Zee/ met veel volcx te voete ende te peerde. Ick segghe de waerheyt dat van tgene dat sy beyde bedreven ende bysonder den geenen die trock nae Guatimala/want den anderen volcken de quade doot sturf/ men soude meghen by een rapen soo veel boosheyts/soo veel grouwels/ so veel mooy-

Daer worden twee Capitepnen ghesonden na de Provintie Guatimala aen de meyre Del sur/den eenen te schepe ende dander te lande/ maer dit slimmer dan al dander.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

dens/soo veel verwoestens/soo veel ende soo felle onrechtveerdicheyden/ dat het den tegenwoordigen ende toecomende werelt verschricken soude/ ende datmen daer mede eenen grooten boeck vullen soude/want hy ginck te boven allen den anderen die ghepasseert ende teghenwoordich zijn/in menichte ende ghetale/soo vande abominacien die hy dede/als vanden volcke die hy verderf/ ende Landen die hy verwoeste/twelck ontallick was.

De inwoonders vant rijc Jucatan comen met presenten te ghemoete/dā ghelt niet op van moorden ende rooven.

Den anderen die te schepe was/roofde wtter maten veel/ende maecten groot schandael ende perplexiteyt opten Zeecant/met tegenstaende dat sommige hem tegen gingen met presenten int rijck van Jucatan/ welck lept inden wech van het voorsz. rijck van Naco ende Guapimura/ daer hy ginck. Ghearriveert zijnde/sont Capiteynen ende veel volcx door het heel Landt/die roofden/moorden/ende destrueerden al datter was/ende bysonder eenen die hem op wirp met drie hondert mannen/ ende trock binnens lants tot Guatimala toe/ af loopende ende brandende alle de vlecken die hy vant/roovende ende dootslaende het volck/ ende hy dede dat puerwillens door ruse ende behendicheyt/ meer dan ouer twintich mylen/te weten/ om dat de ghene die ghesonden souden worden om haer te persequeren/ d'landt verwoest ende in beroerte vinden souden/ende datse d'Indianen dootslaen souden om haer te wreken vande schaden ende destructien die hy ghedaen hadde. Corte dagen daer na sloeghen sy doot den principalen Capiteyn die hem ghesonden hadde/ende teghens wien desen hem opwirp. Daer nae volchden meer ander wtnemelijck wreede tyrannen/welcke met moorden ende afgrijselijcke wreetheyt ende met slaven te maken ende die te vercopen opte schepen die haer wijn/cleederen/ ende ander dingen brachten/ende met de tyrannische ghewoonlicke dienstbaerheyt vanden jaere 1524. tot het jaer 1535. verwoesten de Provintien ende rijcken Naco ende Honduras/ welcke inder waerheyt ghelesen is/ een paradijs van wellust/ende waren volder van volcke/dan het meest gepeupleert Lant dat inde werelt soude mogen wesen/ ende nu passeerende daer lancx/saghen wy die so teenemael sonder volck/ende so gerupneert dat een yegelick hoe hert dat hy waer/daer ouer schreumen soude/sy hebben binnen dese elf Jaren gedoot meer dan twee Millioenen sielen/ende en hebben niet ghelaten/in meer dan hondert mylen int viercant/ twee duysent persoonen/ ende de selve dooden sy noch dagelicx inde voorsz. dienstbaerheyt.

Vercopen die Indianen aen die haer wijn en anders toe brenghen.

Int rijck van Naco/ ende Honduras/ in elf iaer/meer dan twee Millioenen sielen vernielt/en het lant omtrent 200 mylen int viercant.

Keerende totten grooten tyran Capiteyn die ginck int Rijck van Guatimala/ende (so ghesept is) passeerde alle de voorgaende ende die noch heden int wesen zijn. Hy roofde/moorde/brande/verdestrueerde (vande Provintien af/welcke palen aen Mexico/ ende zijn lancx den wech/daer hy trock so hy selver schreef aende principalen die hem sont/ van het rijck van Guatimala/vier hondert mylen) allen het Lant daer hy quam/onder het voorsz. pretext/te weten: haer seggende dat sy haer

souden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

WAt wilt ghy dulle Menſch u ſelven gaen doot vechten!
Wat can een naeckten hoop, op wapen-volck uytrechten!
In gheener wyſe niets: hierom ghy vruchtloos ſlaeft,
Den Indiaen tot wraeck, verholen putten graeft.
Die hy toch loos en loos, met Aerde dicht beſmackte:
Daer die vervolghers woeſt, met Man en Paert in ſackte:
Maer den fortſche Spangiaert, trots, die wroeet hem wel hier af,
En jaeght den banghen Moor, al levend' in ſyn graf.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

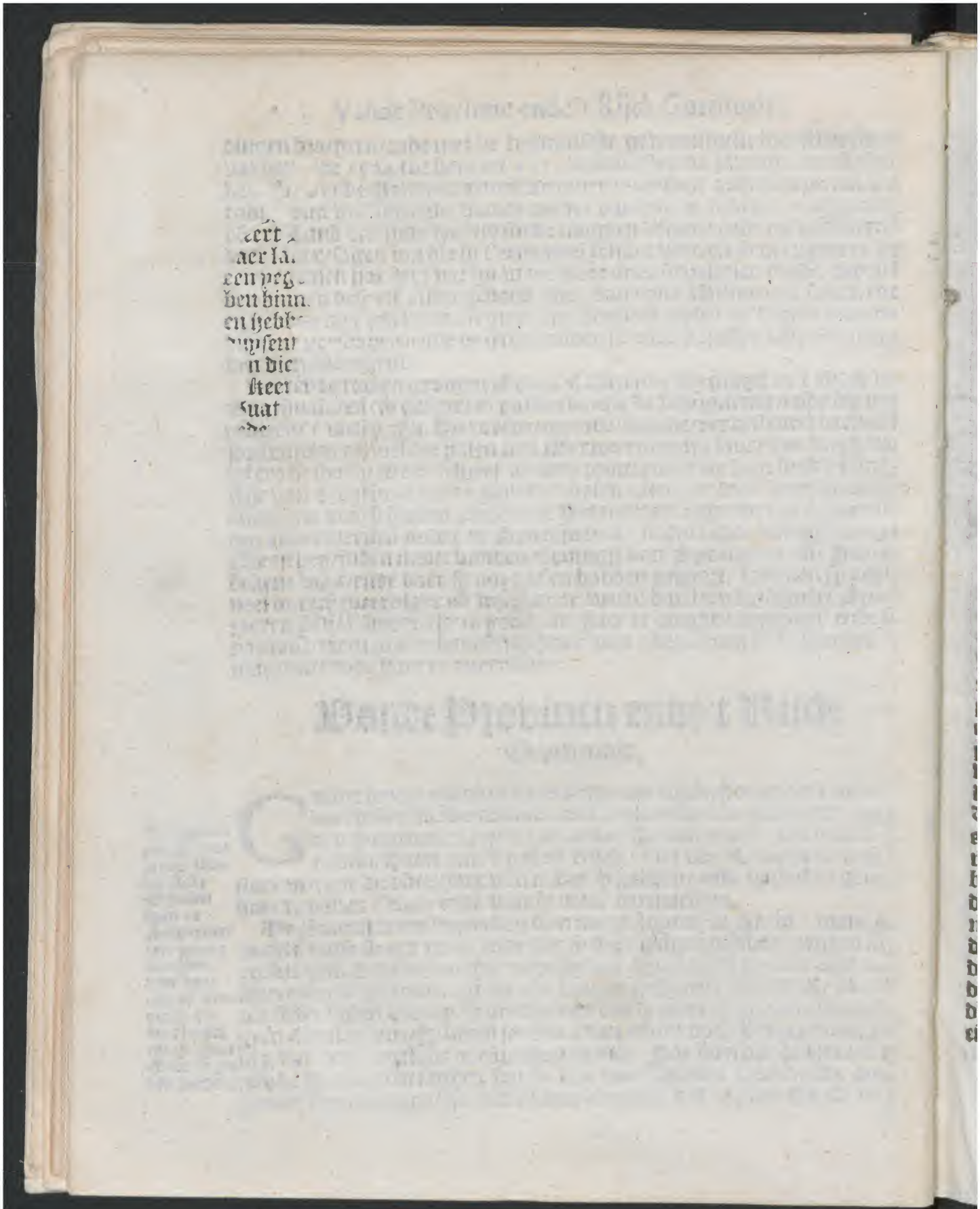

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

souden onderwerpen onder de Spanjaerts soo onrechtveerdige wrede menschen/inden name vanden Coninck van Spaenjen (die haer onbekent was/ende daer sy noyt af en hadden ghehoort / welcken sy achten veel onrechtveerdiger ende wreeder te wesen dan de voors. Spanjaerts selve) sonder tijt te gheven om haer te moghen bepeysen/ende by na soo vroech als de boodtschap daer was/begonnen sy te branden / te moorden/ende haer te overvallen.

Haer segghen is/geeft u onder subiectie vandē Coninc van Spangiē/ eñ sonder haer beraet te gevē worden sy geplundert/vernielt/ende verbrant.

Van de Provintie ende Rijck Guatimale.

GEarriveert zijnde int voors. rijck/ sloech int incomen veel volcx doot/ende dien niet tegen staende/ quam hem tegen den principaelsten met veel ander Heeren vande stadt van Vltatlan/hooft vant gheheel rijck / met veel trompetten ende feesterens / ende dienden hem van al dat sy hadden/ ende bysonder ghevende haer te vollen t'eten/ende wat sy meer vermochten. De Spaenjaerts logeerden dien nacht buyten de stadt/want haer dochte datse sterck was/ende dat sy daer binnen hadden moghen in perijckel zijn. S'anderdaechs roept hy den principaelsten ende veel ander Heeren/ende ghecomen zijnde als tamme schapen/ vinckse al/ende eyschten seker lasten gouts/sy antwoorden dat sy gheen en hadden/ want daer gheen gout en viel / hy beval sonder ander schult noch proces noch vonnis/datmense terstont verbranden souden. Nae dien dat de Heeren van alle de Provintien sagen dat sy den voors. Heere ende ander groote personagien/om niet anders / dan om dat sy geen gout en gaven/verbrant hadden / soo vloden sy van daer inde berghen/ ende bevelen allen haer volck ende ondersaten/dat sy totte Spaenjaerts gaen souden/haer dienen als Heeren/maer dat sy niet seggen en souden waer sy vervaren waren. Al het volck vanden Lande quam segghen dat sy haer wilden dienen als haer Heeren.

Dē principaelsten ende Heeren vander stadt Vltatlan doen dē spaenjaerden groote duechde/ daer voor alle de opperste alle gedoot wordē als sy geen gout te geven hadden.

Desen onbermhertighen Capiteyn antwoorde/dat hyse niet ontfangen en wilde/maer soudese alle doot slaen/so verre sy niet en seyden waer hare Heeren warē. De Indianen persisteerden altijt dat zijt niet en wistē/ biddende dat sy haer van hare personen wijven eñ kinderen wilden latē dienen/ende seyden dat syse al bereet in haere huysen vinden soudē/daer mochten syse dooden/oft met haer doen dat sy wilden. Ende sulcx seyden/ presenteerden ende deden sy menichmael/ ende dit was een wonderbaer dinck/ dat de Spaenjaerts goets moets ginghen ter plaetsen daer het arm volck was met haere wijven ende kinderen sonder achterdencken in haer werck arbeydende/ende doorliepense met haer lancien/ eñ hielense in stucken.

De arme Indianen hebben veel te lyden om dat sy niet seggen willen waer haer ander Heeren zijn.

Sy

Sy quamen tot een seer groote ende machtighe plaetse daer het volck min op haer hoede was/ ende meer verseeckert door haere innocentie/ ende in min dan twee uren tijts/ verwoesten spse/ doende passeren door de zweerdē de kinderen/ vrouwen/ ende ouders/ met so veel meer als sy dooden costen/ende niet wech en liepen.

Sie nde de Indianen dese wreethept stellen hē ter were/ gravē cuyten daer de Spaenjaerts met de peerdē in vielen/ ende moesten becopē tammerlic.

Nademael dat d'Indianen saghen dat sy niet en costen vermorwen noch versoeten door sulcken patientie/ sulcke felle ende beestelijcke herten/ mitsgaders dat sy sonder eenighe apparentie ende coleur van redene (welck ock teghen haer was) haer vernielden ende in stucken vielden/ende merckende dat sy by d'eene oft d'ander maniere moesten sterven/ sloten in haeren raet dat sy al by een comen souden/ ende sterven met bechtender handt inde oorloghe/ haer wreeckende so sy best souden connen/van soo wreede ende helsche vpanden/wel weetende soo sy toch ongewapent waren ende naeckt/ te voete/ ende niet sterck in respecte van sulcken fellen volck te peerde/ende so wel gewapent dat sy de overhant niet en costen hebben/maer ten laetsten al moesten vergaen. Doen inventeerden sy/ ende maeckten int midden vanden wech seeckere diepe grachtē /daer de peerden in vallen mochten metten buyck in seecker aenghebrande ende scherpe staecken/ boven overlept ende toeghedeckt met russen ende crupt/inder manieren dat niet en schene datter bedroch onder schuylde/ eens of tweemael/ niet meer vielen de peerden daer in/ want de Spaenjaerts wisten haer daer voor te wachtē/ maer om haer te wreecken maeckten sy eene ordonantie dat alle d'Indianen van wat qualitept/sexe/ ende jaeren dat sy waren/die sy levendich vanghen souden/ inde voors. grachten gewerpen souden worden/ende alsoo deden sy ock mette vrouwen die groot gingen/ende die eerst ghebaert hadden/ kinderen ende ouders/ende soo veel als sijer costen ghecrijghen/ sy worpense al inde putten door de staken tot datse vol waren/welck een grote deernisse was/bysonder in respect vande vrouwen met haere kinderen/ alle d'ander staecken sy doot met lancien ende messen/sy worpense voor de felle honden diese verscheurden ende aten/ ende als sy eenighen Heer creghen/ dien (om der eeren willen) verbranden sy al levendich. Dese onmenschelijcke wreede verscheuringe duerde ontrent seven iaer/ te weeten vanden iaer 24. tot inden iaer 30. ende 31. Hier machmen oordeelen hoe groot dat het ghetal vanden volcke dat sy vernielden was/ van ontallicke afgrijselijcke stucken/welcke desen onsaligen tyran ende zijn broeders die zijn Capitepnen waren/ niet min onsalich dan hy en was/ met d'ander die hem hulpe in dit rijck deden/ was een seer notable/ hy ginck inde Provintie van Cuzcatan/ daer nu oft daer ontrent/ is de Stadt van S. Salvador/welck is een seer gheluckige landouwe/ met den heelen Zeekant Del sur/ ende duert veertich ende vijftich mylen. Inde stadt van Cuzcatan welcke was het hooft vande Provintie/ onthaelden sy hem seer wel/ ende over twintich of dertich dupsent Indianen/

De vernielinge vant volck duerde van 1524. tot 31. Jaer.

Die vāde stadt S. Salvador comen de spājaerts te ghemoet met alle victalie/ ende comen haer dienen.

Sy sparē niemāt/ noch ooc geen vrouwen die groot gaen moestē al inde putten/ende in de staken ghepaelt worden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

dianen gheladen met hinnen ende victalie/verwachten hem/ontfangen hebbende het presint/beval dat een peghelick vande Spaenjaerts nemen soude wt dat groot getal van volcke alle die sy wilden / om haer te dienen den tijdt dat sy daer zijn souden/ende laten aenbrenghen al wat sy van doen souden hebben/een peghelijck namper hondert oft vijftich/ of soo vele als hem docht ghenoech te zijn om seer wel ghedient te worden/ende d'onnosel lammeren gedoochden dat sy van malcanderen geschepden worden/ende dienden na allen haer vermoghen/datter niet en ghebrack dan haer taenbidden. Daer en tusschen de voors. Capitepn epschte vande heeren dat sy hem Gout brenghen souden/want sy daerom principalick quamen/d'Indianen antwoorden dat sy te bredē waren haer te gheven al het Gout dat sy hadden/ende metter daedt gaven haer seer groote quantitept van coopere vergulde bplen / daer mede sy haer dienen/ende schynen Gout te zijn/want daer eenich Goudt mede ghemengt is/hy lietet proberen/ende vindende dattet cooper was/seyde tot de Spaenjaerts/gheeft sulcken stadt den Duvel / laet ons gaen nu daer geē Gout en is/eñ eē pegelijc slane int pser de Indianē die hy heeft/om haer te dienen/eñ ick salse voor slaven doen tekenē/sy doē also/ eñ tekenen met sConincx pser/al die sy binden costen / ende ick sach den sone vanden principaelsten Heer vā deser stadt int pser/hebbende d'Indianen (die raet vonden om haer t'ont binden ende d'ander vanden lande) ghesien dese verraderpe/beginnen haer te vergaderen ende inde wapenen te stellen/daer en tusschen overvallen haer de Spaenjaerts/ende tracteerdense seer qualick ende jammerlick/ende keerden wederom nae Guatimala/daer sy een stadt bouden / welcke nu deur rechtveerdich oordeel met drie dilubien t'samen/een van water/een van aerde/ende de leste van steenen/veel grooter dan thien of twintich oschen/de Godlicke justitie heeft verdestrueert. Zijnde alsoo alle de Heerē ende mannen/ die souden hebben connen oorlooghen/vernielt ende omghebrocht/ de reste wert gheset inde voors. helsche dienstbaerheydt/ende voorts haer afnemende voor schattinghe ende tribupt van slaven / hare dochteren ende sonen/want sy gheen ander slaven en hebben/ ende daer meede ladende de schepen/ende die seyndende te vercoopen na Peru/ende doende meer ander moorderpen eñ grouwelen/sy hebben een rijck van hondert mylen int vierkant/vruchtbaerder ende beter bewoont/dan een ander inde werelt mach wesen / verwoest ende beburven/ende desen tyran schreef selve dat het voors. landt volder van volcke dan het Rijck van Mexico was/ ende hy seyde de waerheyt. Hy met zijn broeders hebben ghedoot in vijfthien of sesthien jaer / van het jaer vier en twintich tot het jaer veertich / inde vier ende vijf Millioenen sielen/ja dooden ende bederven noch hupdensdaechs de gheene dier blyven/ soo sullen sy d'ander oock doen.

Sij eyste gout/ gaven copere vergulde bplē.

Doen daer geē gout en was/ gaven sy den Duvel.

God die doet hier oock iustitie.

Sheben hare dochters ende sonen voor slavē en tribupt.

Desen Capitepn met zyne broeders hebben in dit landt over 5. millioenen sielen bes-nielt.

Hy hadde dese ghewoonte als hy ginck oorloghen teghens eenighe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Desen Capiteyn met zijne onderdanē/eñ gaf haer de verslagē menschē te eten/ de armen eñ beenen zijnt leckerste.

Provintien oft volcke/dat hy met leyde vanden Indianen / die al red in subiectie waren/soo vele als hy cost/om dat sy teghen d'ander vech ten ende cryghen souden / ende alsoo dat hyse(thien ofte twintich duy sent) niet t'eten en gaf/consenteerde haer dat sy eten souden d'Indiane die sy vinghen/ende alsoo was in zynen legher eene seer solennele ver scheuringhe van menschen vleesch / daermen in zyne teghenwoordi heyt de kinderkens doode ende braeyde/ ende sloeghen de mans dood alleenlijck om de handen ende voeten te hebben/welcke sy voor de best beten hielen. Hoorende het volck van d'ander steden ende landen dese grouwel/en wisten van vreese waer haer laten.

De arme Indianen moeten de anckeren dragē hondert eñ dertich mylē/oot geschut eñ ander amonitie/De vrouwen eñ dochters de schipgastē gegeven.

Hy vernielde ontallick volck int maken van schepen. Hy leyde van d Noort Zee tot de Zee Del sur hondert dertich mylen/ d'Indianen ghe laden met anckeren van drie ende vier hondert ponden swaer / welck sy leyden op haer schouderen eñ lendenē/hy dede ooc also de arme naec te menschen op de schouderen veel artelerie draghen. Ick sacher som tijts opten wech onder het gheschut vele benaut ende banghe steenen. Hy scheyde ende ontbont de gehoude/ nemende de vrouwen ende doch teren/ende gaffe den schippers ende soldaeten om die te vreden te hou den/ende lietse op de schepen voeren.

Nota.

Hy vulde de schepen met Indianen daer sy al verginghen van dorst ende honger/eñ het is de waerheyt/ Sou ick int perticulier verhalen de wreetheyt die hy noch bedreef/dat icker eenen grooten boeck/die de we relt soude doen verschricken/af maecken moeste. Hy ruste op twee ar meyen/elcke van veel schepen/daer mede hy alle de Landen/al oft vyer wten hemel hadde gheweest/verbrande. Och hoe veel weesen maecte hy/hoe veel beroof hy van hare wyven / hoe veel wyven liet hy sonder mans/van hoe veel overspels/van hoe veel dochteren ende weduwen te schenden/van fortserende ende vercrachtende was hy de oorsaecke/hoe veel volcx priveerde hy van hare natuerlicke vryheydt/hoe veel benau heyt ende ellende isser geweest/hoe veel tranen dede hy storten/ hoe veel suchtens/hoe veel steenens/hoe veel alleenheyt in dit leven/ende hoe veel eeuwighe verdoemenisse in d'ander heeft hy gecauseert/niet alleen van de Indianen die sonder ghetal waeren/ maer oock vande onghelucki ghe Christenen daer hy hem mede behulp in soo grooten grouwel/wi nemende sware sonden ende afgryselicke abominatien. God gheve dat hem ghenade sy gheschiet/ende dat hy bestaen mach met soo quaeden eynde als hy ten lesten heeft ghehadt.

Van nieu Spaenien/Panuco ende Xalisco.

Ghedaen

GHedaen zijnde inde Provintie van nieu Spanien ende van Panuco de voorſ. groote wreetheydt ende moorderye/ende alle d'ander die wy laten te ſegghen/daer ſuccedeerde in die van Panuco eenen anderen onghevoelicken fellen tyran/int jaer 1525. de welcke perpreteerende veel wreetheyts/ende makende na de voorſ. maniere veel ſlaven/die vry waren/ende ſendende veel ſchepen daer mede gheladen nae Cuba ende Eſpannola/daer zyſe beſt conden vercoopen/ende hy en hiel niet op/voor hy verwoeſtet teenemael/ende dede te niet de ganſche Provintie. Ende het gebeurde datmen gaf voor een merrie oft moederpeert tachtentich Indianen redelicke ſielen/van daer wert hi verſien van het Gouvernement vande ſtadt Mexico/ende heel nieu Spanien met ander groote tyrannen voor raden/ende hy voor preſident/ de welcke met de voorſ. raden deden ſoo veel quaets/ſoo veel ſonden/ ſoo veel wreetheyden/rooveryen ende abominacien / datment niet ghelooven en ſoude/ waer door hy het lant ſtelde in ſulcke extreme verwoeſtinge ende deſolatie/ſoo dat God haer niet en hadde beſloten ende wederſtaen door de reſiſtentie vande Religieuſen van ſinte Franciſcus/ ende terſtont mette Coninclijcke audientie/welcke goet vrient was van alle deucht/ſy ſouden in twee jaren ghelaten hebben nieu Spaenien ghelijck Eſpannola is. Daer was een van zijn gheſelſchap/ die om zynen grooten hof te bemueren/ſleypte acht duyſent Indianen werckende / ſonder haer yet te betalen oft t'eten te gheven / Inder voeghen dat ſy ſubytelijck op den ſtaenden voet van hongher doot vielen/ende hy en vraechder niet nae/ noch en hadde gheen medelyden.

Hy gaf voor eē Merripeert 80. Indianen.

De Religieuſen van ſinte Franciſcus wederſtaē deſe tyrannen.

Al blyven de Indianen op de ſpaniaerts werck doot/ daer en is geē medelyden.

Soo vroech als den principaelſten vanden voorſ. die ick ſeyde dat te niet dede de Provintie van Panuco / de tydinghe hadde dat de voorſ. goede audientie voort quam / hy nam voor hem voorts te gaen/ende binnen ſlants t'ontdecken/daer hy tyranniſeren mocht/ende trock met fortſe wt de Provintie van Mexico vijfthien of twintich duyſent menſchen/om zijn ende zijn geſelſchaps bogagien te dragen/waer af gheen twee hondert wederom en quamen/hy was de oorſaecke dat ſy aldaer ſturven.

Hy neemt wt de Provintie van Mexico 2000 menſchē/ daer geen 200. van weder keeren.

Hy quam inde Provintie van Mechuacan/ weſende veertich mylen van Mexico ſoo vruchtbaer ende vol van volck als Mexico. Den Coninck comende hem te ghemoedt in proceſſie ende ontallijck volck/ doet hē alle dienſt eñ lieve/wert terſtont van hē gevangen/om datmen ſeyde dat hy rijck van gout eñ ſilver was/eñ om dat hy hē veel ſchattē geven ſoude pynichde hem ſo volcht. Hy boeyde hē de voetē/ eñ ſtreckende het lichaē/eñ bondē de handen op een bort/dede de voeten overt vyer/ eñ een jonghen met een quiſpel ghedoopt in olye/droopte elcke reys de voeten/ om het vel wel te door rooſten/en op d'ander zyde was een fel man met eenen gheſpannen ſtalen Boghe/mickende den pijl tegen over zijn hert/

Sy vanghen de Coninc om dat hy rijck was/ eñ pynigen hem doot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

op vander syde was eenen anderen met eenen seer grouwelijcken fellen hont/ dien op hem hissende/ ende soude hem in eenen credo verscheurt hebben/al om dat hy door pijne ende vreese zijn gout gheven soude/ tot dat een religieus van S. Franciscus daer af gheaviseert zijnde/ hem dien wtten handen trock/maer hy sturf daer ten lesten af. Op dese maniere/ pijnichden ende dooden sy veel Heeren ende Caciquen van dien lande/om dat sy haer gout ende silver geven souden.

Nemen de Indianen afgodē eñ vercoopen haer die wederom voor gout.

Een seeckeren tyran gaende voor visitateur meer vande borsten ende goeden om die te rooven/ dan vande sielen oft persoonen/vant dat seker Indianen hielden haer afgoden verborghen/soo de boose Spaenjaerts haer geenen beteren Godt gheleert en hadden/ hy vinck de Heeren ende hieltse gevangen tot dat sy hem d'afgoden gaven/ meynende datse van Goudt of silver waren/ siende dat hy bedroghen was/castijde hijse seer wreedelick ende t'onrecht/ende om dat hy niet en soude gefrusteert blyven vant ghene dat hy ghesocht hadde/ welck was rooven/ bedwonck de voors. Caciquen dat sy hem de voors. Afgoden af coopen souden (het welck sy deden/gevende alle het goudt ende silver dat sy costen vinden) om die te aenbidden soo sy plaghen voor den warachtighen Godt/ dit zijn de wercken ende exempelen die d'ongheluckighe Spaenjaerts doen ende gheven/ ende de eere diese in Indien den almoghenden Godt procureren.

Een stadt in dese Provintie 7 mylen lanck.

Desen tyran Capiteyn/trock voorder boven Mechuacan/inde Provintie van Xalisco/welck was vol ghelijck eenen biecorf van volcke/seer wel bewoont ende geluckich/ want het is een vande vruchtbaerste ende wonderbaerste van Indien. Het hadde een stadt of vlecke vol volcx/duerende seven mylen. Incomende inde voors. provintie/ quamen de Heerē ende volck met presenten ende blytschap/ soomen al om plach te doen/ hem ontfanghen. Hy begost terstont zijne ghewoonlicke wreethept eñ boosheyt/ soo oock alle d'ander daer te lande doen/ ende veel meer om te comen tot haer eynde/welck sy houden voor Godt/ende is het gout. Hy verbrande de vlecken/ hy vinck de Caciquen/hy pijnichdese/ hy maeckter soo veel als hijer creech/ slaven/ hy leyde met hem ontallick volck al gheketent. De vrouwen die ghebaert hadden/gaende geladen met packen/welcke de boose Christenen haer opleyden/ niet connende haer kinderkens mede nemen/ ouermits den arbeydt ende swackheyt van hongher/ maer wierpense lancx de weghen/ daerder ontallicke veel verloren ginghen.

De Vrouwen die ghebaert hadden/moetē packen dragē.

Ouerdaet van eenen Spaenjaert.

Eenen boosen Christen nemende met fortse eene jonghe dochter om daer mede te sondigen/ ende haer moeder worde dit gewaer/ ende wilse hem nemen/hy treckt terstont zijn pongart ofte mes wt / ende hieu de moeder haer hant af/ ende de dochter/ om dat zijt niet consenteren wilde/ gaf hy veel steken/ende doodese.

Onder veel ander dede hy t'onrecht/wesende vry (soose al zijn) voor

slaven

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

slaven teeckenen vierhondert mans / vrouwen ende kinderen van een jaer/legghende aende vorsten haers moeders/oock van twee/drie/vier/ ofte vijf jaren/al wast sake dat sy hem paysibelick teghen ginghen/sonder ander ghetal die niet gherekent en worden.

Gheeynt zijnde d'ontallicke onrechtveerdighe ende helsche cryghen/ ende moorderyen daer mede concurrerende/ hy sette d'landt inde ordinarise eñ pestilentieuse tyrannische dienstbaerheyt/welcke alle de Christenen tyrannen van Indien pleghen ende pretenderen op dat volck te legghen/daer in hy consenteerde/ende ghedoochde zijn eyghen hofmeesters ende alle d'ander een noyt ghehoorde wreetheyt/om vande Indianen gout ende tribuyt te trecken. Namentlijck/eenen van zynen hofmeesters doode veel Indianen/die hanghende/levendich brandende/eñ worpende voor de felle honden/afhouwende voeten / armen / hoofden/ tongē wtsnydende/daer d'Indianen nochtans stil ende in peys waren/ ende gheen oorsaecken en gaven / maer sy wildense vervaren/om dat sy hem dienen souden/gout ende tribuyt gheven/ ten aensien vanden selvighen rustighen tyran. Ick late veel geesselen/ wreede slaghen met stocken/suffeletten/ende ander soorten van wreetheyt die sy haer aendeden alle daghen ende uren.

Sy snyden armen en beenen af/oock de tonghe/ om tgout te hebben.

Men seydt van hem dat hy achthondert vlecken verdestrueerde ende verbrande in dat ryck van Xalisco/waer door hy oorsaecke was dat sy wt desperatie/siende dat alle de reste met sulcken wreetheyt moeste verloren gaen/haer opwirpen ende vertrocken op de berghen/ ende sloegen rechtveerdelijck eenighe Spaenjaerts doodt/ende namaels door de onrechtveerdicheyt ende beswaernissen van ander naccomende tyrannen/ die daer door passeerden/om te destrueren ander Provintjen / d'welck sy heten descubreren oft ontdecken/vergaderden veel Indianen/maeckende haer sterck in seker steenrotzsen/daer de Spanjaerts(d'overhant hebbende)nu wederom soo groote wreetheyden ghedaen hebben/dat sy bycants niet meer en vonden/doodende soo veel ontallick volck / om te verwoesten ende wt te royen alsulcken grooten lant/ ende de onsalighe Christenen verlaeten wesende van Godt in haeren verkeerden sin/ niet siende de seer rechtveerdighe saecke/jae veel saecken vol aller rechtveerdicheyden/ welcke d'Indianen hebben/voor een wet der natuyren/van Godt ende den menschen goet gevonden/ te weten: dat zyse souden moghen ombrenghen/ hadden sy macht ende wapenen/ ende wt haeren landen drijven/ende de seer onrechtveerdighe saecke/ vol van alle booshept/verdoemt van alle wetten die sy hebben/ om boven soo veel ouerlasten/ tyrannijen ende groote onversoenlijcke sonden/die sy tegens den Indianen ghedaen hebben/ noch op een nieu haer oorloge aen te doen/ dencken/segghen/ende schrijven/ dat de victorien die sy verwoestende/ de onnosel Indien/Godt haer al geeft/ om dat haere onrechtveerdighe oorlogen/rechtveerdich ende goet zijn/sy verblydē ende glorieren/Godt

Verbrant ins rijck Xalisco 800. vlecken.

Doē haer beste omt geheele lant te berovē vant volck.

danckende

danckende van haere tyrannije/soo deden oock de tyrannische moordenaers/ daer de Prophect Zacharias af sept int elfste Cappittel.
Pasce pecora occisionis, que qui occidebant non dolebant sed dicebant, benedictus Deus, quia divites facti sumus.

Van het Rijck Iucatan.

Int Jaer 1526. was een ander onsalich Mensch/ van het gouvernement van het rijck Iucatan/versien om de leughenen ende valscheyt die hy sepde/ ende presentatien die hy den Coninck dede/ gelijck d'ander tyrannen hebben ghedaen tot nu toe/ om datmen haer staeten ende Officien om te rooven gheven soude.

Dit rijck van Iucatan was vol van ontallick volck/want het Lant is seer ghesont ende abondant van eten ende vruchten/ veel meer dan dat van Mexico/ende vysonder ist ouervloedich van honich ende was/ meer dan erghens in Indien/ dat tot noch toe ghesien is gheweest.

Trijt Iucatan seer vruchtbaer/beter als van Mexico/ heeft int ront 200. mylen.

Het heeft inde ronde drie hondert mylen/het volck was wtstekende boven allen anderen van Indien/ soo in verstant ende policie/ als dat onder haer min sonden waren/ dan onder d'ander/ ende seer verepdt ende weerdich om tot kennisse van haeren Godt ghebracht te worden/ ende daermen soude moghen maecken groote steden om Spaenjaerts in te woonen/ende sy souden daer leben gelijck int aertsche paradijs/ waren spt weerdich/ maer sy en zijn om haere wreethept ongevoelichept ende sonden wil/soo sy niet weerdich en zijn gheweest te belitten meer ander plaetsen/ welcke Godt haer in Indien ghewesen hadde. Desen tyran begost met drie hondert mannen die hy met hem bracht/ teghens dit goet onnosel volck/ d'welck thuys was sonder pemanden te hinderen/ grouwelijck te oorloghen/ ende want het Landt gheen Gout en geeft (hadde daer Gout gheweest/ hy soude het volck inde Mijnen al geconsumeert hebben) om nochtans Gout te vorderen vande lichamen ende sielen vande ghene daer Christus voor sturf/ hy maeckte (tis een grou-

Alle de Indianen die niet en wordē doot gesneten/worden voor slavē verkoert.

schepen/die daer veel op den ruerck ende saeme vande slaeven quamen/ die vercoopende voor wijn/olie/ azijn/ speck/ clederen/ ende al dat haer docht dat sy van doen hadden/ hy gaf een pegelijck te kiesen wt vijftich ende hondert ionghe dochters/ eene voor een aroba (een aroba nats is vier gelten oft acht potten) wijns oft olye oft azijn/ oft een ghevoockt

Een Princen sone wert voor een kaese gegeven/ 100. Indianē voor een peert.

bercken/ ende van gelijcken/wt twee en drie hondert wel dispoeste ionghers voor den selven prijs/ ende het ghebeurde datter een iongelinck die schrene te wesen sone van een Prince/ ghegheven werdt voor eenen kaes/ ende hondert personen voor een peert. In dusdanighen handel was hy vanden jaer 26. af tot het jaer van 33. te weten/ seven jaer lanc.

verderbende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

DE Spaangiaart menſchen jaaght, met hongherighe honden,
Dus vvert den Indiaan vvreet gulſelijck verſlonden:
Een vrouvve, door vvanhop' haar kint en haar vaſt knoopt,
Doch 'thalf ghevvurchde vvicht, vvert van een Paap ghedoopt.
Ach vvat een helſche daad! vvel vvaerdich te betreuren,
Een moeder ſach haar kint door eenen Spaangiaart ſcheuren,
Die't zijn bloethonden gaf, die kaudent graach met ſmaack:
Houd' wel de dupbel ſelf/ doen jammerlijcker ſaack.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

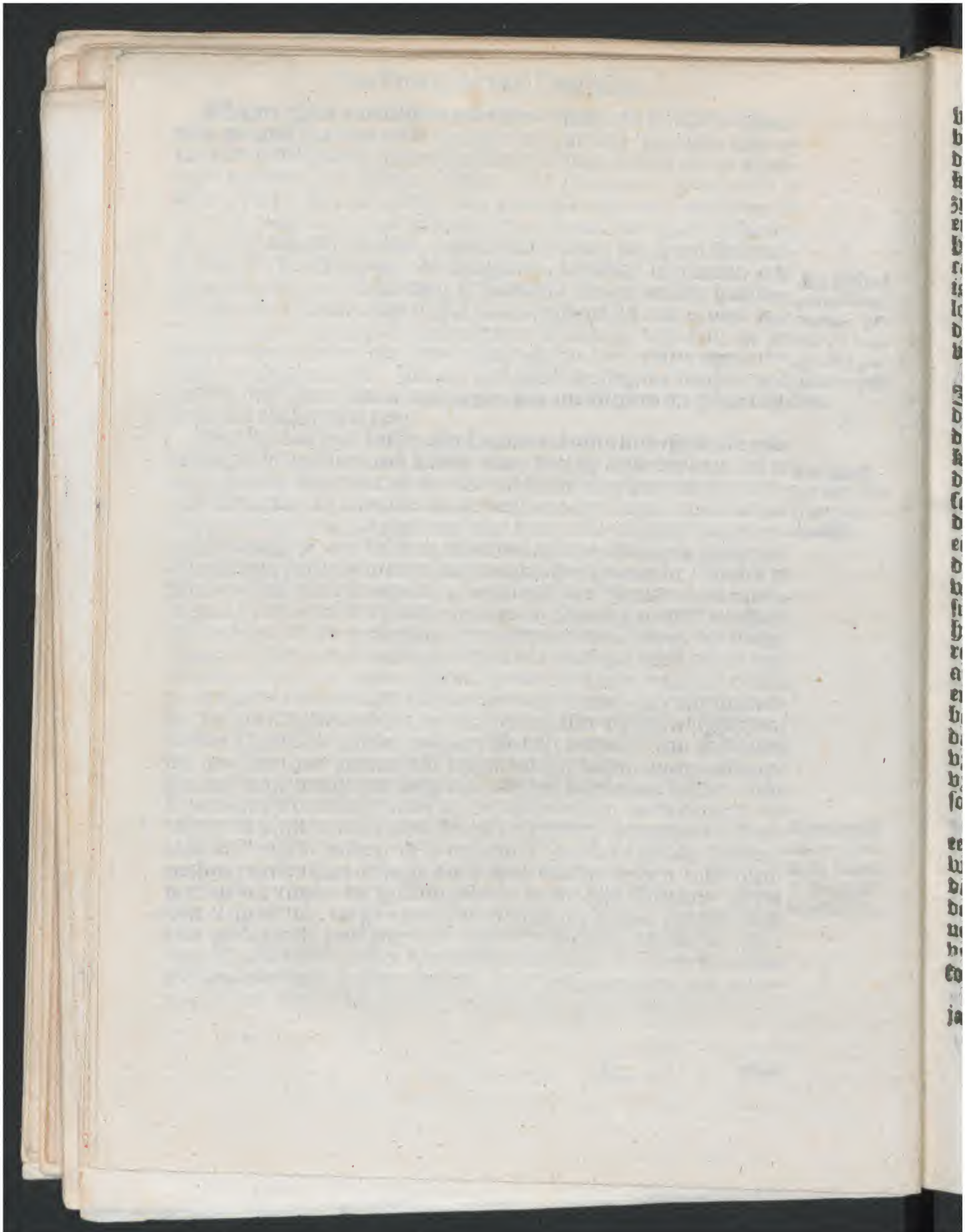

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

verderbende ende wtroopende de voorſ. Landen/ende doodende ſonder vermhertichepdt het volck / tot dat ſy daer hoorden de tijdinghe vanden rijckdom van Peru / ende liet zijn Spaenjaerts daer heenen trecken/ ende alſoo hiel de helle ſeecker daghen op/ maer daer nae quamen zijn dienaers wederom veel groot quaets/rooverijen/ende ſlavernijen/ ende ſonden teghens Godt doen ende aenrechten/ ende en houden noch huyden daechs niet op dat te continueren. Inder voeghen dat ſy bycants hebben verwoeſt alle die driehondert mylen/ welcke (ſoo gheſeyt is) waren ſoo vol ende gepupleert/ dattet niemant en ſoude connen gelooven/ min connen gheſegghen de particuliere ſtucken van wreetheyt/ die daer gheperpetreert zijn. Ick ſalder alleenlick twee of drie die my te voren comen/verhalen.

Alſoo d'onſalighe Spaenjaerts ginghen met haere felle honden de Indianen ſoecken ende iaghen/een eſiecke vrouwe ſiende dat ſy de honden niet en coſt ontloopen/ ſonder verſcheurt te worden (ſoo ſy dander deden) nam een coorde ende bont daer mede aen haren voet haer kindeken dat ſy hadde van twee iaer/ ende ſy verhinck haer aen eenen balck/ d'welck ſy ſo vroech niet en hadde ghedaen/ de honden en quamen verſcheuren het voorſ. kindeken, hoe wel dat een Moninck eert verſcheyde doopte. Als de Spanjaerts vertrocken/ ſeyde een van haer teghens eenen ſone van eenen Heere van ſeecker vlecke of Provintie/ dat hy mede ſoude gaen/ het ioncxken antwoorde: dat hy zijn vaderlandt niet en wilde verlaeten/ de Spaenjaert dreychde hem dat hy hem de ooren af ſnijden ſoude/ ginck hy niet mee/het joncxken weygerde het/ doen ſneet hy met zijnen pongaert een oore af/ende daer nae d'ander/ ende perſiſterende het knechtken in zijn voorgaende propooſt/ hy ſneet hem de neuſe af al lachende/ ghelijck oft hy hem niet meer dan eenen knip ghegeven en hadde/deſen verloren menſch prees hem ſelven/ ende glorieerde onbeſchamelijck/in preſentie van eenen weerdighen Religieus/ ſeggende dat hy zijn beſte dede ſoo veel als hy coſte/ om te begorden ende te bevruchten veel Indiaenſche Vrouwen / om dat hy die grootgaende vrouwen / vercoopende voor ſlaeven/ daer meer Gouts voor crijghen ſoude.

Stantvaſtieheyt van een joncxken.

Leeſt hier wat vreemts van deſen Spaeniaert.

In dit Rijck oft in eenighe Provintie van nieu Spaenien/ gaende een ſeecker Spaeniaert met zijn honden ter iacht/om te vangen eenich wilt gedierte oft Conijnen/ eens niet vindende om te iaegen/docht hem dat de honden honger hadden/ende ruckte een cleyn kindt vande moeder/ ende ſneet met eenen poingaert aen ſtucken de armen ende de beenen/ ghevende elcken Hondt zijn porcie/ ende als de honden noch niet verſaet en waeren/ worp hy haer allen int ghemeyn het lichaemken toe.

Aes der honden kinder vleys.

Op datmen hier ſiet hoe groot dat de ongevoelickheyt vande Spanjaerts in dat lant is/eñ hoe datſe God heeft gegevē in een verkeerdē ſin/

ende

ende in wat estime dat sy hebben dat volck/d welck nochtans gheschapen is na het beelt Gods/ende verlost door zijn dierbaer bloet/bysonder want wy hier onder noch lelickers ende boosers sien sullen.

Latende ontallicke ende onghehoorde wreetheden/welcke de ghene/ die haer Christenen heten/in dit rijck deden/ niet connende metten ghepeynse begrepen worden/wil ick alleen hier mede besluyten.

Zijnde al dese helsche tyrannen vertrocken met hare begeerlickheydt (welcke haer verblint) vande rijckdom van Peru. Pater Jacob met vier ander Religieusen van sinte Franciscus oorden/ vervorderde haer derwaerts te gaen/om tlant te stillen/ preken ende brenghen tot Christus het overblijfsel vande tyrannische moort ende ellēde/ die de Spanjaerts in seven jaer aenghericht hadden.

Pater Jacob met zijn vierē comen dese lāden bekeeren/ Anno 1534.

Ick gheloove dat dese Religieusen de reyse aennamen int jaer 1534. sendende voorheen seeckere Indianen vande Provintie Mexico/ om te waerschouwen of sy voor goet aensien souden/dat de voorſ. Religieusen in haer lant quamen/om haer te leeren kennen den eenighen warachtighen God/Heere van de gantsche werelt. Sy beraeden haer ende vergaderde dickmael/ghenomen hebbende te vooren veel informatien/om te weten wat luyden dat waren die haer vaders ende broeders hieten/ ende wat dat was dat sy pretenteerden/ ende waer in dat sy verscheyden waren vande Christenen/ van welcke sy soo grooten overlast ende onrecht ontfanghen hadden. Ten lesten veraccordeerden sy datmense laten comen soude/op conditie dat sy alleen eñ sonder Spanjaerts quamen/de Religieusen beloofdent haer alsoo/ want de vicerop van nieu Spanien haddet gheconsenteert/ende haer ghecommiteert dat sy beloven souden datter gheen Spanjaerts meer incomen en souden maer alleenlick Religieusen/mitsgaders dat haer door de Christenen geen overlasten souden ghedaen worden. De Religieusen preeckten haer soo sy pleghen het heylich Euangelie/ende de goede ende heylige intentie vande Coninghen van Spanien tot henwaerts/ende creghen sulcke liefde ende smaeck totte leere ende exempelen die de Religieusen van haer gaven/ende verblyden haer soo seer vande nieu maren vande Coninghen van Spanien/waer af in alle de voorſ. seven jaeren de Spanjaerts haer noyt kennisse en gaven/ of seyden datter een ander Heere was/ dan de gene die haer daer tyrannyseerden ende verdruckte/ dat ten eynde van veertich daghen/ dat de Religieusen daer ghecomen waeren ende ghepredict hadden/de Heeren vanden Lande brachten ende leverde al haer afgoden/op dat zyse verbranden souden/ ende daer nae haer soonen om dat zyse leeren souden/want zyse liever hebben dan t'ghesicht van haer ooghen/ende sy maeckten haer tempelen ende huysen/ ende men riepse van ander Provintien datse haer souden comen preecken ende kennisse van God gheven/mitsgaders vanden genen die sy seyden dat de groote Coninck van Castilien was/ ende vande Religieusen ghepersvadeert

Sy nemen het Christē geloof gewillich aen.

Hare afgoden worden verbrant.

zijnde/

zijnde/ deden sy dat noyt in Indien tot nu toe en is ghedaen gheweest/ (soo toch al dat d'ander seggen verciert is by eenige tyrannen/ die daer hebben verdestrueert de voors. rijcken ende groote landen) twaelf oft vijfthien Heeren/ van veel Vassalen ende landen/ een yeghelijck bysonder voor hem selven/ vergarende haer volck/ ende nemende haere voysen ende consentement/ onderworpen haer door haeren vrijen wille/ onder de heerschappie vande Coninghen van Castillien/ aennemende den Keyser als Coninck van Spanjen/ voor souverain ende universel Heere/ ende gaven seecker hant teeckenen van bekentenisse/ welcke ick hebbe onder my/ mette ghetuychenisse vande voors. religieusen/ staende de saecke in desen voorspoet vanden gheloove/ ende de religieusen in groote blijtschap ende hoope van tot Christus te brenghen al het volck van dien rijcke/ dat van het voors. moorden ende onrechtveerdighen crijch ouergheschoten was/ ende niet weynich en was/ quamen aldaer van eenighe syden achtien spaensche tyrannen te peerde/ ende twaelf te voete/ tsamen dertich/ ende brochten veel lasten van afgodē/ die sy den Indianen in ander provintien ghenomen hadden/ ende de Capiteyn vande voors. dertich Spaenjaerts/ riep eenen Heer vande plaetse daer sy lancx in quamen/ ende seyde hem dat hy vande voors. Afgoden nemen soude/ ende dat hijse het heel Landt door wt deylen soude/ vercoopende elcken afgodt voor eenen man oft vrouwe in slavernije/ dreygende hem dat soo verre hy dat niet en dede/ dat hy hem met oorloghe aen grijpen soude/ de voors. Heere door vreese gheforeert zijnde/ distribueerde d'Afgoden door zijn heel Landt/ ende beval aen allen zijn Vasalen/ dat zyse nemen souden om aen te bidden/ ende dat sy hem Indianen/ mans ende vrouwen geven souden voor de Spanjaerts/ om haer slaven te zijn. De Indianen door vreese/ die twee soonen hadde/ gaf eenen/ ende dier drie hadde gaffer twee/ ende by dese maniere voldeden sy met desen kerckrovigē handel/ eñ dē Cacique stelde de Christenē (warē sy nochtās Christenen) te vredē. Eenē van desen ongoddelijckē helschē rovers genaemt Juan gartia zijnde siec eñ niet verre vander doot/ hadde onder zijn bedde twee packē Afgodē/ eñ beval aen eene Indische vrouwe die hē diende/ dat sy wel toe sien soude/ dat sy de afgoden die daer waren niet gheven en soude voor hinnen/ want die seer goet waren/ maer elck een voor een slave/ ende ten lesten met dit Testament ende met dese sorge becommert zijnde/ sturf den ongheluckighen Spaenjaert/ ende wie twijfelt dat hy niet begraven is inde helle? Datmen nu hier besiet/ ende considerere/ welck ende hoedanich sy het profijt/ religie ende exempelē van de Christenen/ die de Spaenjaerts in d'Indien gaen doen/ geven ende hebben/ wat eere dat sy Godt procureren/ hoe dat sy arbeyden dat hy ghekent ende aengebeden worde van dat volck/ wat sorghe dat sy draghen/ dat ten voordele van die sielen/ zijn heylich gheloove gheplant worde/ ende verbreyde/ datmen oordele of dit cleyner sonde was/ dan die van Jeroboam/

Nemende den Keyser aē als haer souverein Heere.

Spanjaerden godloosicheyt.

Juan gartia zijnde siec becommerde hē tot zijn doot toe indē godloosen handel.

boam / qui peccare fecit Israel / makende de twee goude calveren/om dat het volck die aenbidden soude/ oft sy ghelijckte die van Judas/ oft die meer schandaels veroorsaeckte? Dit zijn dan de wercken vande Spaenjaerts die in Indien gaen. Inder waerheyt sy hebben veel ende ontallicke reysen door begeerte die sy hebben van Gout/ vercocht ende vercoopen huyden op desen dach/ loochenen ende verloochenen onsen Heere Jesus Christus. Hebbende de Indianen ghesien dattet niet en was onderhouden het ghene dat de Religieusen haer belooft hadden/te weeten datter gheen Spaenjaerts int landt comen en souden/ ende dat de Spaenjaerts selve haer de afgoden brochten van ander plaetsen te coope (daer sy allen haer Goden den Religieusen om te verbranden ouerghelevert hadden/ op dat sy eenen warachtighen Godt aenbidden souden) het heel Landt stont tegens de Monnicken op/ ende vergramt zijnde/ seyden: waerom hebt ghy ons ghelogen? ons bedriegende ende toeseggende dat hier geen Christenen comen en souden? ende waerom hebt ghy ons Goden verbrandt? Naedemael u Christenen ons ander Goden van ander plaetsen brengen te vercoopen? En waren by avontueren onse Goden niet beter dan die van d'ander natien? De Religieusen stildense het beste dat sy costen/niet hebbende wat t'antwoorden. Sy gaen de dertich Spaenjaerts soecken/ ende seyden haer de schaede die sy ghedaen hadden/ versoeckende dat sy vertrecken / sy en wildens niet doen/ maer lieten de Indianen weten dat de Monicken selve haer daer hadden doen comen/ welck was eene volmaeckte boosheydt/ ten lesten d'Indianen resolveeren de Religieusen doot te slaen/ maer soo sy van seker Indianen ghewaerschout waren/ so verliepen zijt op eenen nacht/ende namaels vallende inde Indianen/de onnoselheyt ende vromicheyt vande Monicken/ende de valscheyt vande Spaenjaerts/sonden sy van ouer vijftich mylen na haer/ biddende dat sy souden willen wederom comen/ende de alteratie die sy haer ghecauseert hadden/vergeven. De Religieusen als dienaers Gods/ende begeerende die sielen te winnen/haer gheloovende/quamen wederom/ ende werden ontfangen als Enghelen/ doende haer de Indianen alle dienst/ ende sy warender vier of vijf maenden daer nae/ende om dat de voors. Spaenjaerts noyt en wilden van daer vertrecken/ ende dat de viceroy wat dat hy dede/ dat niet en cost remedieren/ want het verre van nieu Spanien is (hoe wel dat hijse dede proclameren voor verraders) ende om dat sy niet en lieten den ghewoonlicken ouerlast om quaet te doen/ dunckende den Religieusen dat de Indianen vroech oft spade door dese quaede feyten haer altereren souden/ende dat moghelijck op haer vallen soude/ bysonder want sy den Indianen niet met vreden ende sonder continuele quellingen ende allarmen/door de quade wercken vande Spaenjaerts niet preken en costen/ vonden goet het Landt te verlaeten/ ende alsoo bleeft sonder licht ende secours van eenighe leere/ ende die sielen inde duysternisse

De Indianen verwijten de Monickē/ dat de Spaniaers haer met ghewelt de afgoden haddē doē coopen.

Yver der Indianen omt Christen gheloof.

nisse vande onwetenheyt ende miserie daer sy in waren/ verlatende inden besten sapsoene de remedie ende onderwijsinghe vande kennisse Gods/ dewelcke sy seer blytelijck aennamen/ ghelijck oft wy het water de teere planten/ die eerst geset zijn/ ontrecken/ ende dat om de onversoenlicke schuldt ende volmaechte quaetheydt van die voorz. Spaenjaerts.

Vande Provintie van sinte Martha.

DE Provintie van sinte Martha was een Landt/ daer de Indianen veel Gouts hadden/ want het rijck is/ soo oock het aenligghende/ ende sy wistent te winnen. Ende daerom vanden jaere 1529. tot nu toe int jaer 1542. anders en hebben ontallicke tyrannen van onse Spaenjaerts niet ghedaen/ dan daer met schepen te gaen overballen/ dooden ende rooven/ om het Gout te hebben dat sy hadden/ wederom wechgaende ende comende diverse reysen/ altijdt met grooten overlast/ moorden ende notable wreethepden/ ende dat gemeynlick opten Zeecant/ ende eenighe mylen binnen int Landt/ totten jare 1523. Int jaer 1523. quamen daer spaensche tyrannen resideren/ ende alsoo het Landt soo gheseyt is/ rijck was/ succedeerde diverse Capitepnen/ de een wreeder dan d'ander/ het scheen dat een peghelijck professie ghedaen hadde van te perpetreeren meer quaets ende grouwels dan de ander/ op dat de reghele die wy boven gheseyt hebben/ soude waer zijn.

De Provintie van S. Martha is eene van gout/ daerom veel achtoots gheleden.

Als den eenen tyran wech ginck/ so comter altoos slimmer inde plaetse.

Daer was int Jaer 1529. eenen grooten tyran met veel volcx sonder vreese van Godt noch compassie vanden menschelijcken gheslachte/ welck aenrechte soo grooten grouwel/ moorderije/ ende ongodlickheyt/ dat hy allen de voorgaende te boven ginck/ hy met zijn gesellschap roofde veel schatten/ binnen ses oft seven jaeren dat hy leefde/ als een Grave sonder bierhte gestorven zijnde/ daer naer onsalichlick ende oock van zijne residentie verloopen/ succedeerden ander tyrannen moorders ende roovers/ welcke gingen consumeren het volck/ dat de wreede handen ende messen vande voorgaende tyrannen niet werch ghenomen en hadden. Sy streckten haer soo wijt binnen int Landt/ bedervende ende verwoestende groote ende veele Provintien/ doodende ende slaeven maechende (gheljckerwijs als boven) het volck/ doende de Heeren ende Vassallen om dat sy haer Gout gheven souden (ende de plaetsen souden wijsen daer het Gout was) groote tormenten ende pijnen aen/ excederende soo gheseyt is/ in effect/ ghetal ende qualitept alle de voorgaende.

Houden niet op van slaven te make/ doen de haer Heere met tormente gout wijsen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Inder voeghen dat sy van het jaer 29. tot nu toe verwoest hebben meer dan 400. mylen lants/welck soo vol was van volcke als d'ander. Ick mach metter waerheyt affirmeeren / soude ick int particulier verhalen de boosheydt/moorderyen/verwoestinghen/onrechtveerdicheden/fortsen/neerlagen ende groote sonden/ welcke de Spanjaerts in dese landen van S. Martha ghedaen hebben teghen God/teghen den Coninck ende teghen die onnoosel natien/ick soude een seer langhe historie maken/ maer dat sal ick laten/ spaert God my het leven/ tot zijnder tijt. Alleen wil ick hier segghen met weynich woorden vande gene die nu aenden Coninck schrijft / den Bisschop van dier Provintien / zijnde wt zynen brief vanden twintichsten Mey/int jaer 1514. welcke onder ander seyt/ als volcht. Ick segghe heere/dat den middel om te salveren dese Provintie is/ dat uwe Majesteyt die trecke wt het ghewelt van de stiefvaders/ende haer gheve eenen man die haer tracteere soo redene eyscht/en soo sy verdient/ende dat ten alder eersten/want andersins (soo wie daer over te segghen hebben/haer haesten ende moe maken) ick houde voor ghewis dat sy seer vroech verlooren sal zijn/ende voorder seydt hy noch: waer wt uwe Majesteyt claerlick verstaen sal/hoe dat de ghene die herwaerts over gouverneren / dienen van haeren gouvernemente verlaeten te worden/op dat de Republiquen moghen verlicht worden/ende in gheval dat dit niet en worde ghedaen/na dat ick can sien hare sieckten/ en connen niet ghenesen worden / ende oock ghewaer worden dat hier gheen Christenen en zijn/maer Duyvels/gheen dienaers Godts noch des Conincx/maer verraders van zijn Wet ende vanden Coninck/want inder waerheydt het grootste inconvenient dat ick vinde om d'Indianen te trecken van d'oorloghe tot vrede / ende de vredelicke tot kennisse van onsen gheloove / in het rouw ende wreede traytement dat de vredelijcke ontfanghen vanden Christenen/ waer door sy so ghebeten ende verandert zijn/ dat sy gheen dinck meer haten ende schromen / dan den naem vande Christenen/t'welck sy in dit lant heten in haer tale Jares/ t'welck is te segghen Duyvels / ende sonder twyfel sy hebben redene/ want de wercken die sy hier aenstellen/en zijn van Christenen noch van menschen/die redene ghebruycken/maer Duyvels. Daer wt coemt dat d'Indianen siende dese boose wercken/ende generalick ghene bermhertichеydt / soo wel inde hoofden als inde leden / denckende dat de Christenen sulcken Wet hebben/ende dat haeren Godt ende Coninck daer af auteurs zijn / ende te willen arbeyden om haer anders te persuaderen/ of de Zee willen wt putten / ende haer stoffe gheven om te lachen ende spotten met onse Heere Jesus Christus ende zijn Wet. Ende als de Indianen in d'oorloge sien dit traytement datmen die van peyse aendoet/ hebben veel liever te sterven met een reyse / dan met vele in het ghewelt vande Spanjaerts. Ick weet dit alder onverwinlickste Keyser by experientie/hy seydt noch onder in een Capittel: Uwe Majesteyt heeft hier

Een Bisschop schrijft aenden Coninck den 20. Mey 1514. Dat hy dese stiefvaders wech neme/en haer een man geve/die haer na redene tractere.

Het zijn geen wercken van Christenen/ maer van Duyvels/daerom de Indianen liever sterven inde oorlogen/ als si haer vrede begeeren.

meer

meer dienaers dan ghy meynt/want hier en is niet een ſoldaet van alle dier zijn/die niet en derf ſeggē/als hy overlast doet/ rooft/verdestrueert/ doodslaet / ende verbranden de Vasallen van uwer Mateſtept/ om dat ſy hem Goudt gheven ſouden / uwe Mateſtept dient / allegeerende voor zynen titel/dat uwe Mateſtept daer van zijn deel crijcht/ eñ daerom ſoude goet zijn alder Chriſtelijckſte Keyſer / dat uwe Mateſtept te kennen gave eenighe rigreuſelicke caſtyinghe/op dat ſy niet voor dienſt en nemen/t'gene daer God mede misdient is. Dit zijn al formele woorden vanden voorſ. Biſſchop van S. Martha/ by de welcke men claerlick ſiet/t' ghene datmen nu doet in dat ongheluckich lant/ teghens dat onnooſel volck. Hy heet Indianen van oorloghe/ alle de ghene die vertrocken zijn/ende haer hebben connen ſalveren/vlienде voor de moorderyen vande Spanjaerts op de berghen/ende die van vrede zijn de ghene die na ontallicke moorden van volcke gheſet worden inde voorſ. tyrannische ende afgryſelicke dienſtbaerheyt/daer zyſe ten leſten conſumeren ende dooden/ghelijck het blijckt by de voorſ. moorden vanden Biſſchop. Ende inder waerheyt hy gheeft wepnich genoech te kennen van t'gene dat ſy lyden. D' Indianen van dien Lande pleghen te ſegghen/als zyſe moe maeckten met packen te laden/ende als ſy vielen ende flau worden van arbeyden (want dan ſtieten zyſe met voeten/ ende ſloeghenſe met ſtocken/ende braken haer metten appel vanden ſweerde de tanden/om dat ſy opſtaen ſouden / ende voortgaen ſonder adem te ſcheppen) gaet henen ghy zijt quaet/ick en can niet meer / doodt my hier / ick wil hier doot blyven/ende dit ſegghen ſy met veel ſuchtens ende benautheydts van herten/ thoonende groote bangicheyt ende pyne. Och die coſt te kennen gheven van hondert deelen eene / vande afflictien ende ellenden welcke dat onſchuldich volck vande onſaligha Spanjaerts verdragen moet/God ghevet den ghenen te verſtaen/niet connen ende behoorzen te remedieren.

Noemt de Indianen die tegē de ſpaniaerts oorloghen/ de gevlodenē op de berghen/eñ die peys makē zijn de gene die in dienſtbaerheyt moeten leven.

Hoort het geſicht van deſe menſchen/als ſy onder de packen doot blyven.

Vande Provintie van Cartagena.

DEſe Provintie van Cartagena is meer dan vijftich myle legher dan S. Martha/na den Weſten/ende daer aen paelt die van Cenu tot de Zee van Vraba toe/welcke lichtelijc begrypē hondert myle Zeecants/eñ veel lants binnen inwaert tot middach. Deſe Provintie heeft verwoeſt gheweeſt/het volck benaut ende ghedoodt / vanden jaere 1498. of 99. tot nu toe/ghelijck die van S. Martha / ende daer zijn veel notabel wreetheden/moorden ende rooberyen door de Spanjaerts geſchiet/welcke ick int particulier niet en wil verhalen om cort te maken/ eñ te vertellē de boosheydē die nu in ander plaetſen geperpetreert worden.

Deſe Provintie heeft moeten lyden dat al dander ghelecden hebben.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Vanden Zeecant diemen heet vande Perlen ende van Paria/ende het eylant vande Oziebuldichept/ of de la Trinidad.

Spaniaerts tracteeren met de inwoonders/noch boven dien boeren sy haer eñ haer kinderē wech voor slaven.

SAnden Zeecant van Paria/tot de Zee van Venecuela wt ghesloten / welck mach wesen twee hondert mylen / daer hebben groote ende notabel destructien ghemeest/ welcke de Spanjaerts onder dat volck hebben gedaen/haer over vallende / ende levendich nemende soo veel als sy costen/ om te vercopen voor slaven/ia menichmael boven de verseckerhept ende vrientschappe welcke de Spanjaerts met haer hadde ghetracteert/gheen gheloof houdende noch waerhept/ daer sy nochtans haer ontfingen in haer huysen als vaders ende sonen/ haer ghevende ende dienende met al dat sy hadden ende costen/men en soude inder waerhept niet connen particulierlick verhalen / hoedanich ende groot dat ghemeest hebben de onrechtveerdichepden /iniurien/ overlast ende ellende die het volck van desen Zeecant / van de Spanjaerts heeft ontfangen van het jaer 1510 tot nu. Ick wil alleenlic twee oft drie stucken seggben/waer door men lichtelyck oordelen sal d'ander ontallijcke leelick hept/die weerdich waren alle tormenten ende vperen.

Het volck opt eylant Oziebuldichept is het vroomste volc van heel Indien.

Het eylant vande Oziebuldichept is veel grooter ende vruchtbaerder dan Sivillien/ende hangt aen het vast landt vande zyde van Paria/ende het volck daer van / is van het beste ende vroomste van zyne qualitept dat in Indien is. Daer quam derwaerts eenen rover int jaer 1526. met tsestich of tseventich ordinarise roovers liet d'Indianen weten dat hy daer quam om te woonen eñ met haer lieden te leven. D'Indianen ontfinghense als oft haer vleesch ende sonen hadden ghemeest/ de heeren ende diendese met seer groote affectie ende blyschap/brachten haer daghelicx t'eten/so datter veel overschoot voor anderen/want dit is de gemeyne maniere van doen/ende liberalitept vande Indianen/ van allen de nieuwe werelt/dat sy wter maten veel gheven van als dat de Spanjaerts van doen hebben / ende al wat sy hebben/ Sy maechten haer een houten huys daer sy al in woonen souden/ want de Spanjaerts dat also wilden/datter maer een wesen en soude/niet meer dan om te effectueren het ghene dat sy voorgenomen hadden te doen/twelck sy deden Als sy het huys deckte met stroo/eñ hadde ontrent twee stadie voortgegaē/ om dat die van binnē die vā buytē niet sie en soudē/onder coleur van te willen haesten dattet huys terstont volmaert waer/ deden sy veel volcx int voors. huys/ende sy depden haer/ eenighe bupten ontrent den huysse/met haer wapenen/teghens de ghene die souden willen wt gaen ende ander binnen: de welcke leggbende haer handt aen de messen/begunnen d'Indianen te dreygen/dat sy haer niet roeren en souden/ of sy soudense doodslaen/ende daer beneffens te binden / ende te houwen ende te kerven

ven op de ghene die wech liepen / eenighe ghewonde die van daer gheraecten/ende ander vande plaetse die niet binnen gheweest en hadden/ namen haer bogen ende pylen/ende trocken in een ander huys/om haer te defenderen/daer sy hondert ende twee hondert in gingen/ende dewijl dat sy de poorte beschermden/staken de Spanjaerts het vyer daer inne/ ende verbrandense al levende/ ende trocken van daer met de gene die sy gebonden hadden(ende mochten zijn inde hondert tachtentich oft twee hondert mannen) nae haer schip/ende ginghen t'seyl nae d'eylandt van S. Juan ende Espannola/aldaer zyse vercochten voor slaven. Op dat selve pas zijnde van my int eylandt van S. Juan den Capiteyn gherepreheudeert van dese lelicke verraderie ende boosheydt/ hy antwoorde my: gaet henen heere/ het in my also bevolen/ ende men heeft my d'instructie gegeven/van weghen der ghener die my ghesonden hebben/te weten/als ickse niet en soude connen ghenemen met oorloghe/dat ickse soude sien te cryghen met vrede/ ende inder waerheyt hy seyde my dat hy in allen zynen leven noyt vader noch moeder ghevonden en hadde/ dan in dat landt/in regard vande deucht ende het goet/welck d'Indianen aldaer hem ghedaen hadden. Dit seyde hy tot zijnder meerder confusie ende belastinghe van zijn sonden. Dese ghelijcke stucken hebben syer opt vast landt ontallicke veel ghedaen / wech nemende in slavernie het volck boven asseurantie. Datmen nu besiet wat wercken dat dit zijn/ende oft dese Indianen alsoo zijn ghenomen met eenen goeden titel/ tot slaven.

In plaetse dat sy wel eñ vriẽdelijck ontfangen warẽ/worden si verbrãt.

Ick haer straffende/seyde het was hem also bevolen.

Op een ander mael hebben de broers van S. Dominicus/ gheresolveert te gaen prediken ende bekeeren het volck dat in duysternisse was/ om haer sielen te winnen / sonden eenen Religieusen deuchdelicken ende heylighen Theologien/met eenen leecken broeder voor zijn gheselle/om dat hy het Lant besien soude/handelen metten volcke/ ende plaetse soecken die bequaem waer om een Clooster te maecken. De Indianen ontfinghen de voors. Religieusen ghelijck oft Enghelen hadden gheweest/ ende hoordense met groote affectie/ blijtschap ende attencie de propoosten die sy op dat pas haer costen ghehouden/ meer door teeckenen/dan door sprake/ want sy die niet en wisten/ het gebeurde dat daer een schip quam/als d'ander dat de voors. Religieusen gebrocht hadde/wech was/ daer af de Spaenjaerts ghebruyckende haere duyvelsche costume van doen/ creghen met bedroch opt schip/ sonder weeten vande Religieusen den Heere van dier plaetsen/ die ghenaemt was Don Alonso (ofte dat de Religieusen oft ander Spaenjaerts hem dien naem ghegeven hadden/ want de Indianen hebben geerne Christenen namen/ende terstont begeeren sy datmen haer eenen gheve/ oock eer sy yet weeten om ghedoopt te mogen worden) met zijn huysvrouwe/ende seecker ander persoonen tot seventhien toe/ haer wijs maeckende dat zijse daer feesteren sonden.

De Broers vã S. Dominicus predicken eñ hebbẽ goet ghehoor/ daer na comen de Spaeniaerts tyranniseren/ ende verdervent alle.

De Indianen hebben geern Christen naemen.

Haer

Haer betrouwen was/ dat de Religieusen opt landt bleven/ ende dat de Spaenjaerts om haerent wille/haer niet misdoen en souden/want sonder dat en souden sy haer niet gheloofft hebben. Soo vroech als sy inde schip waren/trocken de Spaenjaerts de seylen op/ ende voeren nae het Eylant Espannola/ daer zyse vercochten voor slaven/ siende het volck dat haer Heeren ende vrouwen weck waren/ quamen totte Religieusen ende wildense doot slaen. De Broers siende dese groote boosheyt/ waren soo verslaghen en droevich/dat sy geerne ghestorven hadden/ende het is te ghelooven dat sy liever haer leven ghegheven souden hebben/ dan dat sulcke onrechtveerdicheydt gheschieden soude/ bysonder dat daer door belet werde/dat sy nimmermeer en souden willen hooren oft gheloven het woort Gods/sy stelden se te vreden het best dat sy costen/ ende seyden dat sy metten eersten schepe dat daer voorby waren soude/schryven souden na het Eylant Espannola/ ende dat sy maecken souden dat sy haeren Heere met zyn gheselschap wederom crygghen souden/ Godt gaf dat daer terstont een schip quam/ tot meerder confirmatie vande verdoemenisse vande Gouverneurs/ daer mede sy schreven aende Religieusen van Espannola/ daer mede sy roepen/ protesteren/een/ eñ veel repsen/maer de Auditeurs en wilden haer nopt justitie doen/ want onder haer selve warender af wtghedeylt. De twee Religieusen die den Indianen belooft hadden dat haere Heere met alle d'ander binnen vier maenden comen soude/ siende dat sy noch in vier noch acht maenden niet en quamen/berepden haer om te sterven/ende te gheven haer leven den ghenen die zyt gheoffert hadden/eer sy de repse aennamen/ende alsoo vreeckten sy haer/de voors. Religieusen dootslaende/ te rechte al waren sy onnoosel/soo achte sy/datse vande voors. verraderije oorsake hadden gheweest/ende om dat sy saghen dattet niet en gheschiede so sy belooft hadden/ dat haeren Heere binnen vier maenden wederom comen soude/oock so en wisten sy op dat pas niet/noch en weetent noch niet/ dat ter differentien was/tusschen de Religieusen eñ Spanjaerts/tyrannen/ moorders ende roobers van al dat Landt. De salige Religieusen leden onrechtveerdelyck/ om welcke onrechtveerdicheydt sy sonder twijfel achtervolgende onsen gheloove/zyn warachtige martelaers/ ende regneren nu met Godt inden Hemel/ wel gheluckich ende salich. Nademael sy daer ginghen om gehoorsaem te zyn/ ende hadden goede intencie om te preecken ende verbreyden het heylich Euangelie/eñ te winnen de sielen/ende lyden allen arbeyt ende doot/diemen haer aendoen souds om den ghecruysten Jesus wille.

Sy wilden de monickē doot slaen/siende dat sy vande Spaenjaerts soo bedroghen waren.

De Religieusen belovē haren Heeren weder te doen hebben / maer connen niet/ moesten daerom sterven.

Den Antheur is getuyge vā 2. Religieusen oock alsoo om gebracht.

Op eenen anderen tydt/ om de groote tyrannije ende boose daeden vande boose Christenen/ storghen de Indianen doot twee ander Religieusen/ eenen van sinte Dominicus/ ende eenen van sinte Franciscus/ daer ick getuyghe af ben/ want ick gheluckte doot gestorven soude hebben/maer door miracule Gods/ick t'selve ontquam. Daer waer ghenoech

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

noech af te segghen/om te doen schreumen de menschen/ regard nemende opte swaerheyt ende afgrijselijckheyt vande sake/maer alsoot te lanc is/en wil ick het hier niet setten/ het sal zijnen tijdt hebben/ ende inden dach des oordels/ als Godt wreecken sal alsulcken afgrijselijcke ende abominable ouerlasten als in Indien doen de ghene die den naem van Christenen hebben/ salt al openbaer zijn.

Noch eens/ in de Provintien al cabo de la cordera/ was een vlecke daer den Heere af hiete Higoroto (eygen naem vanden persoon/oft gemeyn met alle de Heeren vander plaetsen) hy was soo goet/ ende zijn volck soo deuchdelijck/ dat alle de Spaenjaerts die daer te schepe quamen/ vonden daer om haer te ververschen/t'eten/ ruste/ ende alle troost ende lavenisse/hy verloster veel vander doot die quamen gevloden van ander Landen/daer sy ghewelt/ veel tyrannijen ende quaets ghedaen hadden/ die bycants doot waren van hongher/verquicte hy/ende sontse ghesont nae het Eylant vande Perlen/ daer een Christen wooninghe was. Hy haddese moghen dooden/ sonder dat yemant eenighe suspicie op hem soude gehadt hebben/ ende hy en deet niet. In somma de Christen n hieten dit volck van Higueroto/het gemeyn logement ende huys van haer allen. Eenen onsalighen tyran gheraeckte daer te comen roven met een schip (soo sy meynden soo wel verseeckert te zijn) ende noyde veel volcx op zijn schip te comen/ soo sy pleghen te gaen op d'ander/ ende haer te betrouwen/zijnde daer in ghecomen veel mans ende vrouwen/ende kinderen/ hy seylde terstont wech nae het Eylandt van sint Juan/daer hijse al vercocht voor slaven/ ick ginck hem nae/ ende sach den voors. Tyran/ ende ick wist het ghene dat hy gedaen hadde. Hy liet de gantsche vlecke verdestrueert/ d'welc alle de spaensche tyrannen die lancx dien Zeecant roofden/mis haechde/ ende abomineerden dit grouwelijck feyt/ om dat sy verloren het ghemack ende herberge die sy daer pleghen te hebben/al oft sy in haer huys gheweest hadden. Ick laet te segghen veel wtnemende groote boosheyden ende afgrijselijcke feyten/ welcke op deser manieren inde voors. Landen zijn gheperpetreert gheweest. Sy hebben van dien Zeecant die seer ghepeupleert was/ghebrocht inde Eylanden Espannola ende S. Juan meer dan twee millioenen sielen die sy al gerooft hadden/ welcke oock inde voors. Eylanden sy ghedoot hebben/ iagende die inde Mijnen ende anderen arbeyt/ boven die menichte die daer (soo boven staet) was. Het is een groote deernisse ende hertbreeckinge om te sien dē voors. Zeecant die so vruchtbaren Landt hadde/t'eenemael verwoest ende ydel van volcke. Het is gheverificeert dat sy nimmermeer schip en brenghen met geroofde Indianen (soo gheseyt is) sy en worpen doot inde Zee het derdendeel vande ghene die sijer in steecken/ mette ghene die sy dooden opt Landt om haer te vangen/ de oorsake is/om dat sy willende tot haren eynde ende intencie comen/ veel volcx moeten hebben om meer gelts te maken/ eñ

By cabo de cordera woōt in een vlecke een Heere Higoroto/seer, herbergich doende de Spaeniaerts veel goets/het welck hy qualijck gheloont wort.

Een groote deernisse te siē de gantsche custe woest eñ berooft van volck.

sy en nemen gheen victalie noch water meede/ dan luttel/om dat de tyrannen die haer reeders qualificeeren/geenen cost doen en souden/ daer en is nau ghenoech voor de Spaenjaerts die opt schip gaen om te rooven/ende also isser ghebreck voor de arme Indianen/ ende daerom sterven sy van honger ende dorst/ ende daer en is anders geen remedie dan ouer boort te werpen. Inder waerheyt/my heeft eenen persoon vanden gheselschappe vertrocken/hoe datter een schip was d'welck van de Eylanden de los Lucayos (daer oock seer groote ellende gheweest is) tot het Eylant Espannola (t'welck zijn tsestich of t'seventich mylen) sonder seylsteen ende Zeecaerte/ alleenlick cost af comen/ op het volghen tusschen de doode lichaemen/ die wten schepe inde Zee geworpen zijnde/derwaerts dreven/ende het schip leyden.

Dese menschē dieven/haer gierichheyt is oorsaecke van veele haerder slaven doot.

Nota.

Het hert soude eenen mensch die eenich teecken van bermhertichheyt heeft/breken/als hyse sach wten schepe comen aent landt daer sy wesen willen/ naeckt ende hongerich/ hoe sy vallen in onmacht van honger/ kinderen/ouders/mannen ende vrouwen/ daer nae/hoe dat sy als lammeren gescheyden worden van malcanderen/ de vaders vande kinderen/de vrouwen vande mans/wordende in kudden thien oft twintich by een ghestelt/ men worper het lot om/ ten eynde de onsalighe reeders (de welcke zijn de ghene die inlegghen om de schepen te reeden) ende de tyrannische roovers/ die d'Indianen gaen halen ende rooven in haer huys/betaelt moghen worden/als het lot valt op eenen hoop daer eenigen ouden oft crancken mensch onder is/dan seyt den tyran diet raeckt geeft desen ouden den duyvel/waerom geeft ghy en my? om dat icken begraven soude? Waer toe desen crancken om dat icken doen meesteren soude? Datmen hier dan nu besien mach/ hoe de Spaenjaerts de Indianen achten/ende oft sy volbrenghen het ghebodt Gods/ belangende de liefde van zijnen Naesten/daer aen hangt de Wet ende de Propheten.

Laten dese arme slaven honger lyden/ dat si aent lant comende/ daer henen vallen van hongher.

De tyrannije die de Spaenjaerts ghebruyckten teghens de Indianen int visschen vande Perlen/ is een vande wreede eñ verdoemde dinghen die inde werelt moghen zijn. Daer en is opter werelt gheen helsch ende desperaet leven dat hier mede mach gheleken worden/hoe wel dat het werckē inde gouwe Mijnen is in zijn respect seer zwaer ende quaet/ sy settense inde Zee/drie/vier/ende vijf ellen diep/ van smorgens vroech tot dat de Sonne onder gaet/sy zijn altijt onder het water swemmende/ sonder asem te scheppen/ ende wtreckende de oesteren daer de Perlen in wassen. Sy comen op met een netteken/ welck sy vol hebben/ ende om haer te verblasen/ daer terstont eenen Spaenschen Hencker is in een schuytken/ ende vertoeven sy met rusten/ hy slaetse met vuysten ende neemtse mettet hayr ende worptse int water/om dat sy wederom soudē gaen visschen/haer spijse is visch/van dien die Perlen hebben/ende pantaciba/ ende eenich mays (welck het broot van dien Lande is) de een

Aendrijvē om de perlē te visschē is groter tyrannie dan inde Mijnen te wercken.

van

van seer luttel substantie/ ende de ander seer pijnlijck om maecken/daer sy nimmermeer haer af en versaden/ de bedden die sy haer snachts gheven/zijn/ dat syse inde boeyen werpen opten vloer/ om dat sy niet wech loopen en souden. Sy verdrincken dickmael inde Zee/ als sy de Perlen visschen/ende en comen niet meer boven(want sy worden vande Tiburones ende Marraxos/ welck zijn twee soorten van seer wreede Zeebeesten/die eenen Mensch t'eenemael inslocken/dooden ende eten. Datmen hier besiet oft de Spaenjaerts die met desen handel van Perlen in deser manieren omgaen/achtervolghen de gheboden Gods/belanghende de liefde vanden naesten/ settende in perijckel vande doot/ de lichamen eñ sielen (ghemerckt sy sterven sonder gheloove ende Sacramenten) van haeren Naesten/om haere eygen begeerte wille/mitsgaders oock doende den armen menschen sulcken afgrijselijcken leven aen/ tot dat syse vernielen ende consumeren in corte dagen. Want het en is niet meugelijck dat een mensche langhe onder het water sonder asem te scheppen/ leven can/ bysonder want de continuele kouwe vanden water/ penetreertse ende doorlooptse/ ende daerom ghemeynlick sterven sy/ al bloet worpende wtten monde/om de engicheydt vande borste/ welcke coemt om dat sy soo langhe ende continuelick sonder asem te hernemen zijn/ ende van camerganck/ den welcken de kouwe causeert/ het hayr verandert/ zijnde van natuyren zwert verbrant/ende wordt ghelijck Zeewolven hayr/ende het salnitre loopt wt haer schouweren. Inder vueghen dat niet anders dan monstren onder menschen ghedaente/oft wel van ander specie schijnen te zijn. In desen onverdrachelijcken arbeydt oft om beter te seggen/ helsch exersitie/consumeerden sy alle de Indianen die inde Eylanden Lucayos waeren / als de Spaenjaerts dese comenschappe begosten te doen/ elck eenen golt 50. ende 100. castellanen/ want die van Lucayos zijn groote swemmers/ ende sy vercochtense openbaerlick/niet tegenstaende dat verboden was selve vande justitie/ hoe wel op d'ander syde onrechtveerdich. Sy hebben daer oock gedoot veele anderen sonder ghetal/van anderen Provintien ende ghewesten.

Neerduyckende om peerlen te visschen/ wordē dickwil verslint vande Zeebeesten Tiburones eñ Marraxos.

De Indianen vande Eylanden Lucayos zijn seer claecke swemmers

Vande riviere Pari.

LAncx de Provintie Pari/loopt d'lant opwaerts een ryvier geheeten Yuiapari/ meer dan tweehondert mylen/ daer op ginck eenen boosen tyran veel mylen/in het iaer 1529. met 400. mans/ ende dede wtnemelicke groote moorden/levendich verbrandende/ eñ metten messe vernielende ontallick onnosele lieden/die in haere huysen eñ bleckē warē/sonder yemant quaet te doē/eñ sonder achterdenckē/eñ hy lietse tot asschē verbrandē/verslagen eñ wech gevlodē grote quantiteyt vā plaetsē eñ volcke/eñ hy sturfeē quade doot/eñ zijn armey verstroyde.

Den eenen tyran blijft doot den ander comt weder in de plaetse,

Maer daer succedeerden in het voorst. quaet ende tyrannie/ander tyrannen/ ende noch heden daechs gaen sy daer langer verdestrueren/ mooren ende ter hellen tagen de sielen die de sone Gods verlost heeft met zijn dierbaer bloet.

Van het Rijck van Venecuela.

IN Jaer 1526. door bedroch ende schadelijcke persuasien/ daermen den Coninck onsen Heere mede verabuseerde/ soo men altijt heeft ghearbeyt hem de waerheyt te bedecken/ belangende de schaede ende verlies/d welck Godt de sielen/ende zijnen staet in Indien geleden hebben/ gaf zijn Mapestept/ende gunde een Rijck veel groter dan heel Spanjen/te weten Venecuela/ t'samen metten Gouvernemente ende gheheele jurisdictie/ seeckere Coopmans van Duytslandt/ onder seecker verdrach datmen met haer maeckte. Dese/ met driehondert mannen oft meer in dat Landt ghecomen zijnde/vonden het volck niet anders dan seer sachtmoedighe ende tamme schapen/ghelijck ende noch veel meer als alle d'ander die men plegen te vinden eer de Spaenjaerts haer schade deden in alle canten van Indien. Sy quamen onder haer met grooter wreethept/sonder comparacie/dat geen ander tyran vande ghene die wp ghesept hebben/opt en dede/ ende met meerder onredelickhept ende raserije/dan oft sy hadden seer wreede Tigren/ rasende wolven/ende leeuwen gheweest. Want sy met grooter begheerte ende rasende blinthept van gierichept/ende met meer wtgheleesen manieren ende vernuft om te hebben ende rooven gout ende silver/ dan alle de voorgaende (achter laetende alle vreese Gods/ende des Conincx/ eñ schaemte des volcx) vergheten hebbende dat sy sterffelijcke menschen waren/ende des te meer/ om dat sy meer libertepts hadden (hebbende alle de jurisdictie vanden lande) hebben verwoest/ verdestrueert/ ende wtgheropt (dese vleeschelijcke duyvelen) meer dan vier hondert mylen Landts/ seer vruchtbaer ende gheluckich/ ende daer in begrepen zijn wonderbare Provintien/dalen van veertich mylen/ seer lustighe Landen/ seer groote bewoonde plaetsen/ seer rijck van volck ende gout. Sy hebben gedoot ende t'eenemael verscheurt/ groote ende diverse Natien/ veel talen te niet ghedaen/ niet hebbende ghelaten eenige persoonen diese spreken/ ten sy dat het eenighe zijn die ghebloden zijn inde holen ende ruplen int diepste vande eerde/ vluchtende voor alsulcken vremden eñ pestilencieusen mensch. Sy hebben meer gedoot ende vernielt ende ter hellen gesonden van dese onnoosele generacie/door vreemde/ diverse ende nieuwe manieren van wreede boosheyt ende ongoddelickhept (so ick gelooue) dan vier of vijf millioenen sielen/ende noch heden daechs en houden sy niet op vande ontallicke ende wtnemende groote onrechtveerdichepden/

Is niet tammer dat so vruchtbaer landt verlozen gaet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

dicheyden / overlasten ende verdriet die sy ghedaen hebben ende noch doen/wil icker drie of vier vertellen/daer by men mach oordeelen/ t'gene dat wy hier boven segghen dat sy ghedaen hebben.

Sy vinghen den oppersten Heere vande gantsche Provintie / sonder eenighe oorsaecke/alleenlijck om gout te hebben/ ende pijnichden hem/ hy vont raet om hem te ontbinden ende liep wech int geberchte/ hy beroerde ende verbaerde het volck/ d'welck vluchte inde bergen ende wtweghen. De Spaenjaerts vinden middel daer op ende in te gheraken/ ende deden daer wreede moorden/ ende alle die sy het leven behielden/ vercochten sy int openbaer voor slaven. In veel Provintien ende alom daer sy quamen/ eer sy den oppersten Heere ghevanghen hadden/ginck het volck haer te ghemoete/singende ende dansende ende met veele presenten van gout in groote quantiteyt. De betalinge die sy haer deden/ was (om het Landt te doen verschricken) dat hyse dede metten zweerde vernielen. Eens comende opte voors. maniere het volck hem ontfangen/den duytschen tyran dede groote menichte van volcke setten in een groot stroyen huys/ende al in stucken houwē/ende also boven int huys eenen grooten balck lach/ daer op veel volcx gheclommen was/ om de bloedighe handen ende zweerden van alsulcken menschen oft beesten sonder bermhertichept te outgaen/desen helschen mensch beval in het huys het vyer te steken/ daer sy/ al dier in waren verbranden. Hier om verliep al het gantsche volck opt gheberchte/ daer sy haer meynden te salveren.

Een duytschē tyran verbrāt tvolck in haer huysen/hout in stucken/eñ doorsteeckt/de reste vluchte daerom opt geberchte.

Sy quamen in een ander groote Provintie/ palende aen die van sint Martha/sy vonden de Indianen in haere huysen ende steden peyselick ende onledich in haer werck. Sy waren langhen tijdt by haer/ etende haeren cost/ende de Indianen diendense al oft sy haer het leven ende salicheyt souden ghegeven hebben/ sy verdroeghen haere continuele verdruckinghe ende ordinarise inportuniteyt/die intolerabel zijn/ oock soo eet eenen slockaert van eenen Spaenjaert in eenē dach meer/ dan op een maent een huysgesin van die Indianen. Binnen middelen tijdt gaven sy haer wt goeden wille/ groote sommen van gouts/ met ander ontallick veel goets dat sy haer deden. Ten eynde/ als de Tyrannen wilden vertrecken/ dachten sy by dese maniere de huyshuere ende costen te betalen. Den duytschen tyran Gouverneur (ende oock soo wy gheloven Hereticq/want hy gheen misse en hoorde noch en lietse veel ander hooren/ met ander jndicien van Lutheraen/ diemen aen hem speurde) beval dat men alle de Indianen met haere vrouwen ende kinderen die men soude connen achterhalen/vanghen soude/ende setten in een groote plaetse oft pletse die routom met staecken gesloten was/ ende tot dien eynde ghemaeckt was/ende dede haer weeten dat de gene die daer souden willen wtcomen/ende vry zijn/ dat sy haer souden moeten rantsoneren/ ten wille vanden onrechtveerdighen Gouverneur/ gevende soo

Eenen spaenjaert verdoet so veel op een dach/ als den Indiaen op een maent.

 veel

Hy ſluytse in eenen tuyn/eñ connen sonder haer te rantsoenen niet wt comen.

beel Gouts vooz hare personen/ende so beel vooz haer wyven ende elck kint/ende om haer meer te dzinghen verboot datmen haer niet t'eten en soude gheven/tot dat sy het voozs. Gout opbzochten. Veel sonden tot hare hupsen om Gout/ende losten haer soo sy best costen/sy ontbondense ende lietense gaen nae haer werck/ende hupsen om t'eten / den tyzan sont seker Spaensche robers eñ dieven/die wederom de arme gerantsoneerde Indianen bangen soude/en bzengense wederom daer sy te vozen gheweest hadden/sy ppnichdese met hongher ende dozst/tot dat sy haer noch eens losten. Daer wasser beel die twee of dzie repsen ghevanghen ende gheransoneert waren. Andere die niet en vermochten/noch so beel en hadden/want sy haer al het Gout dat sy wisten ghegheven hadden/liet hy inde voozs. besloten plaetse/tot dat sy daer alle van grooten honghersturven.

De packs niet te connen draghen/snyden haer dē hals af

Van dier daet liet hy verlozen/verwoest/eñ sonder volc/ een Pzovintie die seer rijck van volck ende Gout was/ende heeft een dael of valepe van veertich mylen / ende daer in verbzande hy een vlecke van dupsent hupsen. Desen helschen tyzan nam vooz hem te gaen binnen waerts int lant/om daer lancx t'ontdecken de helle van Peru. Tot dese onghelucighe repse lepde hy soo beel ontallicke Indianen als hy cost / ghesladen met ghewicht van dzie ende vier arobas (een aroba is 25. pondt) ende geschakelt in ketenē/als yemant haer ruste of flau wert van hongher/arbept ende weerckhept/so sneden sy hem terstont het hooft af/boven aende bandt vande ketenen/om niet te taeben tot dat d'ander / die bupten waerts ginghen ontschakelt souden zijn / ende het hooft biel op d'een zyde/ende het lichaem op d'ander/ende depldē zynen last op d'ander. Te segghen de Pzovintien die hy verwoeste/de steden ende plaetsen die hy verbzande/waren meest al stropen hupsen/ het volck dat hy vermoozde/de wzeethedē die hy in particuliere moozderpen op desen wech dede/en is gheen dinck dat geloofelick is / nochtans ist verschzickelijck ende warachtich.

Ander tyrannen soeckende tgouden huys van Peru/verschryven haer vande verwoestinghe by andere ghedaen.

Daer na waren lancx den wech ander tyzannen comende van Venecuela/ende ander van S. Martha/ met ghelycke hepligbe mepninghe van t'ontdecken dat heplich gouwen hups van Peru / ende vonden al het Landt meer dan twee hondert mylen lanck soo verbzant/verwoest ende verlaten (zijnde te vozen geweest seer ghepeupleert ende geluckich/ soo gesept is) dat sy selve/hoe wel sy oock wzeede tyzannen waren/haer verwonderde ende verschzickte/siende de voetstappen daer hy lancx gegaen hadde/van alsulcken deerlicken jammer.

Al dese dinghen zijn ghetoont met veel ghetupghen vyden Fiscal van den raet van Indien/ende den thoon berust inden voozs. raet/ende nochtans en verbzande den raet nopt yemant levendich/van alle dese schendelicke tyzannen/ende het en heeft niet te bedupden datter ghetoont is in respect van het groot jammer ende quaet dat sy aengherecht hebben/

want

want alle d'officieren vande justitie/ die tot noch toe in Indien zijn geweest/ deur haer groote ende doodelicke blinthepdt en hebben haer niet voorder geoccupeert om t'examineren de delicten / overlast ende mooren/welcke de tyrannen van Indien hebben ghedaen / ende noch doen/ dan alleenlick voor so veel als sy segghen/om dat die ende die d'Indianen heeft overvallen / heeft de Coninck soo veel duysent Castillanen incomens verloren/ende dat te bewysen/luttel thoons ende dien consupsende generael is haer ghenoch/ende oock en weten zijt niet te vertsieren noch te doen soo sy behooren/want deden sy het gheene dat sy voor God ende den Coninck schuldich zijn te doen/sy souden bevinden dat de voors. duytsche tyrannen meer dan drie millioenen Castillanen Goudts den Coninck gestolen hebben/want t'lant van Venecuela met d'ander meer/dat sy hebben verwoest/bedorven ẽ volckloos gemaect/ is meer dan over 400 mylen(soo ghesept is) is het rijckste ende meest prosperende lant van Gout/ende was volder van volck/als inde werelt mach wesen/ende sy hebben hem meer renten ende verloop / belet ende doen verloren gaen/die de Coningen van Spanjen daer gehadt soudē hebbē/ twelck 16 jaren geleden is/dat de tyrannen/vpandē van God ẽ vandē Coninck daer begosten te verdestrueren meer dan twee millioenen/ẽ dese schade en sal tot t'eynde des werelts nemmermeer connen verhaelt worden/ten waer dat God door miraculen so veel millioenen dode sielen dede verrysen.

Hy bewijst hier dat dese duytsche Capiteyn den Keyser gheslolen heeft drie millioenen goues.

Dit zijn de tydtlijcke schaden vanden Coninck/ nu waert oock goet datmen considerere hoe groot eñ veel dat zijn de schadē/ oneer/ blasphemien/schande/ welcke Godt ende zijn wet zijn aenghedaen/ ende waer mede dat soo ontallicke menichte van sielen/ welcke branden inde helle om de begeerte ende wreethept van dese tyrannische animalen ofte Allemanen/ gherecompenseert sullen worden. Hier mede alleen wil ick dare onsalichept ende wreethept beslupten/ dat van dat sy int Lant quamen tot nu toe/te weeten dese sesthien jaren/ sy veel schepen geladen met Indianen/ghesonden hebben te vercoopen voor slaven/in de Eylanden van S. Martha/Espannola/Jamayca/S. Juan/al meer dan een millioen/ ende noch heden daechs 1542.sepnden/ siende ende gheprysende de Coninclijcke audientie van Espannola/ ja favoriserende/gelijck sy doen alle ander onepndelicke tyrannien ende schaden/welcke opte Custe van het vast landt (d'welck is meer dan vierhondert mylen/ hebbende Venecuela ende S. Martha gheweest/ende noch zijnde onder haere jurisdictie) zijn ghedaen gheweest/ende hadden connen beletten ende remedieren/ daer en is geen ander oorsaecke gheweest om dese Indianen in slavernije te brengen/dan alleenlick den boosen/blinden/ende verherden wil/om te voldoen de onversaepde begeerlichept van gelt/ vande voors. wtnemende gierighe tyrannen/ghelijck alle d'ander altijt in alle d'Indien hebben ghedaen/ nemende die tamme lammeren ende Schapen

De wreethept van desen/doo so veele sielen ter hellen gae.

Wt desen hoop meer dā een millioen sielē verdoent.

wt hare

wt hare huysen / met hare vrouwen ende kinderen op de voors. wreede ende schandelicke maniere/ende doende haer het Contncx yser aen/om voor slaven vercocht te worden.

Vande Provintien vanden vasten Lande/ lancx het ghewest datmen hiet Florida.

IN dese Provintien zijn gheweest in diverse tyden van het jaer 1510. of 11. drie tyrannen/om de wercken te doen die d'ander ende de twee van haer in ander ghewesten van Indien ghedaen hebben/om tot staten/die met hare verdiensten niet gheproportioneert en zijn/te geraken/door het bloet ende verlies van haren naestē/ende alle drie zijn sy een quade doot ghestorven met ruyne van hare persoonen ende huysen/die sy hier voormaels ghetimmert hadden van het bloedt vanden menschen/soo ick ghetuyghe ben van alle dese drie / ende hare memorie is wtgeroyt vanden boden des eertrijcx/ als of sy noyt ghelcest en hadden/sy lieten het lant vol schandaels/ infamie ende grouwel van haren naem/met eenige moorden die sy deden/maer niet veel/want God versloechse eer sy meer misdeden / want hy hadde wtghestelt tot daer toe haer te castyen/ om al dat quaet dat ick ghesien hebbe / dat sy in ander deelen van Indien gheperpetreert hadden. Den vierden tyran was nu lestmael daer/int jaer 1538. wel opgherust / ende het is drie jaren gheleden datmen van hem niet en weet / ende dat hy niet te voorschyns en coemt.

Drie tyrannen op Florida vā God gestraft.

Wy weten voorseker dat hy terstont verdween/ want hy met zijn geselschap in dese drie jaren veel volcx verdestrueert heeft/ soo verre hy eenich volck/daer hy quam/vont. Want hy is een vande notabelste ende gheexperimenteertste / ende vande gheene die meer schade / quaet ende destructien van veel Provintien ende Rijcken met zyn ghesellen gedaen heeft/maer wy ghelooven meer dat God hem het eynde/dat hy den anderen gaf/oock ghegheven heeft.

Drie of vier jaer nae dat het voorgaende gheschreven was / quamen wt het voors. Lant Florida/de reste vande tyrannen / die met de voors. grootsten tyran/die sy doot ghelaten hadden/gheweest hadden / vande welcke wy wisten de onghehoorde wreetheden ende boosheden / die al daer/bysonder als leefde die voors. tyran ende nae zijn doot / de onmenschelicke menschen onder dat onnoosel ende niemant misdoende volck/ deden. Op dat niet onwarachtich vallen en soude/tghene dat ick hier te voren hadde gheraden/ende zijn so veel die den reghel/die wy int beginsel stelden/affirmeerden/dat hoe sy verder gingen ontdecken/verjaghen ende verderven luyden ende landt/soo veel notabelder wreetheden ende boosheden teghens God ende haren naesten bedreven zijn/ja het walcht

De selfde wreetheyt.

ons

ons langher te vertrecken so wel ende soo afgrijselijcke/ grouwelicke ende bloedighe feyten/ niet van menschen/ maer van wilde dieren/ ende daerom en wil ick niet meer dan dese navolghende vertellen.

Sy vonden groote vlecken van volcke seer dispost/ wijs/ politicq/ ende ghereguleert/ daer onder deden sy groote moyt (so sy pleghen) om haer te verschricken. Sy afligeerdense ende doodense met packen ende lasten te doen draghen ghelijck men de beesten doet/ alsser pemandt ruste oft slau werdt/ om d'ander die voor waren vande ketenen daer sy in gelept werden/ niet ontdoen en souden/ sy sneden hem het hooft aenden hals af ende het lichaem viel op d'een syde/ ende het hooft op d'ander/ ghelijck wy dat noch elders ghescrhiet te zijne/ boven hebben ghesept. Gecomen zijnde in een stadt daer sy met blyschappe ontfangen werdē/ ende daermen haer ghenoech te eten gaf/ ende meer dan 600. Indianen/ om als muyplen haer packen te draghen/ ende tot dienst vande peerden/ ende de tyrannen van daer vertrocken zijnde/ quam wederom eenen Capitepn/ maerschap vanden grootsten tyran/ daer sy gheen achterdencken en hadden/ ende doorliep mit zijn lancie den Heer ende Coninck van dier plaetse/ eñ bedreef meer ander wreetheden. In eē ander groote vlecke om dat haer dochte dat het volck daer meer voor haer sach om de leelicke eñ afgrijselijcke wercken die sy van haer ghehoort hadden/ vermoorden mettē zweerde eñ lancie/ clepn en groot/ kinderē/ ouders/ onderlaten/ sñ Heeren/ sy en bergaven niemant. Aen groote menichte van volcke/ ende bysonder aen meer dan 200 t'samen (soomen sept) die sy deden roepen van seecker plaetse/ oft wel dat sy van selfs quamen/ dede de voorst. opperste tyran af snyden de neusen mette lippen/ totte baerden toe/ latende haer aensicht alsoo ghescroyen/ ende met dese pijne ende beschaemthept soudense al bloyende de tydinghe draghen vande wercken ende miraculen/ welcke dese ghedoopte predicanten vanden heylige gheloove deden. Datmen oordeele wat lief de dat het volck/ twelck so ghetracteert is/ den Christenen draghen sal/ ende hoe dat sy ghelooven sullen/ dat de God (die sy hebben) goet ende rechtveerdich is (ende de Wet ende Religie die sy belyden/ ende daer van sy haer beroemen/ superver ende sonder vlecke is. De boosheyt die sy daer deden/ dese onsalighe menschen ende verlozen sonen/ is boven maten groot ende vreeint/ ende alsoo sturf den onsalighen capitepn sonder biechte/ ende wy en twyfelen niet/ regard nemende op zijn groote misdaden/ hy en sy begraven inde helle/ ist sake dat Godt moghelick hem niet secretelick en versach nae zijn Godlicke barmhertichept/ ende niet na zynen verdienslen.

Wy snijtse de neuse/ lippen/ ende baert af tot verschrickinghe van dander.

Vanden Rivier de la plata oft Silver.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

VAnden jaer 1522. oft 23. af / zijn dzie of vier Capitepnen gheghaen tot den Riviet de la plata / daer groote Rijcken ende Pzovintien zijn/ende seer dispost ende redelick volc. Wp weten int generael/dat sp gedoot hebben ende schade ghedaen/ende belanghende het particulier / soot niet en doet ten pzopooste van het gene dat wp nu meer tracteren van d'Indien / wp en weten niet notabels te seghghen/wp en twpfelen nochtans niet sp en hebben ghedaen ende doen de selve wercken die op d'ander plaetsen zijn ghedaen/ ende daghelicx ghedaen wozden/want het zijn de selve Spanjaerts / ende onder haer isser die haer ghevonden hebben in ander plaetsen/ ende oock om dat sp daer gaen om rijck ende groote heeren/ghelijck d'ander doen/te wozden/ende dat is onmoghelick dat tselfde zijn can sonder verderffenisse/moozderie/ rooverie ende verminderinge van d'Indianen/achterbolgende de maniere van doen/ende boose weghen / die sp ghelijck d'ander hielen ende inginghen. Nae dat wp het voozs.gheschzeven hadden/vernamen wp voozwaer dat sp hebben verdestrueert ende verwoest veel groote Pzovintien ende Rijcken van dat Landt/doende seltsame moozderpen ende wzeetheden onder dat ongheluckich volck/ daer mede sp haer wtsteken ghelijck d'ander/ende meer dan d'ander/want sp hebbent beter mogen doen/om dat sp verder van Spanjen waren/ende sp hebben geleeft sonder minder reghel ende justitie (hoe wel dat nerghens in Indien eenige was/soo wel schynt bp al dat boven verhaelt is) Onder ander ontallicke boose stucken/heeftmen inden raet van Indien de navolgende ghelesen.

Sy gaen om eyckdom nen te halen/haer wech ghedyet tot verderf vã de inwoõders

Sekeren tyran Gouverneur zijnde / beval eenighe van zynen volcke dat sp haer souden transpozteren tot seker viecken/ende so verre t'volck haer niet t'eten en gaf/dat zpse doot slaen souden. Wt crachte van dien sp ginghen/ende want d'Indianen meer dooz vreese van haer vpanden te sien/dooz haer vluchten/dan dooz faute van mildithepdt dat niet en wilden gheven/soo sloeghen sper over 5000 doot. Item seker getal van volcke van pepse/dat sp bp gheval hadden doen roepen / quamen haer setten in haer handen / ende pzesenteren tot haeren dienst/ ende want sp soo vroech niet en quamen/oft dat de Spanjaerts / soo sp pleghen ende de ghemepn costupme is/wilden haer verbaren. Ende de Gouverneur beval datmense al in handen van d'ander Indianen / haer vpanden/ overleveren souden / sp baden schzepende ende roepende / dat zpse selber doot souden slaen/ende haer vpanden niet geven/ende niet willende het hups/daer sp in waeren/ verlaeten/werden al vermoozt/roepende ende seghghende: Wp comen om u te dienen in pepse/ ende ghp doot ons/onse bloet blyhe in dese mueren in ghetuggenisse van onse onrechtveerdige doot/ende uwe wzeethept/dit was voozwaer eẽ notabel sept/weerdich om te considereren/ende meer om te beclaghen.

Sy comen de Spaniaerts te dienste/ende even wel wozdẽ sy haer vpãden ovet ghelevert.

Nota.

Vande

Afbeeldinghe vande Spaenſche Tirannye.

DE groote Keyſer van verſcheyden vremde Rijcken
Liet met geck'lijck geweer, zijn onverſochtheyt blijcken;
Teghen veryſert Volck, ſtelt hy een naackten hoop,
Dus bleef zijn hoocheydt daar ghevanghen inde loop.

Voor vier, vyfthien Millioen heeft willich hy ghegeven,
Om ſo te houden dat ſo ſeer ghewenſchte leven:
Als Atabaliba, ſich ſelven hadd' verpant,
Wiert hy van 't trouw'loos volck verworricht en verbrant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

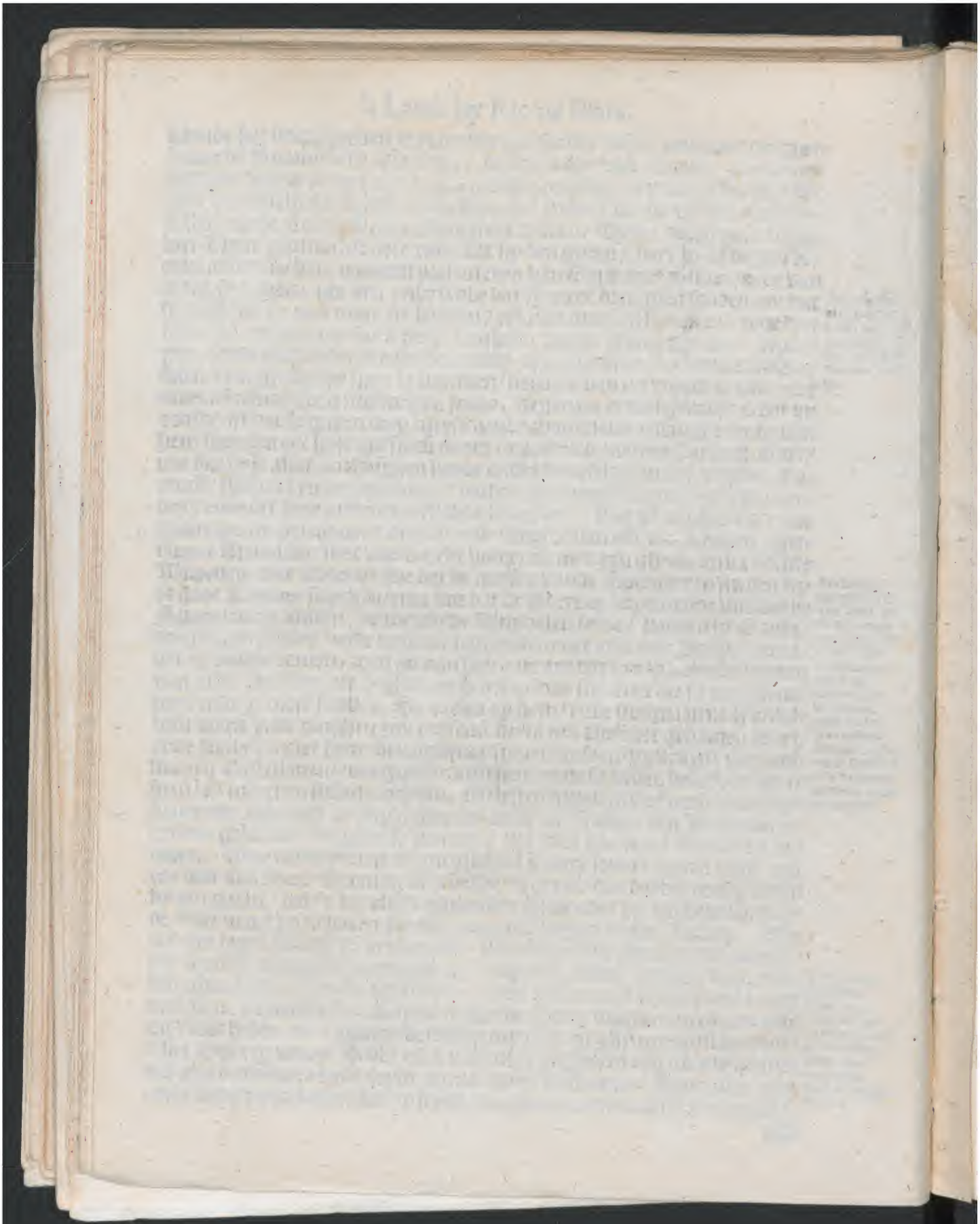

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Vande groote Rijcken ende Pro-
vintien van Peru.

INt jaer 1531. was eenen anderen grooten tyran met sijner volck in de Rijcken van Peru / al daer incomende metten titel / intentie ende beginselen / van allen d'ander voorgaende (want het was een vande geene die hē meest ende lanxste hadde geexertiteert in allen de wreetheden ende jammer die opt vast lant van het jaer 1510. af / ghedaen hadden gheweest) wies in wreethepden / moorderpen ende roouerpen / sonder gheloove ende waerhept verdestrueerende de bleecken / verminderende ende doodende het volck / ende wesende oorsake van so groten quaet datter ghebolcht is / sulcx dat wp wel verseeckert zijn / dat niemant en sal connen verhalen / tot dat wp claerlick sien ende kennen sullen inden dach des oordeels / ende sommighe die ick geerne soude vertellen / zijn voor hare circonstantien / leelickheden ende qualitepten soo seer beswaert ende mismaect / dat ick inder waerhept die niet en soude moghen of connen wtspreken / ende int licht brenghen: In zijn ongeluckich incomen / vermoorde ende verdestrueerde hy eenich volck / ende roofde groote quantitepdt van Gout / in een eplandt d'welck lepdt bpde voors. Prouintien / seer ghepeupleert ende lustich / ende ontfangende den Heere met zijn volck ghelijck Enghelen vanden hemel / ende nae ses maenden hebbende afgheteert haer onderhousel / ende van nieus open ghedaen hare roozn schueren die sy ghesloten hielen voor haer ende hare wyven ende kinderen / tot in eenen drooghen onbruchtbaren tijt / ende met veel tranen presenteerende dat sy daer af nemen souden ende eten so veel als haer beliefde. Het loon voor dit ootmoedich presenteren / was / dat hy een groote menichte met sweerden ende lancien dede dooden / ende diese lebendich costen crpghen / maecktense toe slaven / met ander groote ende notabel wreetheden / die sy onder haer deden / latende het voors. eplandt bptans sonder volck. Van daer gingen sy nae de Prouintie de Tombala / welck is opt vast lant / doode ende verdestrueerde so veel als sy costen / eñ sy sepden / om dat al het volck van hare grouwelicke wercken bluchten / dat sy haer opwirpen / ende dat sy rebellen vande Coninckljcke Majestept waren. Desen voors. wreeden tyran ghebruyckte dese ruse / dat hy den ghenen / daer hy af begeerde / ende ander die hem quamen presenten van gout ende silver / ende van al dat sy hadden / gheven / ende sepde dat sy meer brenghen souden / tot dat hy sach dat sy niet meer en hadden / oft niet meer en brochten / ende dan sepde hy dat hyse ontsinck voor Vassallen vande Coninghen van Spaenjen / ende omhelsdense ende dede twee Trompetten / die hy daer hadde / slaen / ende gheven de haer te verstaen / datmē van nu voortaen haer niet meer afnemen noch misdoen en soude.

De wreethede connen niet verhaelt worden / maer sullen inden dach des oordeels blijcken.

Sy moeten al brengen dat sy hadden / dan souden sy zijn Vassallen van den Keyser.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Achtende al wel gherooft al dat hy roofde oft dat sy gaven door vreese vande abominable tydinghe die sy van hem hoorden eer hijse ontfinck onder de protectie vanden Coninck/al oft/na dat hijse alsoo ontfanghen hadde onder de beschermenisse vanden Coninck/ syse niet en verdruckten/roofden/verwoesten/ ende verdestrueerden/ ende oft hijse alsoo niet en hadde bedorven. Luttel daghen daer nae quam den souverraynen Coninck ende Keyser van alle die rijcken/ ghenaemt Altabaliba/ met veel naeckt volcx/ende met zijn geckelijcke slechte wapenen (niet weetende hoe dat de messen vande Spaenjaerts sneden/ ende haere lancien staecken/ende hoe dat die peerden liepen/ ende wy dat de Spaenjaerts waren/ de welcke de duyvelen selven/ hadden sy Gout aengrijpen souden/ende rooven/ seghende: waer zijn dese Spaenjaerts/ dat sy voorts comen/ ick en sal van hier niet tot dat sy my voldaen hebben van mijn Vassalen die sy ghedoot hebben / ende schatten die sy my ghenomen ende gherooft hebben. Sy vielen op hem/ ende sloeghen hem af ontallick volck/ ende vinghen zijn persoon/ die in een rosbaer ghedraghen werdt/ende handelen met hem/belanghende zijnen ransoen/ hy belooft vier millioenen Castellanen/ende geefter vijfthien/ ende sy lieden belooven dat sy hem los maecken sullen/ nochtans ten lesten gheen gheloof noch waerheyt houdende (gelijck de Spaenjaerts noyt in Indien den Indianen en hebben ghehouden) legghen sy hem op dat door zijn bevel t'volck by een quam. Hy antwoorde dat in zijn gheheel Landt sonder zijnen wille/ niet een blat van eenen boom en verroerde/ in gheval/ dan datter eenich volck by een quam/dat sy vrijelijck ghelooven souden dat hy dat bevolen hadde/ende want hy in haeren handen was/dat sy hem dooden souden. Alle dit niet teghenstaende/sy verdoemden hem levendich ghebrant te worden/hoe wel dat naemaels sommighe den Capiteyn baden datmen hem verworghen soude/welck gheschiede/ ende geworcht zijnde/werdt noch verbrant. Altabaliba zijn vonnis hoorende/ seyde: waerom verbrandt ghy my? wat hebbe ick u ghedaen? beloofdy my niet dat ghy my ontslaen soudt/ u het Gout gevende? Hebbe ick u niet meer ghegeven/dan ick u beloofde? als ghy immers so wilt/ seynt my nae uwen Coninck van Spanjen/met meer ander proposten die hy seyde/tot groote confusie ende verworpinge vande groote onrechtveerdicheyt vande Spaenjaerts/ende finalick/verbranden sy hem. Datmen hier considerere de rechtveerdicheyt ende titel van dese oorloghe/de ghevanckenisse van desen Heere/het vonnis ende executie van zijn doot/ mitsgaders de conscientie daer mede dese tyrannen so grooten schatten besitten/ ende hoe dat sy aldaer desen grooten Coninck ende ander ontallicke Heeren ende particuliere roofden ende stalen.

Van ontallicke/ notabele/ wreede ende boose feyten/tot wtroyinghe van dat volck/geperpetreert door de gene die haer Christenen noemen/ wil ick hier eenighe luttel verhalen/ de welcke eenen broeder van Sinte

Franciscus

Altaliba den Coninck van Tica/ eñ Cili/ coemt met een groote menichte ongewapēt volck/om te wrekē over de Spaeniaerts/ dan sy en wistē niet hoe dat de coers treften/ eñ de sweerden ende spiersen quetsten.

Den Coninck Altaliba geeft rantsoen dick/ ende boot soo veel gout als een baem ende meer/ eñ noch moet histervē.

Nota.

Franciscus int beginsel sach/ ende onderschreef met zijnen naem/ seynde daer af in alle quartieren van Indien/ ende in Castilliën diverse copijen/ daer af ick een hebbe met zijn eyghen hantteecken daer hy soo sept: Ick broeder March van Nica van sinte Franciscus ordens/ commissaris ouer de Broeders vande selve ordens/ inde Prouintie van Peru/ die gheweest ben van d'eerste Religieusen/ die metten eersten Christenen inde voorsz. Prouintien quamen/ segghe/ gevende waerachtighe ghetuygenisse van sommighe saken/ die ick met mijn ooghen daer sach/ bysonder belangende het tractement ende oorloghe/ die men den inlanders aengedaen heeft.

broeder marc van Nica getuycht als volcht.

Inden eersten ben ick ghetuyghe van sien/ ende weete door waerachtighe experientie/ dat dese Indianen van Peru/ zijn het goetwillichste volck dat men in Indien ghesien heeft/ bycnt ende toegedaen den Christenen/ ende ick sach dat sy den Spaenjaerts ouervloedelick/ gout/ silver costelijck gesteenten/ ende al dat sy begeerden ende in haer macht was/ gaven/ met allen goeden dienst die sy haer deden/ en sy en begosten nimmermeer te oorloghen/ maer waren altijt bereydt/ soo langhe als de Spaenjaerts haer gheen oorsaecke door haer quaet traytement ende wreetheyt en gaven/ maer ontfingense in haer steden met alle goetwillicheyt ende eere/ gevende haer te eten/ ende so veel slaven ende slavinnen tot dienst/ als sy begeerden.

Getuycht dat volck van Peru het beste volck van Indien is.

Item ick ben ghetuyghe ende ghebe ghetuycheniſſe/ dat sonder oorsaecke te geven/ soo broech als de Spaenjaerts int Landt quamen/ nae dat den grootsten Cacique Atabaliba ghegeven hadde meer dan twee millioenen gouts/ ende dat het volck sonder wederstaen in haeren handen het heel Landt ghestelt hadde/ dat sy terstont den voorsz. Atabaliba die Heere was van het heel Lant/ verbranden/ ende nae hem/ levendich zijnen Capitepn generael Cothilimica/ de welcke met ander principale/ was bredelijck totten Gouverneur ghecomen. Van ghelijcken/ luttel daghen daer nae executeerden sy metten overe Chamba/ eenen anderen seer voornoemden Heere vande Prouintie van Quito/ sonder schult oste waeromme/ van ghelijcken deden sy met eenen Chapera/ Heer van Canarien/ oock onrechtveerdelick. Sy roosten Albis een vande Heeren die in Quito waren zijn voeten/ ende deden hem veel ander tormenten aen/ om dat hy segghen soude/ waer dat Atabaliba zijn gout ghelaten hadde/ daer hy (soot scheen) niet af en wiste. Item sy verbranden in Quito Cocopanga die Gouverneur van Quito hadde ghewest/ welck door seecker vermaninghe die hem dede Sebastiaen de benalcazar Capitepn vanden Gouverneur/ quam als vrient/ ende om dat hy soo veel gouts niet en gaf als sy begheerden/ werdt met meer ander Caciquen ende principael personagien verbrandt/ ende door soo veele als ick rost verstaen/ soo was haere intentie/ niet eenen Heere int gantsche Landt te laeten.

Atabiba oock zijnē Capiteyn Cothilimaca verbrant oock Camba.

Braden een Heer vā Quito/ om dat hy niet gouts genoech bracht.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Item dat de Spaenjaerts groot ghetal van Indianen vergaderden/ ende sloten in dzie hupsen so veel alsser in cost/ ende staken het vper daer in/ende verbzandense al te samen/sonder het minste tegens de Spaenjaerts te misdoen/of eenighe oorsake te geven. Ende het ghebeurde dat daer eenen geestelijcken persoon ghenaemt Ocanna trock eenen jongen wten vpere/daer in hp bzande/ende daer quam eenen anderen Spaenjaert/ende nam hem wt zijn handen/ende worp hem int midden vande vlamme/ daer hp asschen werdt metten anderen/ welcke Spaenjaert op dien selven dach wederom nae den legher keerende/viel op den wech subitelijck doot/ ende ick was van advijse dat sp hem niet en hoorden te begraven.

Ick gaf vonnisse dese twee den spaniaert niet te begraven.

Item ick affirmere dat ick selve voor mijn oogen sach/ dat de Spanjaerts den Indianen/mannen en vrouwen/de handen/nuesen ende ooré sonder propoost afsneden/alleenlijck om haere geneuchte/ ende dit in so veel plaetsen ende ghewesten/ dat lanck soude te vertellen zijn/ ende ick sach dat de Spaenjaerts de honden op de Indianen joeghen om te verscheuren/ ende ick hebbe ghesien dat sp dat aen seer veel deden. Oock sach ick soo veel hupsen ende blecken verbzanden/dat ick om de groote menichte/het getal niet en soude connen ghesetten.

Sy sapden de arme Indianē neusen eñ ooré af om de gheneuchte.

Het is oock waer/dat sp namē kinderkens vande borste/metten armkens/ende slingherden of wierpen die om hooghe soo seer als sp costen/ ende ander veel jammers ende wreethept sonder oorsaecke/ dat ick mp schzeumde/ende veel ander ontallicke leelijcke stucken die ick sach/ die te lanck waren te verhalen.

Slingeren de kinderkēs om hooghe door gheneuchte.

Item ick hebbe ghesien/dat sp riepen sommige Caciquen ende principale Indianen/ dat sp pepselijck ende vzedelijck comen souden/ haer belovende verseeckerhept/ ende ghecomen zijnde/ dat spse terstont verbzanden/ende in mijne teghenwoordicheyt verbzanden sper twee/ den eenen in Andon/ende den anderen in Tumbala/ende ick en cost nopt beletten/hoe veel dat ick haer predickte/dat spse niet en verbzanden. Ende voor Godt ende op mijne conscientie/soo veel als ick can vinden/ende alle ander ghevoelen/ de oorsaecke waerom dat de Indianen van Peru haer hebben opghewozpen/ comt van dit quaet traitement ende dat sp soo groote redene geven/ want sp en hebben nopt met haer waerhept ghebzupckt/noch woozt ghehouden/maer sp hebbense teghen alle rede ne ende recht/ tyzannelijck met al het Landt verdestrueert/ in sulcker manieren met haer levende/dat sp ghedelibereert hebben eer te sterven/ dan van gheliicken meer te verdzaghen. Item ick sach dat achtervolghende het segghen vande Indianen/ daer meer gouts verborghen is dan ghevonden/ d'welck om de onrechtveerdicheydt ende wreethept/ welcke de Spaenjaerts bedzeven hebben/ sp niet en hebben willen ontdecken/noch en sullen/ so lange als sp so sullen getracteert worden/sullen sp liever gheliick haer voorsaten sterven. Waer door onsen Heere God seer

In Andon en in Tumbala branden haer Heeren.

Door de vernielinge vant volck blijft veel gouts verborghen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Afbeeldinghe vande Spaenſche tyrannije.

Siet hoe't Godtloose volck hier met de menſchen leven;
Siet hier de quaatheyt die dit ſnoot gheſpuys bedreven,
VVaar van den Hemel trilt, vvaar van de Aarde beeft,
VVaar van onſe natuur ſelfs een verſchricken heeft,
O ghy verſierders van dees grouvvelijcke pijnen,
Hoe ſchaem-root en vol angſt ſult ghy voor Godt verſchijnen
Voor ſyn doorſichtich oogh, die't innerlijck beſiet
Al wat hier op de grondt vant groote Rondt gheſchiet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

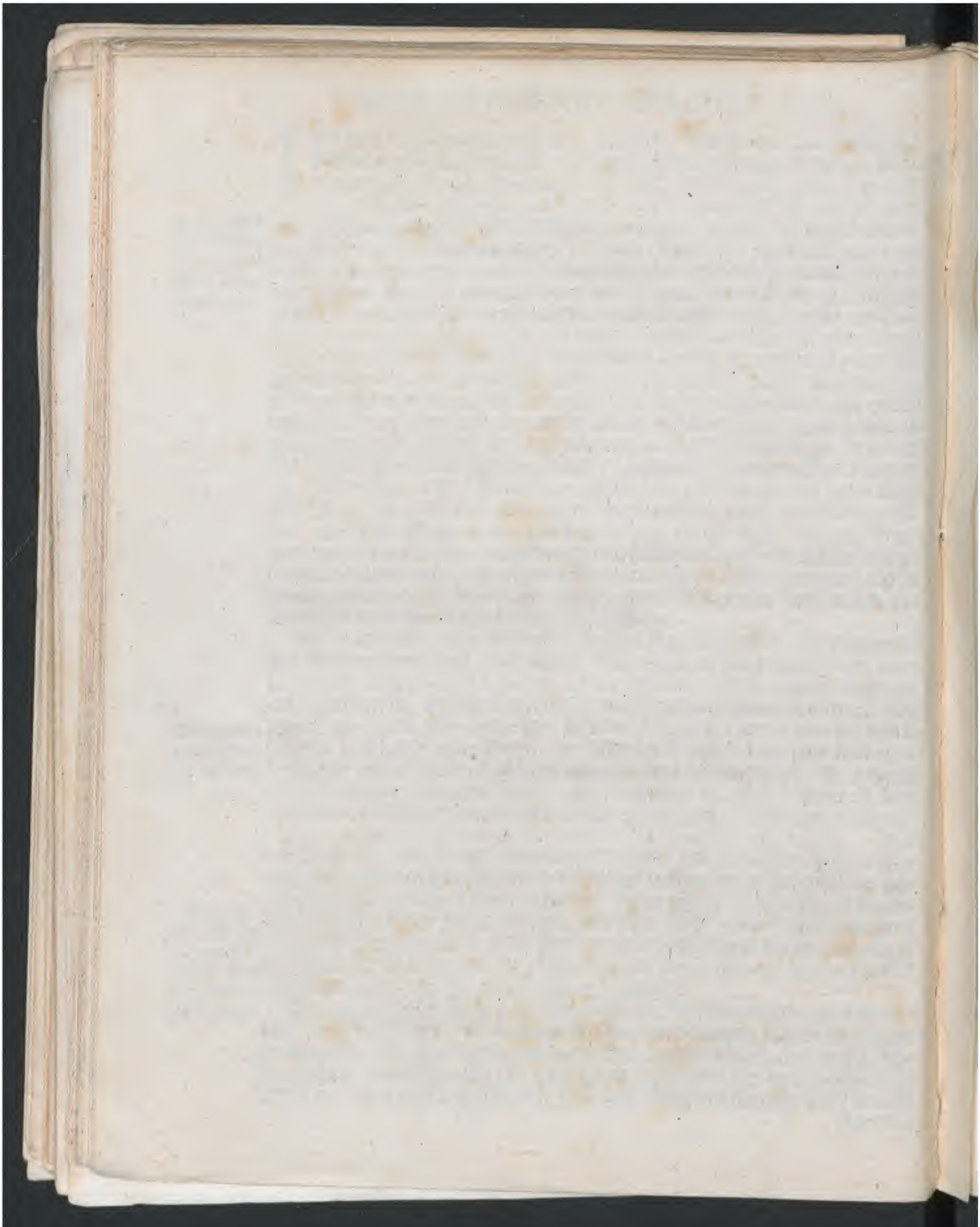

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

seer is verstoort geweest/ende zijne Majesteyt seer ontdient eñ ghefraudeert/verliesende alsulcken Lant dat gemackelijck heel Castillien hadde connen spijsen/ende sal seer zwaer ende costelick wesen na dat ick can gesien om te recouvreren/dit zijn al formele woorden vanden voorſ. Religieus/ende zijn oock bevesticht onder de handt vanden Bisschop van Mexico/ gevende ghetuycheniſſe van dat de voorſ. broeder Marck al het voorſ. affirmeerde. Hier valt te considereren het ghene dat desen Pater seyt/dat hy ghesien heeft geschieden in 50. oft 100. mylen lants/ ende binnen neghen oft thien iaren/ ende dat hy daer was int beginsel/ ende daer warender seer luttel/ daer nae volchden het ghelupt van het gout/vier of vijf duysent Spaenjaerts/ende verspreyden haer over veel groote rijcken ende Provintien/meer dan vijfhondert ende ses hondert mylen verre/ daer zijt al hebben verwoest/ doende de voorſ. feyten ende veel meer wreetheyts ende grouwels. Inder waerheyt men heeft van die tijt af tot nu toe/wel duysentmael meer sielen verdaen/ dan hy vertelt heeft/ende sy hebben met minder vreese van Godt/ende den Coninc ende met minder bermhertichept verdestrueert een seer groot deel van den menschelijcken gheslachte. Daer ghebreecken meer (ende sy hebben ghedoot) inde voorſ. rijcken tot nu toe (ende dooden noch op desen dach) ongevaerlijck binnen thien iaren/ tot vier millioenen sielen. Ten is niet langhe gheleden dat sy met haere riet lanskens dooden een groote Coninginne/huysvrouwe van Elingue/welck Coninck van dien lande bleef/ende door oorsake vande tyrannije die de Christenen aensteldē/ wirp hem op/ende is noch opte beenen. Sy namen de Coninginne zijn huysvrouwe/ende teghens alle recht ende redene/ doodense (ende oock seytmen dat sy begort was) alleenlijck om haren man te bedroeven eñ te pijnigen/ick soude me vertellen de particuliere wreetheden eñ moorderijen/welcke de Christenen inde Landen van Peru hebben gedaen/eñ dagelijcx op dit pas doen/sonder twijfel sy souden so afgrijselijck ende so groot zijn (geconsidereert na hare qualiteyt eñ gewichte) dat al dat wy geseyt hebbē vā plaetsen eñ gewestē/soude verduysterē eñ luttel schijnē.

Sy dooden een Coninginne die bevrucht was.

Van het nieu Rijck van Granaden.

Int jaer 1539. quamen op een veel tyrannen / gaende van Venecuela/S. Martha ende Carthagena / ende soecken Peru/ende ander die van Peru af quamen ende ginghen door de voorſ. Landen/eñ sy vonden achter Sinte Martha ende Cathagena drie hondert mylen / binnen slants veel gheluckiger ende wonderbaerlicker Provintien/ vol van ontallick volck / seer goedertieren ende goet ghelijck d'ander/ ende oock seer rijck van Gout ende costelijcke gesteenten/ diemen Esmerauden hiet/ welcke Provintien sy den naem gaven van nieu Granaten/ om dat

Nieu rijck vā Granaden/ rijck van gout ende Esmerauden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

om dat den tyran die eerst daer quam/was ghebozen van het Coninckrijck van Granaten in Spanjen / ende om dat veel boose ende wreede menschen/vande ghene die daer op een quamen van alle zyden / waren excelente vleesch-houders ende stozters van menschen bloet/seer wel gewent ende ervaren inde voorsz. groote sonden aen veel delen van Indien/ daerom zijn hare dupvelsche werckē met hare circonstantien ende qualitepten dese leelicken maken ende belwaren/soodanich ende soo groot/ dat sy zijn te boven ghegaen seer veel ende oock al t'samen / die d'ander ende sy lieden in d'ander Provintien hebben ghedaen ende bedreven. Van ontallicke sonden die sy in dese drie jaren hebben voortghekeert/ ende die sy noch opten dach van heden niet en laeten te doen/ sal ick seer cortelick eenighe van veel verhalen. Een nieu Gouverneur/om dat de ghene die int Rijck van nieu Granaten moorde ende roofde / ende hem niet en wilde toe laten / om dat hy moorden ende rooven soude/ teghen hem informatie nemen ende thoon lepden/op de ellende / iammer ende moorderien/die hy ghedaen hadde ende doet/welck ghelesen wert/ende beruft inden raet van Indien.

De ghetuygen seggben/dat zijnde het heel landt in vreden/ ende dienende den Spaenjaerts/haer continuelick t'eten ghevende van haeren arbeydt / ende werckende voor haer int velt ende in haer affairen / ende vreughende veel gouts ende ghesteenten / Esmaralden ende al wat sy hadden ende vermochten. De Spaenjaerts deplden onder haer de vlercken wt/de Heeren ende t'volck (t'welc is al dat sy pretenderen/om middel te crygben voor haer leste eynde/dat is gout) stelden se al in gewoonlijcke dienstbaerheyt. Den tyran ende principael Capitepn/die daer gebovt hadde/ vingh' den Heere ende Coninck van al dat landt/ende hiel hem ghevangen ses of seven maenden / epschende Gout ende Esmeralden/sonder ander voorsaecke oft redene/de voorsz. Coninck die ghenaemt was Bogota/doer vrese die sy hem aenjaechden/seyde dat hy een gouwen huys (dat sy begheerden) gheven soude/hopende dat hy ontcomen soude de handen vanden genen die hem soo affligeerden/ ende sont seker Indianen om gout/d'welck sy te meer repsen vrachten in groote quantitept ende oock gesteenten / nochtans om dat hy niet en gaf het huys van gout/waren de Spanjaerts van advyse dat sy hem doden souden/ nademael dat hy zijn belofte niet volbracht.

De spaniaerts deplen de vlecken wt.

Den Coninck Bogota gevāgen/ geeft niet genoech/moet sterven.

Den tyran seyde dat sy hem voor recht (dat hy selve administreerde) betpen souden/sy dedent/beclaghende den Coninck vanden lande / den tyran verweest hem ter pijnbancke/ soo verre hy het gouwen huys niet en gaf/gaven sy hem tratto de corda/sy goten hem vrandende roet op den bupck/sy deden aen elcke voet een p'er ghebetert in een hout / ende den hals gebonden aen eē ander hout/ende twee mans hielen zijn handen/ende sy staken vper onder de voeten/ende den tyran quam alle repsen eens binnen/ende seyde haer dat sy hem alsoo allenskens met pijnghen

Leest dese tyrannie.

ghen dooden soude/so verre hy het gout niet en gaf/ ende also volbracht hyt oock/doodende den voors. Heere met pynighen/ende te wyle dat hy gheppynicht wert / thoonde Godt een teecken / dat sulcken wreetheydt hem seer mishaechde/ende verbrande de heele vlecke / daer het ghedaen wert.

Alle d'ander Spanjaerts/om haer Capiteynen te volghen / ende om dat sy anders niet en weten/dan dat volck te verscheuren/deden t'selve/ pynighende met diversche grouwelicke tormenten een yeghelijck Caticque ende heere vande plaetsen die sy onder haer incomende hadden/ daer sy nochtans met al haer volck dienden/ende gaven Gout ende Esmerauden/soo veel als sy vermochten ende hadden/ende alleenlick tormenteerden zyse/om dat sy haer meer Gouts ende ghesteenten souden gheven/dan sy deden / ende in sulcker wijs verbranden ende verscheurden sy alle de heeren vant landt. Om vreese vande wreetheyden welcke eenen vande particulier tyrannen onder de Indianen bedreef / vluchte met veel van zynen volcke op de berghen/eenen heere ghenaemt Daytama/want sy gheen ander remedie noch lavenisse (hielpt haer noch) en hebben/ende de Spanjaerts heten dit opworpen ende rebellen. Dit hebbende den opper Capiteyn oft tyran vernomen/ dat sy wech warē/ sont desen wreeden mensch (om wiens wreetheydt ende felheyt d'Indianen die stille ende vredelick waren/verdraghende soo groote tyrannien ende boosheyt/waren ghevlucht opt gheberchte) haer soecken ende volgen/ Want het is niet ghenoech datmen hem borghe tot inden afgront der eerden/sy vonden groote menichte van volcke / ende vermoorden ende verscheurden meer dan vijfhondert persoonen/mannen/ vrouwen ende kinderen/want sy gheen soorte van volcke en verschoonden. Meer segghen de ghetuyghen dat den voors. Heer Daytama / eer hy doot worde gheslaghen/by den voors. mensch hadde geweest/ ende dat hy hem vier oft vijf duysent Castellanen ghebrocht hadde / ende nochtans dien niet teghenstaende voer hy mette zyne/so gheseyt is. Op een ander reyse comen de Spaenjaerts dienen een groote menichte van volcke/ ende dienende sonder achterdencken met haren ghewoonlicken ootmoedt ende simpelheyt/quam de Capiteyn op eenen nacht inde stadt daer d'Indianen dienden/ende beval datmense al doot soude slaē/ ende sommige sliepen/aten ende rusten vanden arbeydt des daechs/Ende dit dede hy om dat hem dochte dat hy t'heel lant behoorde te doen vreesen. Op een ander tijdt nam de Capiteyn alle de Spanjaerts den eedt af/ om te weten hoe veel Caciquen/personagien/ende ghemeyn volck dat een yeghelijck in zynen dienst hadde/ende beval datmense al te voorschijn op de Merct brenghen soude/al daer hyse terstondt tot vier oft vijf hondert dede onthalsen/ende de ghetuyghen seggen dat hy meynde by desen middel het lant te stillen.

Hoe wel den oversten der Indianen al tgout bracht/ moest even wel sterven.

De voors. ghetuyghen seggen van eenen particulieren tyran / dat hy

groote wreethept bedreef/moordende ende afslijpdende neusen ende handen/aen mans ende vrouwen/ende verderfende veel volcx. Op een andermael sont de Capitepn den voorsz. wreeden man met seecker Spanjaerts inde Provintie van Bogota/om te vernemen wie den heere was die ghesuccedeert hadde int Lant/na dat hy den voorgaenden doot ghepnicht hadde/hy ginck veel mylen weechs/vanghende so veel Indianen als hy cost crpghen/ende om dat sy hem niet en seyden wie dat den Heer was/den eenen hiel hy de handen af/den anderen wirp hy voor de voose honden diese verscheurden / soo mans ende vrouwen/ende op dese maniere doode ende bedurf hy veel volcx. Hy overviel op een seker dach smorghens inden dagheraet seecker Catiquen of Capitepnen/ ende veel ander Indianen met haer/die al sonder achterdencken waren in vrede/ so hy haer versekert ende zijn woort ghegeven hadde/ dat sy geen quaet noch schade lyden en souden/daer op betrouwende/sy vant ghevercht/ daer sy haer viecken hadden / wederom ghecomen waren / ende gheen achterdencken en hadden/vinck hy een groote quantitept vrouwen ende mans/ende dede haer de handt wtstrecken op d'eerde / ende hy selve met een vreedt mes hiel haer de handen af / ende seyde dat hyse castyde/ om dat sy niet segghen en wouden waer den nieuwen Heer was. Noch eens om dat sy hem niet en gaven een seecker coffer dat vol gouts was/ t'welck die wrede tyran geerne ghehadt hadde/hy sondt volck om haer met crijch te verderven/daer sy ontallicke sielen vermoorden/ende hielen handen ende neusen af/aen vrouwen ende mannen / t'welck niet en can vertelt worden / ende ander wirpen sy de felle honden voor / diese verscheurden ende aten.

Hout haer de handen af/om dat sy hem geen coffer met gouts en vrenghen.

Op een ander mael siende d'Indianen van een Provintie van dat lant/dat de Spanjaerts/drie of vier principaelste heeren verbrant hadden/vertrocken op een sterche steenrotzen/om haer te beschermen tegen alsulcke vpanden/die so luttel om de menschen geven/so de ghetupghen segghen/ende daer warender wel vier of vijf dupsent in. De voorsz. Capitepn sondt derwaerts eenen grooten ende notabelen tyran (dier veel vande ghene die inde voorsz. Landen bevel hebben om te verwoesten/te boven gaet) met veel Spanjaerts/om te castyen/so sy spreken/de rebellen die vluchten voor soo groote pestilentie ende vleesch verscheuringhe/ al oft sy een groote onrechtveerdichept bedreven hadden/ende hem toestondt die te straffen ende wrake te nemen / daer sy verdient hebben alle wreede tormenten sonder vermhertichept. Nademael sy daer soo seer af verschepden zijn / ende gheen ghebruycken met alsulcke onnoosel menschen/sy gheraeckten met fortsen daer op/want d'Indianen naeckt zijn eñ sonder wapenē/eñ de Spaenjaerts riepen vrede/ende dat sy niet vechten en souden/ende dat sy haer versekerden dat sy haer geen quaet doen en souden/ende alsoo hielen sy terstont op.

Om dat sy vluchten/moeten sy merten doot gecastyt worden.

De wrede man bevat dat men alle de sterckten ende wtweghen besetten ende

Afbeeldinghe vande Spaenſche tyrannije.

SIet hier het Spaanſch ghebroet, de Indianen kneuſen,
Berooven end ontleen, van handen, ooghen neuſen:
O jammerlijcke daat, mijn hert ſchrickt in mijn borſt,
End het vloeckt de Sehelm, die dit eerſtmael droomen dorſt:
VVat helſche tyrannije, vvat verduyvelde vonden
De vveereloose Svvart, ghejaeght vvert van de honden
Het ghen' de nicker nauvv', ſoud' dencken noch vermoen,
Dat durf den Spaangiaart ſtout/ gantſch Godt vergeten doen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

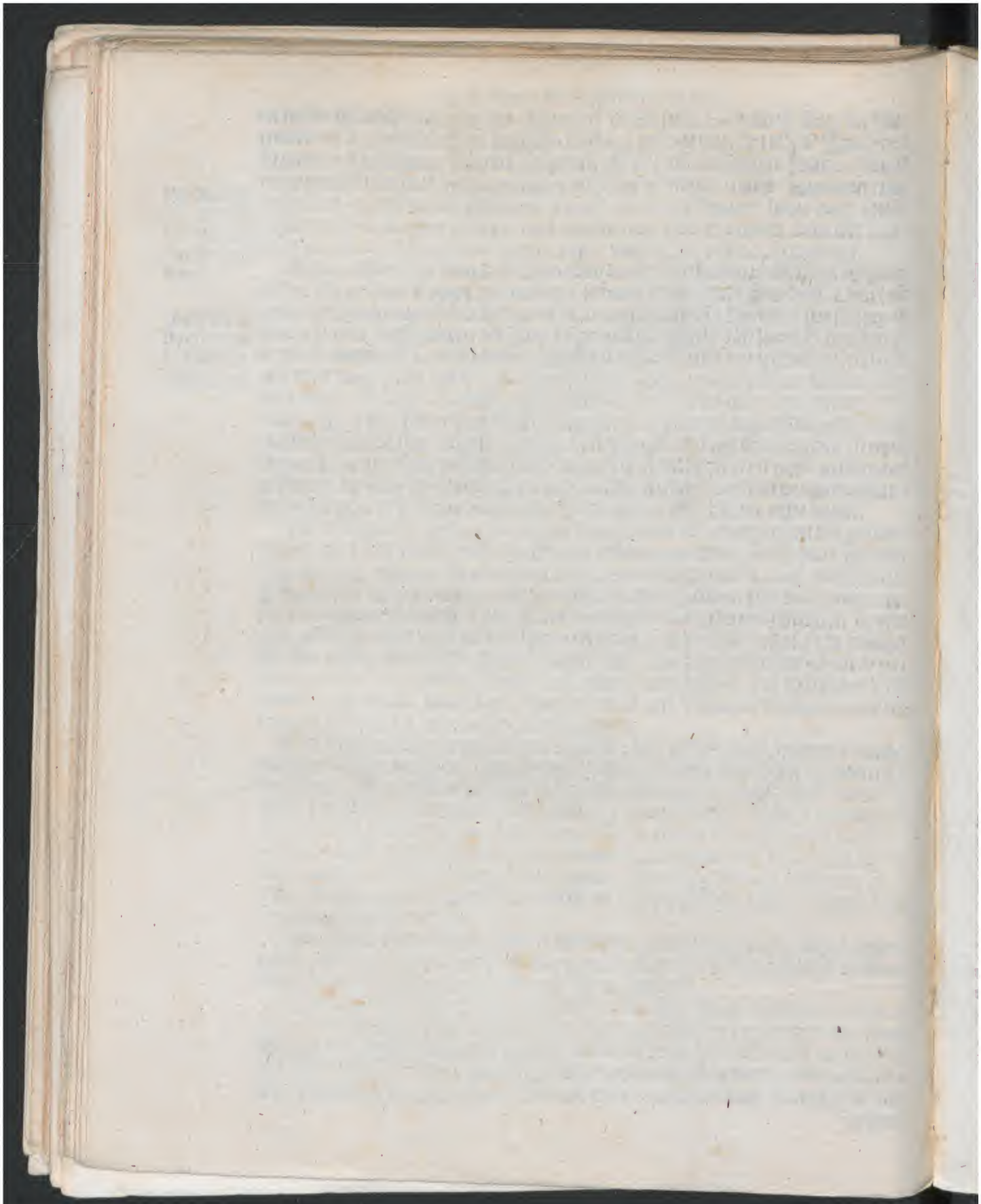

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

ten ende bewaren soude / ende dat ghedaen zijnde/ daer in slaen souden.

De Tigren ende Leeuwen vallen inde tamme schapen/sy scheurense op/ende vernielender soo veel metten swoerde / dat sy moe waren ende moesten rusten/so veel warender die sy in stucken ghehouwen hadden.

Als sy nu een poose gherust hadden/de Capitepn beval dat sy voorts doot slaen souden/ende van boven af(d'welck seer hooge was)worpen al datter over ghebleven was/so sy oock deden. De ghetupghen affirmeeren dat sy saghen teffens in eenen hoop / als een slachreghen / seven hondert Indianen afvallen/ die in stucken te pletter waren / ende om zyne groote wreethept in allen puncten te volmaken/sy gingen herlesen ende soecken/alle de ghene die haer verborgen hadden/ende hy beval dat zyse al deursteken souden/twelck sy deden ende wurpense soo voorts af. Daer mede en wilde hy noch niet te vreden zijn / maer wilde hem noch wtsteken/ende vermeerderen d'afgryselickheyt van zijn sonden/ghiedende datmen alle d'Indianen mannen ende vrouwen/welcke het particuliere leven ontsanghen hadden (want een peghelijck in sulcke furie eenighe plach wt te kiesen/mans/vrouwen ende jongers / om daer van ghedient te worden) in een stropen hups doen soude (wtghenomen de ghene die haer best dochten om hem te dienen)ende het vyer daer in steken/ende alsoo verbranden syer veertich of vijftich levendich.

700. Indianen vande Capitepnen afghevorpen.

Hy verbrant die niet bequaem zijn om te werchen.

Andere wirp hy voor de felle honden/diese verscheurde ende op aten. Op een ander tijdt de selve tyran gheraeckte te comen in een stadt ghenaemt Cota/ende nam veel Indianen / ende dede vijfthien of twintich de principaelste heeren of personagien vande honden verscheuren / ende hieu af groote menichte van handen / aen vrouwen ende mans / ende bontse aen een coorde/ende hinckse met een ghespalckten stock aen haer tonghen/om dat d'ander sien souden/het ghene dat hy ghedaen hadde/ ende daer waren t'seventich paer handen/ende hy sneet oock veel vrouwen ende kinderen de neusen af. Men en soude niet connen ghelegghen de septen ende wreetheden die desen mensch/vyant van God/in dat lant ende Provintie van Guatimala ende al omme daer hy gheweest is/gedaen heeft/want die ontallick zijn/ ende nopt meer gehoort of ghesien/ ende het heeft veel jaeren ghedurt dat hy daer verkeerde/aenrechtende dese stucken/verbrandende ende verderbende al t'lant ende volck.

In Cota 20. Heeren vande honden verscheurt.

Meer seggen de ghetupghen/ dat de wreetheden ende moorderpen/ die ghedaen zijn gheweest in nieu Granaten / ende daghelicx ghedaen worden / soo by hare persoonen als Capitepnen / ende allen andere tyrannen ende bederfers vant menschelijck geslacht / die by hem waren/ die zijt gheconsenteert hebben zijn veel/sodanighe ende groot gheweest/ dat sy het gheheel Landt verwoest ende heel bedorven hebben/ ende soo verre zijn Coninckelijcke Majestept daer inne metter tijdt niet te degen en versiet (want soo de moorderpen aldaer alleenlijck ghedaen worde / om van haer lieden het Goudt te nemen dat sy niet en hebben/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

want sy al gegeven hebben dat sy hadden) sal voorts te niet gaen/want daer niemant en is om het Lant te bouwen/ende sal teenemael desolaet ende sonder volck blijven.

Hier moet ghenoteert worden de wreede ende pestilentiale tyrannije vande voors. onsalighe tyrannen/hoe strenge/scherpe/dupelsche/ datse is gheweest/ dat binnen twee of drie jaer dat het gheleden is/ dat het gheleden is dat het voors. rijck ontdeckt is/zijt al gedoot ende verwoest hebben/sonder barmhertichept ende vreese Gods eñ des Conincx/ hebbende/so al de ghene dier gheweest hebben/ende de voors. ghetupghen/ seghghen/soo vol volcx gheweest/ als eenich ander inde werelt/in sulcker voeghen/dat de ghetupghen seghghen/ dat soo verre zijne Mapestept in corte tijdt niet en belette de voors. helsche daden/ datter niet een mensch blijven leven sal.

Ick gheloove dattet soo gheschieden sal/ want ick met mijn eyghen oogen ghesien hebbe/dat sy in corten tijt veel ende grooter landen in dat gewest hebben verdestrueert ende t'eenemael sonder volck ghelaeten.

Daer zijn ander groote Provintien/welcke palen aen het voors. Granaten/geheeten Papayan ende Cali/ende ander drie oft vier/die begrijpen meer dan vijfhondert mijlen/die sy al hebben verwoest ende verdestrueert/opte selve manieren dat sy d'ander hebben ghedaen/roobende/ moordende/met tormenten/ende metten voors. jammer/het volck/welc ontallick was/want het landt is seer gheluckich/ ende die van daer nu comen/seghghen dattet groote deernisse is/ende weedom te sien/ soo veel ende groote blecken ende Steden/ al verbrandt ende verwoest. Inder voeghen/ dat daer blecken waren van dupsent ende twee dupsent inwoonderen/sy niet vijftich en vonden/ander t'eenemael tot asschen verbrant ende volckloos/ ende op veel plaetsen hondert ende twee hondert mijlen/jae drichondert al sonder volck/verbrant ende bedorven/ daer te voren groote blecken waren/ende finalick/ want vande Landen van Peru lancx de spde vande Provintie van Quito door ginghen groote ende wreede tyrannen tot het voors. nieu rijck van Granaten eñ Papayan ende Cali/lancx de spde van Carthagena ende Vraba/ ende van Carthagena ander onsalighe tyrannen/trocken op Quito/ende daer na ander lancx de spde vanden river van sinte Juan/ d'welck is den Zeerant Del Sur (alle de welcke quamen by een) soo hebben sy wtgeropt ende verwoest meer dan ses hondert mijlen Lants/ jagende so grooten ghetal/van sielen ter hellen/ doende het selve noch op den dach van heden aen het ellendich onnosel volc/datter ouergebleven is/ ende om dat den regel die wy int beginsel hebben gheset/waer soude zijn/te weten/dat de tyrannije/ghewelt/onrechtveerdichept/wreethept/ onmenscheliickhept ende boosheyt vande Spaenjaerts/teghen die tamme schapen altijt vermenichvuldigē. Laet ons besien wat nu inde voors. Provintien onder ander dingē/weerdich alle vper eñ tormenten/ aengedaen wort.

Sy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

Sy setten nae de moorderien ende eilende die int oorlooghen geschieden/het volck(soo ghesept is)in afgryselicke dienstbaerheyt/ ende incomende bevelen oft gheven den voors. Duyvelen/den eenē twee hondert/ den anderen drie hondert Indianen. Den Duyvel coemt so vroech als hy voor hem doet roepen hondert Indianen/sy comen terstont ghelijck lammeren/als sy ghecomen zijn/soo doet hyer dertich oft veertich onthalsen/ende seydt tot den anderen / van ghelijcken sal ick u oock doen/ ist sake dat ghy my niet wel en dient/of sonder mynē oorlof wech gaet. Dat nu om Gods wille considereren die dit lesen sullē/ wat handel dat dit is/ende oft niet te boven en gaet alle wreetheyt ende onrechtveerdicheyt diemen bedencken mach / ende oft wel over een coemt datmen alsulcken Christenen Duyvels hiet/ende oft ergher waer datmen d'Indianen beval/oft incomende gave den Duyvelen vander hellen/d'welck doch niet anders en is/ dan die te bevelen den Christenen van Indien. Maer ick sal een ander stucxken verhaelen / welck ick niet en weete oft wreeder ende helscher is/maer volder van alle felheyt der wilde beesten/ dan het voorgaende.

Ick sal u van gelijcken doen so ghy my niet en gehoorsaēt. Deder vanden hoop 25. onthalsen.

Daer is gesept dat de Spanjaerts van Indien hebben seer felle ende grouwelicke honden / gheleert om d'Indianen te dooden ende te verscheuren. Dit overlegghen nu alle warachtighe Christenen/ ende oock diet niet en zijn/oft sulcx oyt inde werelt ghehoort is / dat om de voors. honden te spysen/sleypten sy veel Indianen in ketenen lancx de wegen daer sy trecken/al of kudden van verckens waren/ende dat syer af slaen ende af doen houwen openbaer vleeschuys van menschen vleesch / ende segghen d'een teghen d'ander/ leent my een vierendeel van eenen van die schelmen om mijn honden t'eten te gheven/tot dat icker oock eenen sla/ alleleens of sy ontleenden vierendelen van verckens/ oft hamelen. Daer zijn andere die smorghens gaen iaghen met hare honden/ende comende thuys eten/ghevraecht zijnde hoet haer al ghegaen heeft / antwoorden: Wel/want ick heb ontrent vijfthien of twintich schelmen/die mijn honden verscheurt hebben/doot ghelaten.

De spaniaerts leerē haer honden menschen verscheuren. Leest hier hoe grouwelick sy met de menschen leven.

Alle dese ende andere Duyvelsche dinghen comen nu int licht/volcomelick ghethoont ende gheverificeert inde processen / welcke de tyrannen d'een d'ander aenghedaen hebben / wat macher leelicker / onmenschelicker ende grouwelicker dinck wesen.

Hier mede wil ickt eynden tot datter ander nieu/die meer in booshe-den wtsteken(cander meer zijn)comen/of dat wy wederom daer gaen/ om die van nieus wederom te besien / gelijck wijt twee en veertich jaer met ousen ooghen ghesien hebben sonder ophouden/protesterende voor God ende mijn conscientie/dat (soo ick gheloove ende voor seker houde) soo veel de schaden/verlies/destructien/verwoestinghen/overlast/moorden ende seer groote afgryselicke wreetheyden van alle leelicke specien/ van ghewelt/onrechtveerdicheydt/rooveryen ende moorderien/welcke

 inde

inde vooꝛs. Landen zijn ghedaen/ ende noch op den dach van heden in alle ghewesten van Indien wozden ghedaen/ dat in al dat ick ghesept hebbe ende groot ghemaeckt/ dat en hebbe ick niet ghesept noch groot gemaeckt/in qualitept noch quantitept/ van thien dupsent deelen (van het gene datter gedaen is/ ende noch heden gedaen wozt) eene. Ende om dat een peghelijck Chziſten menſch/meer compaſſie hebbe met alſulcke onnooſel natie/ende van haeren verlies ende verdoemeniſſe/ hem meer bedzoebe/ende meer beſchuldighe/abominere ende deteſtere de beghеerlickhept/ambitie/ ende wzeethept vande Spaenjaerts/dat ſy alle deſe waerhept met het ghene dat ick boven hebbe gheaffirmeert / vooꝛ warachtich houden/ dat t'ſedert dat d'Indien werden ontdeckt tot nu toe/de Indianen nerghens den Chziſtenen miſdeden/vooꝛ ende al eer ſy van haer quaet/roovеrijen/ende verraderijen hadden ontfanghen ende geleden/maer wel hielen ſyſe vooꝛ onſterffelijcke/ende ghecomen uten Hemel/ ende vooꝛ ſulcke ontfingen ſyſe/ tot dat haer wercken getupchden wie dat ſy waren/ende wat ſy pzetendeerden.

De Spaenjaerts hebben het Chriſten gelove gepzedicht oft honden waren.

Hier dient wel by gevoecht/dat tot nu toe vant beginſel af/de Spanjaerts niet meer ſozghe gedzaghen en hebben om te vozderen ende pzocureren dat den Indianen het Chziſtenen gheloove gepzedickt werde/ dan oft honden oft ander beeſten hadden gheweeſt. Jae hebben met opſetten wille de Religieuſen verboden met veel affictien ende perſecutien die ſy haer gheꝛauſeert hebben/dat ſy haer niet en ſouden pzeken/want haer docht/dat een beletſel om gout ende rijckdom (welck hare begeerlickhepden haer beloofden te verrrijghen) was/ ende heden daechs in heel Indien en is niet meer kenniſſe van Godt/oft hy is van hout/ ofte vanden Hemel/oft vander eerden/ dan ouer hondert jaren en was/ ten waer in nieu Spanjen/ welck is een leer clepn hoexken van Indien/ daer Religieuſen gheweeſt hebben. Ende alſoo zijn ſy al verloozen ghegaen/ ende gaen verloozen ſonder Gheloove ende Sacramenten.

Nota.

Ick bzoeder Bartholomeus de las caſas of Caſaus/bzoeder van ſinte Dominicus/ben dooꝛ de genade Gods gecomen int hof van Spanjen/om te beneerſtighen ende ſolliciteren dat de helle wt Indien mocht gewozpen wozden/ende dat de ontallicke menichte van ſielen dooꝛ den dierbaren bloede ons Heeren Jeſu Chziſti verloſt/ niet verlozen en ſoude gaen inder eeuwichept/maer dat ſy kennen haeren ſchepper/ende ſalich wozden/ende om compaſſie die ick hebbe met mijn vaderlant/welc is Caſtillien/dat Godt om ſoo groote ſonden teghens zijn heplich gheloove ende eere/ ende den Naeſten ghedaen/ dat niet en verdeſtrueere. Sommighe notabele perſoonen Zeleus/ zijnde vande eere Gods/ ende metlyden hebbende van de affictien ende ellende van ander/ die in het hof reſideren/ hebben my gheinduceert/ende beweecht om het gene dat ick vertelt hebbe/in geſchzift te verbaten/ hoe wel dat ick vooꝛ my genomen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

nomen hadde te doen/maer en hebt om mijne continuele occupatien in t'werck niet ghestelt.

Ick hebt te Valencien volbracht ende geeynt opten achsten December 1542. als in crachte/ ende vigeur/ ende ten hoochsten inder daedt zijn alle de voorſ. verdruckinghen/ ghewelt/ tyrannijen/ moorderijen/ roverijen/destructien/jammer/verwoesten/benautheyt/ ende voorſ. calamiteyten in allen hoecken van Indien daer Christenen zijn/ hoe wel datse op d'een plaetse grouwelijcker ende rouwelijcker te werck gaet/ dan op d'ander. Te Mexico ende in zijnen byvanck is een weynich min quaets oft emmers/ sy en dervent daer niet openbaerlijck doen/ want daer/ende niet elders is eenige justitie (hoe wel luttel) want al even wel dooden sy daer het volck met helsche schattingen.

Ick hebbe groote hope/om dat de Keyser ende Coninck van Spaenjen onsen Heere don Charle de vijfde van desen Naem/ begint te verstaē de booshept ende verraderijen/ welcke in Indien teghen de wille Gods ende den zijnen ghedaen worden/ende zijn ghedaen gheweest (want tot noch toe heeft men hē altijt looselick de waerheyt bedect) dat zijne Mayesteyt sal wtroyen soo grooten quaedt/ ende dien nieuwen werelt die Godt hem ghegeven heeft/ghenesen/soo hy toch is een liefhebber ende onderhouder van justitie/ wiens glorieus ende gheluckich leven/ ende Keyserlijcken staet/den almogenden Godt tot welvaren van zijne algemeyne kercke/ende finalick eygene salicheyt van zijn Coninckljcke siele/langen tijt prosperere ende gheluckich maecke.

Claecht hier dat tegē Godt ende des keysers wil is.

Nae dat ick het voorgaende gheschreven hadde/werden seecker wetten ende ordinantien te Madril int jaer 1543. ghepubliceert/ welcke zijne Mayesteyt voor dien tijdt hadde gemaeckt te Barcelonen/int jaer 1542. in November/ by de welcke werdt alsulcken orden gheset/ als te behooren/ om te doen ophouden soo veel quaets ende sonden/welcke teghens Godt ende den naesten/ tot finale bederffenisse ende verlies van dien werelt ghedaen werden/ zijne Mayesteyt maeckte de voorſ. ordinantien/nae langhe cummunicatie die hy ghehadt hadde van personagien van grooter authoriteyt / gheleertheyt/ ende conscientie/ welcke daer op letten ende confereerden inde stadt van Valladolid / ende ten lesten met ghemeynen accoorde ende voysen werden die geraemt/ende gheschreven/ naerder volghende de reghelen vande Wet onses Heeren Jesus Christus/ soo de voorſ. personagien toch warachtighe Christenen waren/ende oock vry vande corruptie ende vuylicheyt vande gestolen ende geroofde schatten van Indien/ welcke de handen ende noch meer de sielen / van veele die op dat pas daer regheerden / besmette/ waer van haere blintheyt quam / dat sy de voorſ. Landen verdestrueerden/ sonder eenich respeckt ofte schaemte. Sijnde de voorſ. ordinantien ghepubliceert/ de Facteurs ende Agenten vande voorſ. tyrannen/ die in dien tijdt in het Hof waren/ naemen daer af veel copijen/

Den Keyser stelt ordre dat ophoude dese tyrannije.

so sy

soo sy haer daer meede seer beswaert vonden/want haer docht dat daer door de poorten ghesloten werden om te moghen deylen int ghene dat gerooft ende getiranniseert soude worden/ ende sonden die in allen canten van Indien. De ghene die daer bevel hadden om de Landen te roven ende t'eenemael te bederven ende te niete doen/gaen met haere tyrannijen/soo daer toch noyt ordre en is gheweest/ maer alle discordre/ welck Lucifer selve soude connen by brenghen/als sy nu de voors. ordinantien eer de nieu rechters diese executeren souden/ comen waren/ saghen (haer ingeven zijnde/so men seyt ende is te ghelooven vande ghene die te hove haer in haer sonden eñ ouerlast boven hielen dat zijt doen souden) maeckten alsulcken beroerte/dat sy/als de goede rechters quamen om de ordinantien te excuteren/geen werck en maeckten/soo sy de vreese Gods verloren hadden/ oock de schaemte ende onghehoorsaemheyt/in respecte van haeren Coninck te verliesen/ ende wilden met toenaem verraders gheheeten worden/ zijnde seer wreede ende ongetoomde tyrannen/ ende dat bysonder in Peru/ daer nu int iaer 1546. sulcken afgrijselijcke grouwelijcke ende boose daden worden geperpetreert/ als noyt te voren/ noch inde werelt en is geschiet/niet alleenlick tegens de Indianen/welcke ouer langhe al oft bycants al de Spaenjaerts gedoot hebben/ende haere steden ende vlecken verwoest/ maer onder haer selven/de een teghens de ander/doort rechtveerdich oordeel Gods/dat/ nademael daer geen justitie diese castijen soude van wegen des Coninck en is gheweest/dat die wten hemel come/ toelatende dat d'eene souden henckers wesen van d'ander. Onder het faveur van het voors. opwerpē vande Spaenjaerts die in Peru waren/nergens anders in heel Indien en heeftmen willen d'ordinantien aen nemē/ende onder coleur van dien belangende te suppliceren/zijn soo wel rebel als d'ander/want haer wee doet de staten ende handelinghe die sy geusurpeert hebben te verlaten/ ende de handt vande Indianen/die sy in eeuwighe slavernie besitten/te doen. Daer sy opghehouwen hebben met messen terstondt te dooden. ende doodense inde voors. slavernie ende onverdraechelicke dienstbaerheyt met lanckheyt van tijt alleenskens. Ende tot noch toe en is de Coninck niet machtich dit te beletten/want het gaet al / cleyn ende groot/ rooven ende stelen/d'een meer/d'ander min/d'een openbaerlick/d'ander heymelick ende bedecktelick/ende onder coleur ende pretext dat sy den Coninck dienen/onteeren sy Godt ende stelen ende bederven den Coninck gantsch.

Merct rechtveerdich oordeel Gods/hoe dese tyrannen selfs dē anderē om de buyt doot slaen.

De

De voors. Bisschop heeft op dese materie noch ander tractaten teghens Sepulneda ghemaeckt/ ende zijn t'samen ghedruckt / daer hy seydt inde elfste replique / als volcht tot desen propooste.

HEt en is niet waer datmen in nieu Spaenjen alle jaer sacrifitie doet van twintich duysent personen/so ooc niet van hondert noch vijftich/ want waer dat also/wy en souden soo ntallicke menichte van volck niet vinden / soo wy daer doen / ende dit en is maer een wtgheven vande tyrannē/om te excuseren ende justificeren haer tyrannisch ghewelt / ende om de Indianen in verdruckinghe te houden/ende dier overgebleven zijn/in slavernie wt te royen ende te tyranniseren. Wy moghen metter waerheyt ende beter seggen/dat de Spanjaerts binnen den tijdt dat sy in Indien gheweest zijn/ meer Indianen aen hare lieve Goddinne die sy aenbidden / te weten de begeerlickheyt/ jaerlicx hebben ghesacrificeert/dan d'Indianen haer Goden in hondert jaer ghedaen hebben. Dit ghetuyghen ende roepen de hemelen/d'eerde/ d'elementen ende steenen/mitsgaders de tyrannen selve diet gedaen hebben/en ontkennent niet. Want het blijckt ghenoech hoe overvloedich van volcke dat alle die landen/als wyer inquamen/waren/eñ hoe wyse ghelaten hebben/nu sy verdestrueert ende ingewortelt zijn. Wy behoorden ons grootelick te schamen/nu wy gheen vreese Gods en hebben/ te willen coloreren oft excuseren stucken die soo boos ende afgryselick zijn/ daer wy doch grooter lant in lengde ende breede voor ooghen hebben/ dan heel Europa met een deel van Asien is / welck wy om goet ende rijckdom/met groote wreetheydt/onrechtveerdicheyt ende tyrannie te rooven ende usurperen / hebben binnen vijf en veertich of achtenveertich jaren verwoest/volckloos ende desolaet ghemaeckt / t'welck wy te voren seer vol ghepeupleert ende beleeft volck ghesien hebben. Hy seydt daer inde voors. elfste replique / datter twintich millioenen sielen verloren zijn/welcke de Spanjaerts vernielt hebben.

Inde leste Num. 12. replique staet als volcht.

DE Spanjaerts en gaen in Indien niet / beweecht zijnde door den yver die sy hebben tot d'eere Gods ende gheloove / noch om te helpen dat de naesten salich worden / noch oock om den Coninck te dienen/daer sy haer altijt valschelick af beroemen/ maer hare begeerlicheyt ende ambitie om te tyranniseren/dwingt haer derwaerts/sy willen heerschappie hebben over d'Indianen/ende begeeren datmen haer die eewich ende erffelick gheve / tyrannelick ende helschelick

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

schelick wtdeele/al oft beesten waren/t'welck anders niet en is/dan om rondelick te spreecken/den Coninghen van Castilien te berooven ende te verjaghen wt Indien/ende dat sy selve daer in blyven/usurperende ende tyranniseerende de souveraniteyt ende Coninckliycke Overheyt.

Inde tweede redene staet.

ONder de remedien die de voors. Bisschop overgaf door bevel van den Keyser inde vergaderinghe vande Prelaten/gheleerde ende groote personagien/die zyne Majesteyt in jaer 1542. te Valledolid hadde doen houden/om te reformeren de saken van Indien/het achtste was het navolghende/ daer twintich redenen ende motyven verhaelt worden/waer mede bewesen wort/ datmē d'Indianen den Spanjaerts niet bevelen oft incomende gheven en mach/ noch te leene/noch in eenighe andere maniere / soo verre zyne Majesteyt (soo hy begeert) de voors. Indianen/al te samen wten mont vande Draken verlossen wil / jae vande tyrannie ende schade die sy lyden/ende toe sien dat zyse niet teenemael en consumeren ende dooden/ende dat die groote werelt ydel blyve van so ontallicke inghevoren inwoonders die wy gesien hebben.

Inde derde redene staet.

DE Spanjaerts om hare groote gierichеyt ende begeerlicheyt wille/en ghedooghen niet/noch en willen dat de Religieusen in de steden vande Indianen/daer sy incomen/besitten moghen/ want sy segghen dat sy principalick twee schaden daer door ontfanghen/d'eerste is dat de Religieusen de voors. Indianen doen vergaderen om te hooren preken / ende daer en tusschen haer affairen verloren gaen/om dat d'Indianen soo lange ledich zijn ende voor haer niet arbeyden. Ende het is ghebeurt dat d'Indianen inde kercke ende int sermoon waren/ende datter een Spanjaert in quam/ende nam voor al het volck daer vijftich oft hondert wt/vande gene die hy van doen hadde om zijn packen te doen draghen/ende want sy niet volgen en wilden/ dat hyse met stocken dreef ende met voeten voorts stiet/makende groote beroerte ende schandael onder het volck / bedroevende de Religieusen ende de voors. Indianen/ende belettende hare salicheyt/ende van ander meer. D'ander schade die sy segghen datse lyden/is dat sy segghen/soo vroech als d'Indianen geleert zijn ende Christenē worden/ te veel claps hebben/ende dat sy meer weten dause wilten/ende dat sy haer voortaen daer van soo wel niet en connen ghedienen/als sy te voren pleghen.

De Spanjaerts en soecken anders niet dan te ghebieden ende geadoreert te worden vande Indianen ghelijck absolute heeren.

De Spanjaerts beletten met opsetten wille direcktelick dat t'Euangelie

gelie ghenen voortganck en hebbe/ende en willen niet dat d'Indianen Christenen worden.

Het ghebeurt datmen een stadt oft vlecke gheeft twee / drie oft vier Spanjaerts/den eenen meer den anderen min/d'eene crijcht de vrouwe d'ander den man/de derde de kinderen/al oft verckens waren/ ende een yeghelick besit het volck dat hy vint opt lant/ten tyde vande wtdeylinghe dat hem gheassigneert wort/sommighe worden gheladen ghesonden tot de Mijnen ghelijcken beesten/ander worden verhuert/met coppelen/als muylen/dertich/veertich/vijftich/hondert/ofte twee hondert mylen om packen te draghen/ende dat alle daghe / soo wy wel ghesien hebben/ waer door coemt dat d'Indianen niet en connen onderwesen noch gheleert worden/noch het sermoon hooren. Van vry volck maken sy slaven/sy verstroyden ende scheyden de steden/vlecken ende menichtē van volcke die by een woondē in so cleynē deelen/dat sy de huysen niet by een en lieten blyven/noch de vaders mette kinderen.

De Spanjaerts en maecken niet meer werck/noch en sorghen dat de Indianen bekeeren ende salich worden / dan oft haere redelicke sielen sterven t'samen mette lichamen/ende oft sy niet meer wesens hier naemaels en hadden/noch glorie/noch pyne/dan de beesten.

Inde vierde redene staet.

DE Spaenjaerts worden belast dat sy d'Indianen leeren souden/Jan Colmenero int sinte Martha / hebbende incomende een groote vlecke/ende wesende een sielsorgher vanden volcke/ zijnde eens van eenen van onsen gheselschap gheexamineert/en wist hem niet te segghen/ ende ghevraecht zijnde wat hy d'Indianen/ die hem bevolen warē/leerde/daer hy op antwoorde:dat hyse den Duyvel gaf/ja dat genoech was dat hy haer seyde:persigninsanctin cruces.

Wat sielsorghers souden zijn alle de wereltlicke Spanjaerts die in Indien gaen / hoe strenghe ende edel dat sy willen zijn / daer vele van haer niet en weten den Credo/noch de thien geboden/ ende den meesten hoop en weten oock de dinghen niet/die tot haere salicheydt behooren/ ende en gaen derwaerts niet/dan om te hebben / ende zijn een meestendeel luxurieuse menschen / in ghelijckenisse van haer quaet / bedurven ende seer oneerlick ongheregulеert leven / de Indianen zijn seer deuchlick eñ heylich/want d'Indianen zijnde Heydenen/hebben een vrouwe/ welck de natuyre eñ noot haer leert/ eñ sy sien datter de ghene die haer Christenen heeten/veerthien ende veel meer dan Godts wet wil hebbē: D'Indianē en nemē niemant het zijne/sy en iniurieren niet/ sy en quellen noch en beswaren noch en dooden niemant/ eñ sien dat de Christenē doen alle de sonden ende quaet/alle de onrechtveerdicheyt/alle de leelicheyt/welcke tegen redene eñ rechtveerdicheyt de menschē connē gedoē/

ten lesten sy gerken ende spotten met het ghene datmen haer van God sept/ende sommighe en gheloovender niet af/ sy spotten in sulcker wys dat sy inder waerhept van Godt anders geen gevoelen en hebben/ dan dat hy sy den onredelicksten ende quaetsten vande Goden/ nademaele hy nu sulcke dienaers onderhout/ ende van uwe Mapestept / dat ghy zyt den onrechtveerdichsten ende wreetsten vande Contynghen/ naedemael ghy sulcke onderlaeten daer sondt/ende hier lydt/ ende en mepnen anders niet dan dat uwe Mapestept van menschen bloet ende stucken leeft. Dese dinghen weeten wy wel dat uwe Mapestept seer nieu zyn/ maer/daer zynse ons oudt ende ghemepn/ende wy souden van gelycke dinghen veel meer segghen/ die wy met onsen ooghen ghesien hebben/ maer sy souden de Kepserlycke oozen van uwen Mapestept quetsen/ ende den menschen doen verschzicken/verbaré/ verslaen/ ende verwonderen/ hoe dat Godt soo langhe bept/ sonder Spanjen te doen versincken.

Dese tptel van te geben d'Indianen / den Spaenjaerts in comende/ wert ghevonden alleenlick om een oozsake te hebben/ om de Indianen in slavernije vande Chzistenen te bzengen.

Meer schade ende onstichtinghe sal eenen Spaenjaert die Heer sy in eenighe vlecke/ oft bevel hebbe/ met zyn quaet leven doen/ dan honderd hepligbe Keligieusen souden connen stichten ende bekeeren.

Inde vyfde redene staet.

DE Chzistenen hebbende bevel in Indien/ oft particuliere interest/om haere groote begeerlickheden/ ende en connen niet gelaten den Indianen te affligeren/ inturieren/turberen/ beswaren/quellen/travailleren verdzucken/nemende haer goet/lant/ vzouwen/kinderen/ende haer aendoende ander manieren van onrechtveerdichept/waer van sy geene reparatie en connen hebben/ van wegen der hooger Overhept van uwe Mapestept/want sy verbaren het volck ende dickmael slaen spse doot/om dat zyt niet claghen en souden/soo wy wel weeten/waer dooz openbaer is/ datmen gheen vzede noch ruste en can hebben om Godt te dienen/daer zyn dupsent turbatien/ benauthenden/quellinghen/bedzoeffenissen/afflictien/verbitterhept/haet van uwe Mapestept/ende afkeeren ende grouwel vande wet Gods/ die bindende soo swaer/ bitter/ ende onmoghelyck te lyden ende te dzaghen/ende het jock ende regeeringhe van uwen Mapestept/ onverdzaetheliyck/ tyranmich ende weerdich om dat vanden halse te schudden / sy vermaledyen Godt/ende wanhopen/ hem toeschzyvende alle het boozt quaet/ nademael dat onder tptel oft coleur van zyn wet/ soo veel calamiteyten op haer vallen/ende om dat hyt verdzaerht ende niet en castyt/ ende belet den geenen die haer beroemen zyn dienaers te zyn/ende daer sy af lyden/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

den/sy dencken ende beschreyden nacht ende dach dat haer Goden beter waren dan onsen Godt/ naedemael sy met hem soo veel quaets lyden/ende met den anderen so veel goets vercregen/ende niet en was dat haer lette/daer sy nu door de Christenen soo veel lyden.

Inde seste redene staet.

VVy sullen uwe Mayesteyt net reeckenen/ dat de Spanjaerts in 38. oft 40. iaren/ voorwaer uwe Mayesteyt genomen ende onrechtveerdelick gedoot hebben/meer dan twaelf millioenen vassalen/sonder dat sy souden gemultipliceert hebben/ want nergens inde ronde des werelts de beesten ende menschen meer vermenichvuldighen/om dat het daer den meestendeel alomme getempereert is/ende alle dinck totte generatie favorable. Al dat groot ghetal hebben sy ghedoot/om dat sy daer ouer bevel hebben gehadt/die misbruyckende (nae dat sy ghedoot hebben/ die inde oorloghe rechtveerdelick haer wederstaen) int berchwerck van gout ende silver/die aen een coppelende/ghelijck muylen om lasten te draghen/ ende daer toe de selve verhuerende/legghende haer op alle werck dat sy connen verdencken om goet te vercrijghen/ oft sy sterven oft levent blyven / non fortse dat sy profijt doen/dit is alsoo wy segghen/ende veel meer dat wy laeten te segghen/ de nette onverwindelicke waerheyt/ ende al de werelt weetet/ ende wie dat uwe Mayesteyt contrarie segghen sal/ of dat min ende lichter maken/in teghenwoordicheydt van uwe Mayesteyt/ mette cracht vande voors. waerheyt bekendt/ dat hy vervallen is in crime van lese Mayesteyt/ ende verrader van uwe Mayesteyt is/ ende dat hy deel ghehadt heeft / inde moorderijen ende rooverijen van Indien/ oft hoopt te hebben.

Wat doodelijcke ende fenijnighe pestilentie hadde moghen wten Hemel comen/die alsoo verwoest ende tot asschen verbrandt soude moghen hebben meer dan twee duysent vijfhondert mylen Lants/ vol van menschen/ sonder daer in te laeten eenich suyghelinck noch clagelinck.

Inde sevende redene staet.

DE Spaenjaerts hebben alleenlick om tijtelicken interest d'Indianen ghedefameert/ende na geseyt de grootste leelickheyden ende misdaden diemen eenighe menschen ter werelt soude connen opleggen/ende souden geerne gemaeckt hebben/hadden sy gecost/dat sy gheen menschen meer gheweest en hadden / om haer goet ende persoonen te rooven/hebben haer allen int generael willen besmetten mette grouwelicke sonde tegen natuyren/ daer sy nochtans onnosel

 af zijn/

af zijn/want in alle de groote Eylanden Espannola/ S. Juan/ Cuba/ Jamayca/ ende in t'sestich Eylanden de soo Lucayos/ daer ontallicke menichten van volcke waren/ en was noyt daer af ghedachtenisse/ gelijck wy ghetuyghen daer op informatie ghenomen te hebben/ van int beginsel af. In heel Peru en is daer oock gheen ghewach af/ ende int rijck van Jucatan en was noyt Indiaen daer af schuldich/ ende alsoo al omme/ dan in sommighe plaetsen/ daermen seyt datter eenighe zijn/ ende daerom en moetmen niet verdoemen dien heelen werelt/ van ghelijcken segghen wy van het menschen vlees eten/ dat sulcx inde voorsghewesten niet en is gheschiet/ hoe wel dattet in ander quartieren wel ghedaen wort. Sy hebben haer oock gheaccuseert van Idolatrie/ al oft genomen sy schoon Idolatren waren/ sy van anders niemant dan van Godt behoorden daerom gecastijt te worden/ want sy alleenlijck tegen Godt sondighen/ hebbende landen ende rijcken op haer selven verscheyden/ ende niemanden dan haeren natuyrlicken Heeren subiectie schuldich zijnde/ ende waren soo onse voorsaten/ ende alle de werelt heeft geweest voor Christus coemste/ sy hebbense oock voor beesten geacht/ om dat syse soo goedertieren ende ootmoedich vonden/ dervende seggen dat sy niet bequaem en waren om te ghelooven/ soo wy doen/ daer nochtans sy seer geerne van Godt hooren/ ende seer wel begrijpen ende profiteren souden.

Het is warachtich dat sy belet hebben by alle manierē/ datmen haer niet leeren en soude/ noch het woort Gods/ noch ander deuchden/ vervolgende ende wechjaghende de Religieusen/ op dat sy haere tyrannijen niet en souden weten/ ende ontdecken. Ja sy hebben d'Indianen geinfecteert ende bedorven met veel vicien die sy niet en wisten/ als vloecken/ blasphemeren den naem Jesus/ woeckeren/ ende lieghen/ met meer ander boosheyden/ verre van haere goedertierenheyt ende oprechticheyt.

Te willen d'Indianen op een nieu den Spaenjaerden geven ofte laten/ en is anders niet/ dan die geven ende laten/ den geenen daer gheen twijfel noch presumtie af en is/ cleyne noch groote/ dan dat syse verdestrueren ende vernielen sullen in siele ende lichaem.

De Coninck Ferdinandus consenteerde datmen d'Indianen vande Eylanden van Lucayos transporteren soude int eylant Espannola/ tegen alle natuerlick ende godlick recht/ die treckende wt haer vaderlant/ daer sy verdestrueerden ende verwoesten meer dan vijfhondert duysent sielen/ inder voeghen dat sy in meer dan vijftich Eylanden/ daer af eenighe grooter waren dan die van Canarien (die vol volck waren als eenen biecorf) niet meer en lieten dan elf persoonen/ daer wy ghetuyghen af zijn. Te segghen uwen Mayesteyt de goetheyt ende oprechticheyt van dat volck/ ende de wreetheyt/ moorderyen ende ellende die de heylighe Christenen deden/ soude een oorsake wesen dat v hert crimpen soude/ dat

de/ dat sy haere oorloge aengedaen hebben/gedoot haere vrouwen/kinderen/vrienden ende maechschap ghenomen/ gherooft/ van allen haer goet/het Landt dat teenemael sonder volck is/seytet ghenoech/ ende de werelt roepet/ende de Engelen beweenent/ende Godt met groote straffe/leeret ons alle dage.

Inde achtste redene staet.

DE Spaenjaerts suyghen den Indianen alle haere substantie wten lyve/ want sy en hebben anders niet in haere huysen/ sy doen haer het bloet spouwen/sy setten haer in alle periculen/ sy legghen haer op onverdragelicke ende diverse arbeyden/ ende daer op noch groote tormenten van stocken eñ rovijen/ ende ander noyt gehoorde quellingen/eñ finalick sonder eenige bermhertichept by duysent manieren bederven ende vernielen sy haer leven.

Te willen d'Indianen geven in handen vande Spanjaerts/ is de kele vande kinderen/ leverende in handen vande dulle menschen / die het scheermes ghereet hebben/ ende langhe daer na ghewacht hebben/ende capital vyanden daer af zijn/het is een schoone ionghe dochter/ ouerleverende eenen ionghen man/ die heel ghepassioneert ende blindt is van liefde/ waer van volghen soude/ dat sonder miracule sy bedorven soude worden/ende dat hy sondighen soude. Het is finalick soo veel al oftmen haer sette opte hoornen van dulle verren/toewirpe den wolven/leeuwen ende Tigren/van veel daghen hongerich/ende het selve dat helpen souven de verboden dreygementen ende penen tegens de voors. dat syse niet vernielen ende verscheuren en souden/affirmeren ende gevoelen wy dat het helpen soude tegens de Spaenjaerts/dat hebbende bevel ouer d'Indianen/sy die niet dooden en souden om gout te crijgen/ende om de grote seer seeckere ende langhe experientie die wy hier af hebben/ doen wy weten/ende verseeckeren uwe Mayesteyt/ dat al ist datmen een galghe voor elcken eenen Spaenjaerts poorte sette/ ende laet haer weten/ ende swere op uwe Coninckljcke croone/ dat voor den eersten Indianen die haer ghebreken oft sterven sal/men haer daer aen hanghen sal/en sullen daerom niet laeten d'Indianen te dooden/so verre sy macht oft eenighe autoriteyt in Indien hebben.

Inde negenste redene staet.

ALsomen seyt/ouer d'Indianen/ boven het ghene dat sy lyden om de Spaenjaerts te dienen/ende contenteren dese incomende beest/ in elcke stadt oft vlecke eenen wreeden vleeschouwer oft hencker die sy heeten Estanciero oft calpisque/ om dat hyse doet arbeyden/ende onder de hant houwe/doende haer doen al dat dē

Meester

Meester oft Commendeur wil/oft wel den opperſten moordenaer/al en waer anders gheen torment inde helle / dit waer ſonder gheluckenisse/ want deſen geeſſeltſe/ſlaetſe met ſtocken / drooptſe met brandent speck/ affligeertſe/tormenteertſe door continuelen arbept / verracht ende ſorteert hare dochteren ende hupſvrouwen/onteerenſe ende miſbruycken-ſe/hp eet hare hinnen/ welcke haren ſchat is / die ſp hebben/ niet om die te eten / maer om chijns haren meester ende opper tpan te gheben / hp doet haer ontallicke beratten aen / ende om dat ſp van ſoo veel quaets niet claghen en ſouden/ ſoo verbaertſe deſen Dupvel/ſegghende dat hijt overdraghen ſal/dat hpſe afgoderpe heeft ſien doen.

In ſumma ſp hebben ten believen meer dan twintich onredelicke perſonen/ende deſen Eſtanciero weecht meer dan hondert toorens/daer wp metter waerhept bp voeghen moghen alle de jonghers ende Mooren die de Commendeur heeft / want ſp alle de arme lupden overhal-len ende verdrucken.

Inde thiende redene ſtaet.

HEt is grootelicks te beſorghen dat God Spanjen verwoeſten ſal/om de groote ſonden die de Spaenſche natie in Indien ge-daen heeft/ waer af wp ſien een openbare ſtraffe / die al de we-relt moet bekennen / ende het loopt opter ſtraten / daer mede God ons affligeert eñ thoont dat hp vergramt is gheweeſt/ om dat de Indianen ſoo bedorven zijn/ ende dat van ſoo veele ontallicke ſchatten die van Indien in Spanjen ghecomen zijn (ſoo doch de Coninck Salo-mon/noch gheen ander inde werelt / opt ſoo veel Gouts ende Silvers heeft beſeten/noch gheſien/ noch ghehoort) daer in Spanjen niet af ge-bleven en is. Ende oock van het ghene dat corts te voren/eer d'India-nen werden ghevonden/in Spanjen viel / niet een pont te voorſchijn en coemt/waer door alle dinck drie dobbelt dierder is dan het pleech/ende daerom heeft het arm volck groot ghebreck / ende uwe Majeſtept en can oock gheen groote ſaken wtrechten.

Inde elfſte redene ſtaet.

ALle den tijdt dat de Commendeur de Lares Gouverneerde/ d'welck was neghen jaer/ſoo en droechmen niet meer ſorghe/ belanghende het leeren ende bekeeren vande Indianen / noch daer en wert niet meer toeghedaen/ op ghepepnſt/ noch ghe-let/dan oft hout ende ſteen / katten ende honden hadden ghe-weeſt. Hp bedurf oock de groote ſteden oft blecken/ende gaf aen eenen Spanjaert hondert/aen eenen anderen vijftich/aen ſommighe meer ende min In-dianen/nae dat elck een inde gratie ſtont/ eñ hp wilde ende haer gunde.

Hp

Afbeeldinghe vande Spaenſche tyrannije.

DE Voeſter-moeders teer, het lant hier moeten bouvven,
Die door den ſvvaren laſt, geen ſoch en konnen houvven
Dees mergheloose droocht veroorſaeckt groote noot,
End brenght aan menich kint een ontijdighe doot:
De Mannen die ter vlucht, de ſlaverny ontſluypten,
Ghekreghen zijnde, die, met oly ſy bedruypten.
Ghegheeſſelt vvierden ſy, tot 't lichaem vvas als bloet
Och Godt! wat d'eenen menſch den ander hier al doet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

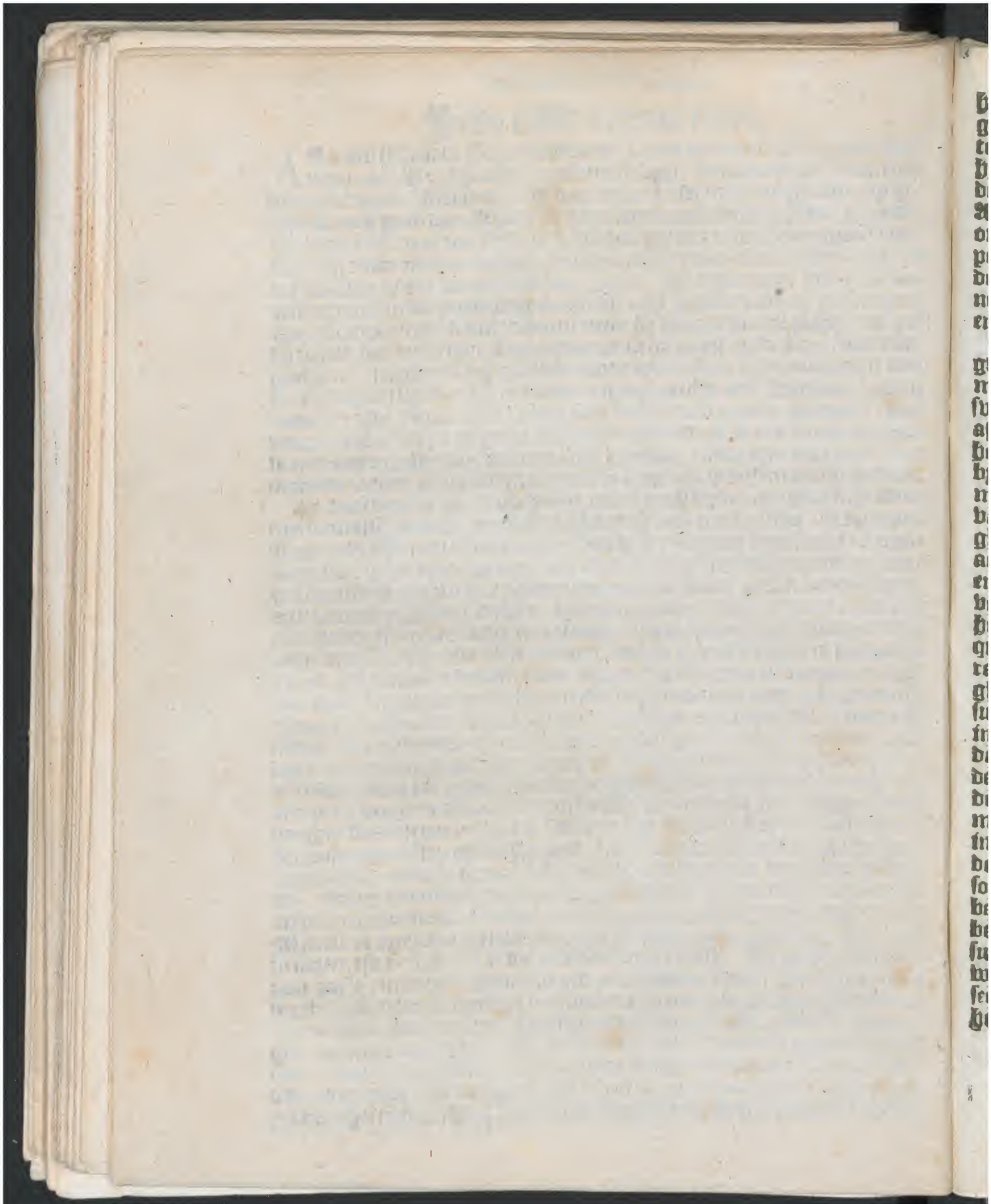

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

hp wilde ende gunde/hp deylde wt/kinderē/ouders/ vrouwen die groot ginghen ende die eerst gebaert hadden/ende personagien van qualitepte/ende slechte lupden/ende daer mede de Heeren vande plaetsen/ die gaf hp in elck deel aen eenighe Spaenjaerts die hp meest wilde eeren/ ende doen profiteren/seggende int briefkē vande comende in deser manieren: Aen V.N. worden bevolen oft incomende ghegeven so veel Indianen/ om dat ghp u daer af laet dienen in uwe Mynen/ ende handel met den persoon vanden Cacique/inder voeghen/ dat al/clepn/ende groot/ kinderen ende ouders/so veel sp haer op haer beenen costen gehouden/mannen ende vrouwen/bevruchte ende die in kinderbedde lagen/ arbeyden/ ende dienden tot dat sp asem int lyf hadden.

Hp consenteerde dat sp de ghehoude mans wech lepden/om Gout te graven/ thien/ twintich/ dertich/ veertich ende tachtentich/ ende meer mplen/ ende de vrouwen bleven inde schuren oft lanthupsen / doende so swaren arbeyt/hopen vergaderende daer sp het vroot/datmen daer eet/ af maecken/ d'welck is eerde op werpen/ welcke sp graven vier palmen hooghe/ende twaelf voeten int viercant/ welck arbeyt is voor reusen/ hpsonder graven/die inde herde eerde niet met spapen oft riecken/maer met stocken/ende elders spinnen sp kattoen/ ende doen ander dienſten/ van diverse manieren / welcke sp profytelickste ende bequaemste om ghelt te maecken/ vonden/ inder voeghen dat den man ende vrouwe in acht/thien ende twaelf maenden malcanderen niet en geraecten/noch en saghen/ende als sp schoon hp malcanderen quamen ten eynde vande voors.tyt/so waren sp so moe/mat/ ghevroocken/ ende crachteloos van honger ende arbeyt/dat haer luttel luste te vergaderen/ waer door haer quam/dat het genereren onder haer op hiel/de creaturkens die ghevoren waren/ verginghen/ om dat de moeders door den arbeyt ende honger verdroocht den/ ende en hadden gheen melck inde borsten om die te sueghen/ inder voeghen dat daerom int Eylandt Cuba/ in min dan in in vrie maenden sturven (wesende een van onsen geselschap op dat pas daer (seven dupsent kinderkens van hongher / daer waren oock Moeders die wt desperatie haer kinderkens verworghden ende dooden. Ander/ ghevoelende dat sp ontfanghen hadden / naemen crupden daer sp mede de creaturkens afdreven/ inder manieren dat de mans storven inde Mynen/ende de vrouwen int Lantwerck/ende alsoo ophoudende de generatie/zyn sp oock in corten tyt vergaen/ende al dat Landt bleef sonder volck. De voors. Gouverneur gafse/om dat sp continuelick arbeyden souden/sonder haer eenighe rustе te gheven/ ende boven den arbeydt consenteerde hp dat sp soo qualick ghetracteert werden/ende met sulcken rigeur/ bitterheyt ende wreetheyt/want de Spaenjaerts aende welcke hp d'Indianen beval / ofte incomende gaf / stelden daer ouer seecker wreede henckeren/ eenen inde Mynen/ den welcken sp Minero heeten/eenen anderen inde lanthupsen die Estanciero ghenaemt wert/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

menschen sonder eenighe bermhertichepdt ende hert/ haer slaende met stocken ende roeden/ gevende soufletten/ ende met pzickelen steeckende/ sp en hieten haer nimmermeer anders dan honden/ ende men sach aen haer nemmermeer teecken van eenighe soetichept/ dan altijt van extreme scherpijept/rigeur ende bitterhept/ dat/inder waerhept men gheen wzeede mooznen/ die alle quaet den Chziftenen aenghedaen souden moghen hebben/ soo (sonder note van groote wzeethept) en soude tracteeren/ zijnde volck van soo minnelicke conditie/seer ootmoedich ende gehoozsaem boven allen anderen des werelts. Ende want/om dese groote wzeethept wille/ende arbepdt die sp deden/ ende wel weetende dat sp daer ouer sterven souden / daer sommighe wech liepen int gheberchte/ soo coren de Spaenjaerts eenen seecken bupten officier/ die sp heeten Alguazil del campo/diese vervolchde ende ginck tagen/ende inde steden ende vlecken vande Spaenjaerts/hadde de Gouverneur seecker persoonen/die degelickste dier waren/ die hp de naem gaf van visitateurs/den welcken hp alleenlick om het boozs. officie wille den naem gaf/ende teeckende booz salaris boven zijne ozdinarise deplinghe/die hp ock hadde/ hondert Indianen tot zijnen dienst/ dit warē die grootste henckers van der Stadt/wzeeder dan alle ander/ booz de welcke alle de Indianen die de bupten officieren achterhaelt ende gheiaecht hadden/ werden ghebzocht/ ende den aenclager/welck was de meester/quam daer/ende dede zijn clachte/ seggende: dat den tegenwoozdighen Indianen / oft Indianen waren honden/dat sp hem niet en wilden dienen/ende dat sp dagelicx wech liepen opte berghen/om dattet lup rabbauwen waren/dat hijse castije. Terstont de visitateur bontse aen eenen staeck/ ende hp selve met zijn epghen handen nam een gheperckte coozde/ diemen opte galepen heet palinck oft anguilla/ ende is ghelijck een pseren roede/ ende sloechse daer mede soo wzedelick ende langhe/dat het bloet te veel plaetsen wten lichaem spzonck/ende lietense daer boozt doot. God is ghetupghe dat de wzeethept welcke tegens dese lammeren ghedaen wozt/ so groot ende menichvuldich is/ dat hoe veel dat wper uwe Mapestept souden vertellē/dat wp geloven dat wp van dupsent deelen niet en souden connen een geseggen/noch leelick ende swaer genoech maken.

Den arbepdt die sp doen/is gout te versamelen/waer toe dienen psere menschen/want de bergen wozden omgekeert/het onderste boven/ende bovenste onder/ende dit dupsentmael/ gravende ende rotzsen bzeckende/ende het boozs. Gout wasschende inde riviеren/daer sp altijt int water zijn/ende berssten ende bzeken int lichaem / ende als de Mynen selver water geven/boven allen arbept moetmen dat metten armē wt hosen/ finalick om te mogen begrijpen den arbept diemen doen moet om gout ende silver te graven ende wercken/ uwe Mapestept considerere dat de hepdensche tpzannen/ wtghenomen de doot/ en lepden den Martelaren geen meerder tozment op/dan dat spse berwesen int berchwerck. Somtijts

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

tyts hielen ſyſe het heel jaer deur inde Mynen/ daer na wert gheordonneert om dat ſy ſagen datter veel ſturvē, dat ſy maer vyf maenden gout graven en ſouden/ende dat in veertich daghen dat gegoten ſoude worden/ende dat ſy de voorſ. veertich dagen ruſten ſouden/ eñ de ruſte was de hopen op te worpen die ſy in dien tyt aten/d'welck was eerde te graben eñ de hopen te maken/daer hier boven af geſept is/welck ſwaerder arbept was dan hier te lande dē wyngaert gravē of het lant apzē. Int heel jaer dooz en wiſten ſy niet wat vierdach was/ dā veel of luttel/ſy en lieten ſe niet te beſigen ende te arbeyden. Met allen deſen grooten arbept/en gaven ſyſe niet genoech t'eten Cacabi/welck is het brood vande Lande/ghemaeckt van wortelen van eer luttel ſubſtantie/alſſer gheen vlees oft viſch by en is/ daer deden ſy by peper van dien lande eñ Aies/ welck zyn wortelen gelyck rapen/gebraden ende geſoden/ende ſommige Spaenjaerts die haer lieten duncken dat ſy ſeer liberael waren/ eñ wel t'eten gaven/ lieten alle weken een vercken afdoen voor vyftich Indianen/ende de Minero (dat is den hencker dieſe caſtyde ende regeerde) at de helft, jae noch meer/ende de reſte deylde by alle daghe elcken eenen ſo veel vlees/alſmen inde kercken t'ſondaechs plach te gevē/ beetkens van het gheſegent broot. Daer warender die ſoo gierich waren/dat ſy haer niet gaven/maer ſondeſe twee of drie dagen wepen opt velt/eñ verchden de vruchten vande boomen dier waren/ ende met het ghene dat ſy inde dermen wederom brochten/deden ſyſe twee ander daghen wercken/oft drie/ſonder een bete meer t'eten. Vwe Mapeſtept conſiderre om Godts wille wat voetſel eñ ſterckte een lichaē van natueren ſo delicaet/ eñ door de voorſ. verdruckinge ſo wtgemergelt/ gerrenckt eñ getravailleert coſt hebben/ende hoe dat muegelick was/ dat langher coſt leven ſo qualick ghetracteert ende benaut zynde in allen dien grooten arbept/ ende ſonder eeten. De Gouverneur dede haer voor den coſt/arbeydt ende dienſt die ſy den Spaenjaerden deden drie blancken in twee daghen/ te weten eenen halven caſtellaen (die doet 225. Marabedis) t'ſiaers gheven/ dit docht haer genoech te zyn om te coopen dinghen van Caſtilliten/ welckē d'Indianen heetē carona/dat is/loon/recompenſe/van welcke 225. marabedis men coſt coopen eenen kam/eenen ſpiegel/ende eene regel groen oft blau leerpenningen/ende het is lange geweeſt datmen haer dat oock niet en gaf/maer de benauthept ende hongher was ſo groot/dat ſy daer luttel weerx af maeckten/ende ſy en dachten nergens op dan hoe ſy ſaten mochten oft ſterben/om dat quaet ende deſperaet leven te ontgaen. Hy beroofdeſe t'eenemael van haere libertept/ ende ghedoorhde dat de Spaenjaerts haer ſette inde ſcherpſte dienſtbaerhept eñ gevanckeniſſe dan pemant can begrypen diet niet geſien en heeft/weſende geen dinck in deſer werelt daer ſy bry in waren/hoe wel dat de beeſten pleghen eenige tyt bryhept te hebben/om te wepen alſmenſe opt velt ſaerht/maer de Chriſtenen daer wp af ſpreken/en gaven den ellendighen Indianen

tijt noch rupmte/noch pet anders. Hy onderwirpse in gefortseerde / onwilighe/eeuwighe ende absolupte slavernpe/ want sy en hadden nopt eenighen vrpen wille om van haerselven pet te doen/dan daer de wreethept/begeerlickhepdt/ende tyrannie vande Spanjaerts haer worpen/ daer moetense heen/niet als ghevanghen menschen/ maer gheljck beesten/welcke men ghebonden lept/om te doen doen al datmen wil. Als zyse somtijts lieten thups gaen om te rusten/soo en vondense noch vrouwen noch kinderen/noch pet om t'eten/ soomen haer dat niet en hadde laten berepden/om soo veel tijts te verliesen/ daer en was anders gheen remedie dan sterven/sy werden sieck vande langhe ende swaren arbept/ welck lichtelick quã / wãt sy seer teer ende delicaet zijn van complexien/ het was haer eene groote veranderinge so subijt ende teffens in so grooten ende onghewoonlicken arbept te comen / daer syse sonder bermhertichept met voeten ghestooten / ende stocken gheslaghen worden/ende en hoorden anders niet / dan dat zijt maecten om datse lup rabbauwen waren/ende om dat sy niet wercken en souden/ ende doen sy sagen dat de sieckte wies/ende dat sy daer van ghenen dienst en costen ghehebben/ sepden dat sy t'hups gaen soudẽ/dertich/veertich ende tachtentich mplen weechs/ende gaven haer / om onderweghen te eten / een half dozijn worzelen gheljck rapen/ende een luttel Cacabi/ ende d'arme menschen en ginghen niet verre sy sturven desperaet / oft d'ander ginghen verder twee of drie/thien of twintich mplen met groote begeerte om t'hups te comen / ende aldaer haer helsch leven te epnden/tot dat sy doodt onder weghen vielen/ende wy vonden menichmael veel die doodt waren/ andere die noch snackede/ende sommighe in doodts noot/ suchtende ende steenende soo sy best costen/hongher/ hongher/ roepende. Als de voorst. Gouverneur sach dat de helft of twee deden ghesturven waren/soo liet hy wederom looten ende d'Indianen wt deplen / ende suppleerde ende vernieude het ghetal vpcans alle jaer.

Pedrarias viel int vast landt gheljck eenen seer hongherighen Wolf onder seer onnoosel ende tamme schapen ende lammeren/ ende gheljck eenen thoorne Gods met alle gewelt/ende aenrechtede veel sortsen/met al zijn Spanjaerts die hy vracht/ende verwoesten seer veel plaetsen die swermden van volcke/t'welck nopt ghesien noch ghehoort / noch gheschreven en is gheweest in eenighe Historien / die hupdensdaechs ghemaeckt zijn/hy roofde ende stal meer met zijn gheselschap uwe Majestept ende uwe Vasallen de Indianen / ende de schade die hy dede was grooter dan vier of ses millioenen Gouts/ hy verwoeste meer dan vier hondert mplen lants/te weten van el Darien/daer hy eerst aensette tot de Provincie van Nicaragua / het gheluckichste ende ghepeupleerste sonderlickste lant vander werelt. Van desen onsalighen menschе begost eerst int vast lant de Pestilentie van de Indianen incomende te geven/ ende liep voorts al omme over heel Indien/daer Spanjaerts zijn/daer

door

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

door al het volck bedorven wort/inder voeghen dat van hem ende zyne comenden/de wárachtighe doot ghecomen is/welcke uwe Majesteyt vernielt ende verwoest heeft soo veel groote Rijcken in niet meer tijdts/ dan van het jaer 1504. tot nu toe.

Als wy segghen dat sy uwe Majesteyt hebben verdestrueert seven Rijcken grooter dan Spanjen/moetmen verstaen/dat wyse soo vol van volck saghen ghelijck eenen byenkorf vol byen is/ ende datse nu teenemael sonder volck zijn/om dat de Spanjaerts op de voorsz. manieren alle de inwoonderen gedoot hebben/ ende dat de steden/vlecken of plaetsen alleen mette weghen ende mueren blyven/alleleens of heel Spanjen sonder volck waer/ende dat de weghen ende mueren vande steden/ dorpen ende plaetsen wtghestorven zijnde/leech waren.

Uwe Majesteyt en heeft in heel Indien niet een maravedi seker ende erffelicke gheduerighe rente oft incomen/dan het is al ghelijck oftmen blaren oft stro van de eerde op raepte/welck alsse geraept zijn/niet meer en blyven/ ende alsoo is allen het incomen dat uwe Majesteyt in Indien heeft/onseecker/ydel ende verganckelick/niet om ander oorsaecke/ dan om dat de Spanjaerts d'Indianen hebben/ ende soo zyse daghelicx dooden ende verminderen/soo volcht dat uwe Majesteyts rechten ende incomen oock verloren gaen ende minderen.

Inde twaelfste redene staet.

HEt Coninckrijck van Spaenjen is in groot perijckel van verloren te gaen/verdestrueert ende gherooft te worden/ verdruct eñ verwoest vã ander vreẽde natien. De redene is/dat God/die rechtveerdich/warachtich eñ opperste Coninck vã al/seer vergramt is/om de groote misdaden eñ sonden die de Spanjaerts gedaen hebben alle het Indien door/affligerende/verdruckende/ tyranniserende/roovende ende moordende soo veel ende sulcken volck sonder redene ende recht binnen soo luttel jaren/verwoestende soo veel ende sulcke landen/welck volck al redelicke sielen waren geschapen ende gemaeckt na het beelt Gods ende ghelijckenisse vande alderhoochste drievuldicheyt/ alle Gods Vassallen/ende verlost door zijn dierbaer bloet/die rekeninghe hout ende niet en vergeet een noch geen van dien/ende die Spanjen vercoos voor een dienersse ende instrument om haer te verlichten ende te brenghen tot zijnder kennisse/ende al oft hy hadde willen recompenseren op dese werelt/sonder den eewighen loon/gaf haer so groote schatten ende natuerlicke rijckdommen/ haer openbarende soo gheluckige/ lustighe ende verre landen/met oock artificiele/ te weten die ongelijckelijcke Mijnen van Goudt/Silver ende ghesteenten/met noch meer ander noyt ghesien noch ghehoorde gaven/ van welcke sy ondanckbaer zijn gheweest/ daer teghens wederom ghevende soo veel quaets/ ende

God houdt desen reghel ende maniere van doen/als hy zijn straffe end justitie executeert/dat hy plach te castyen ende te straffen de sondē ove de sondaren/by contrarie maniere dan sy ghesondicht hebben.

Dese destructien/overlast/fortse/onrechtveerdicheyt/wreetheyt end moorderyen ghedaen ende gheperpetreert teghens d'Indianen/zijn s groot/so afgryselick/so openbaer ende notoir/dat de tranen schreeuwē ende t'bloet van soo veel onnosel menschen climt tot boven inde opper ste hemelen/ende en houden niet op/voor ende al eer datse van God ver hoort worden/ende daer na neder vallen ende spreyen haer over de gan sche werelt/ende luyden so grouwelick/onmenschelick/verbaerlick end verschrickelick inde ooren van alle vreemde natien / alsse zijn / ende b consequentie sal volghen inde herten ende ghewissen van allen den ghe nen diet hooren sullen/groote schande/afgryselickheyt/obminatie/hae ende infamie vande Spaensche natien ende Coninghen van Castilien/ waer door veel schade mocht comen.

Int eynde vant voors. tractaet/ staet inde protestatie vande voors. Bisschop/als volcht.

DE schade ende t'verlies welck de croone van Castilien eñ Leon om dese sake is ghecomen/ ende op heel Spanjen sal comen/in deser manieren verwoestende/moordende (soo toch de rest van selfs sal sterven ende vergaen)is so groot/dat de blinde dat sien sullen/de doove hooren/de stomme roepen/ende de wyse oordelen/want ons leven niet langhe en can wesen. Ick roepe voor ghetuyghen alle de hierarchien ende chooren der Enghelen / alle de santen ende heylighen van dat hemelsche hof/alle menschen des werelts / ende bysonder die leven sullen corte jaren hier na/ vande ghetuychenisse die ick gheve/ ende ontlastinghe van [illegible]in conscientie die ick doe/ dat soo verre zyne Majesteyt den Spanjaerts toelaet de voors. Duyvelsche eñ tyrannische deylinghe / met wat Wetten ende ordinantien ende penen datter in versien worden/alle d'Indien in corte dagen sullen verwoest ende sonder volck zijn/als nu is het groot eylant Espannola/ ende d'ander eylanden ende vaste landen over drie duysent mylen weechs/ sonder het voors. eylant Espannola ende zynen byvanck/ende dat om de voors. sonden(soo veel als ick inde H. Schriftuere lese) God heel Spaenjen castyen sal met afgryselicke geesselen/ ende moghelick teenemael verdestrueren.

FINIS.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960

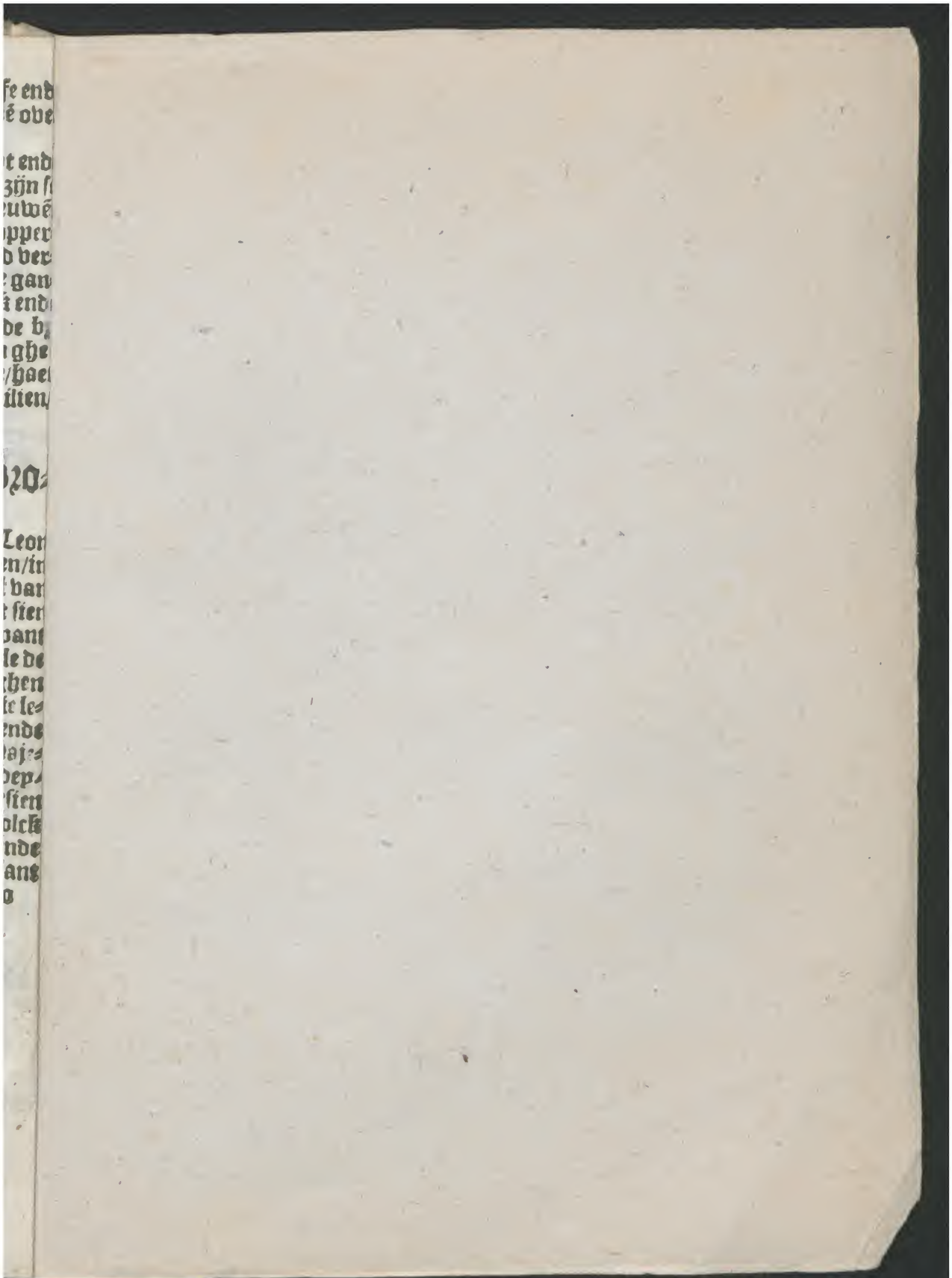

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 960